

POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
WYDAWNICTWA ŚLĄSKIE
PRACE JĘZYKOWE NR 3

FELIKS STEUER

NARZECZE BABOROWSKIE

KRAKÓW 1937

NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNIACH GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO — ZAKOPANE

EX LIBRIS

WOJEWÓDZKIEJ

I MIEJSKIEJ

BIBLIOTEKI

PUBLICZNEJ

IM. EMANUELA SMÓŁKI

W OPOLU

- Prace historyczne.** Nr 1. 1936, 8°, str. 121
Treść: Zierndt J. Les mégaspores du bassin houillier polonais. I.
Nr 2. 1935, 8°, str. 14 + 1 mapa
Treść: Książkiewicz M. Utwory czwartorzędowe Pogorza
Cieszyńskiego.

- Prace historyczne.** Nr 1. 1936, 8°, str. 121
Treść: Dzięgiel W. Utrata księstw opolskiego i raciborskiego
przez Ludwikę Marję w r. 1666.
Nr 2. 1937, 8°, str. 176
Treść: Nowogrodzki S. Rządy Zygmunta Jagiellończyka na
Śląsku i w Łużycach (1499—1506).

- Prace językowe.** Nr 1. 1932, 8°, str. 47
Treść: Steuer F. Dialekt sułkowski.
Nr 2. 1935, 8°, str. 31
Treść: Stieber Z. Geneza gwar łaskich.

- Prace prehistoryczne.** Nr 1. 1935, 4°, str. 88 + XV tablic, 1 mapa
i 29 rycin w tekście
Treść: Badania prehistoryczne w Województwie Śląskim w r.
1933. Opracowali: Wł. Antoniewicz, R. Jakimowicz,
J. Kostrzewski i J. Żurowski.
Nr 2. 1936, 4°, str. 63 + VI tablic i 25 rycin w tekście
Treść: Badania prehistoryczne w Województwie Śląskim w la-
tach 1934—1935. Opracowali: J. Żurowski, R. Jakimowicz
i J. Kostrzewski.

*Pp. Członkom Instytutu Śląskiego przysługuje przy nabywaniu
powyższych wydawnictw zniżka 25%, od ceny katalogowej.*

POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI
WYDAWNICTWA ŚLĄSKIE
PRACE JĘZYKOWE NR 3

FELIKS STEUER

NARZECZE BABOROWSKIE

KRAKÓW 1937

NAKŁADEM POLSKIEJ AKADEMII UMIEJĘTNOŚCI
SKŁAD GŁÓWNY W KSIĘGARNIACH GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — KRAKÓW — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WILNO — ZAKOPANE

800.87

434 \$

~~15404~~

S

ZBIORY ŚLĄSKIE

800.87: 808.4

Drukarnia Uniwersytetu Jagiellońskiego pod zarządem Józefa Filipowskiego

Akc K Nr $\frac{61}{1}$ / 68 / C

S

Spis rzeczy

	Str.
Przedmowa	V
Miasto Baborów	1
I. Gramatyka	5
Część fonetyczna	5
I. Znaki głoskowe i ich istota	5
II. Stosunek do języka staro-cerkiewno-słowiańskiego	7
A. Samogłoski	7
B. Spółgłoski	11
Część morfologiczna	17
I. Deklinacja	17
A. Rzeczowniki	17
B. Zaimki	23
C. Liczebniki	25
D. Przymiotniki	26
II. Słowotwórstwo imienne	27
A. Wyrazy nieodmienne	27
B. Wyrazy rozwinięte	28
III. Koniugacja	30
A. Czasowniki tematyczne	31
B. Czasowniki atematyczne	37
II. Teksty	38
I. O Baboróve	38
II. Rok kojšćelni	39
III. Kšćiny	50
IV. Rimy, hračky i nazdawvańa	51
V. Veseli	56
VI. O roboće	58
VII. Pšypořejści a pšysłóva	60
VIII. Bojky	61
IX. Pejšničky	66
X. Smyré	70
III. Słownik	72
Literatura	141
Objaśnienia i poprawki	143

Miasto Baborów

Wielkopolska

Na pograniczu językowym polsko-morawsko-niemieckim w powiecie głubczyckim stanowi Sulków ostatnią wioskę polską, a Baborów-Jarowniów ostatnią miejscowość morawską. W tych miejscowościach starodawne gwary i zwyczaje coraz to więcej zanikają. Wskutek tego opisałem przed kilku laty dialekt sulkowski, a obecną rozprawę poświęcam narzeczu baborowskiemu. Obie prace są podobnie ułożone i uwzględniają przeważnie ten sam materiał językowy i ludoznawczy, a to dlatego, że Sulków jest nieomal zrosnięty z Baborowem kościelnie, kulturalnie i gospodarczo.

Narzecze baborowskie jest mi znane, gdyż słyszałem je ciągle od wczesnego dzieciństwa. Aby jednak stwierdzić możliwie dokładnie właściwości gwarowe oraz uzyskać szczegóły materiału ludoznawczego, zasiągałem często informacji u krewnych i znajomych, którzy na miejscu stale przebywają wzgl. przebywali. Wyrażam tu zatem podziękowanie tym Morawkom i Morawcom baborowskim i jarowniowskim, którzy mi umożliwili tę pracę.

Autor

Miasto Baborów

Krótki rys historyczny

Miasto Baborów tworzy z wioską Jarowniowem północno-wschodni cypel narzecza morawskiego. Obie miejscowości są od 1 kwietnia r. 1928 połączone w jedną gminę.

Baborów leży na obu brzegach Psiny w powiecie głubczyckim. Sąsiednimi wioskami są: 1. Dobrosławice, Maciowakierz i Szczyty na północ i północny wschód. Wioski te należą do powiatu kozielskiego; ich ludność jest polska. 2. Dzielów i Raków na południowy wschód. Obie wioski oddzielono od parafii baborowskiej w r. 1921; ludność tych wiosek jest polska, niemczy się jednak coraz to bardziej. 3. Czerwienków na południe; ludność tej wioski jest od dawna niemiecka. 4. Sulków na zachód; ludność tej wioski jest polska, niemczy się jednak w ostatnich latach dosyć znacznie.

Według Drzażdżyńskiego wymienia się Baborów po raz pierwszy w r. 1296. Najstarsze formy brzmią Baurwitz (1296), Bauorov (1303), Bourowicz (1323). Ludność obecnie mówi Baborów. Pierwotna nazwa Baworów zawiera w sobie niewątpliwie nazwisko Bawor, tak że Baborów (Bauerwitz) oznacza posiadłość Bawora.

Rzeczywiście był Baborów w drugiej połowie XIII wieku własnością pana Bawora ze Strakonic. Łączność z Baworowem¹ czeskim, położonym niedaleko Strakonic, jest zatem prawdopodobna. Następnymi właścicielami byli Vok z Krawarza oraz Jindřich i Ješek z Plumłowa. W r. 1340 nabył klasztor dominikanek w Raciborzu tę miejscowość. W r. 1428 zniszczyli ją husyci. Kilka lat później (1437) Baborów z kilkoma okolicznymi miejscowościami dostał się pod panowanie księcia Mikołaja z Karniowa.

¹ Poeta J. Chmelenský, pochodzący z czeskiego Baworowa, ułożył na pruski Baborów następujący epigram: »Aj Bavorov Pruský, nejmenší nejsi ty město. At' větší než můj nad Blanicí Bavorov, přec bych byl tě minul; jméno však tvé mi posvatné obsahujet' vše, co mé někdy bohatství bylo«.

Pomiędzy nim i jego następcami z jednej strony a klasztorem dominikanek z drugiej strony doszło do długoletniego sporu, który zażegnano dopiero w r. 1514. Wtedy przyznano Baborów ostatecznie klasztorowi dominikanek w Raciborzu. Mieszkańcy tej miejscowości jednakowoż dążyli do rozwiązania stosunku poddaństwa do zarządu klasztorowego. Za panowania Jerzego Brandenburskiego, który w r. 1523 nabył księstwo karniowskie, przyjęli wiarę ewangelicką; dopiero po wojnie trzydziestoletniej wrócili na wiarę katolicką. Książę Jerzy Fryderyk Karniowski udzielił w r. 1575 Baborowowi zezwolenia na urządzenie targów. Miejscowość ta jednak pozostała do r. 1718 gminą wiejską. W tym roku książę Antoni Florian Liechtenstein nadał jej prawa miejskie; z tym łączyło się równocześnie uwolnienie od pańszczyzny. W r. 1708 spaliły się w Baborowie prawie wszystkie budynki; lecz w r. 1723 liczono tam znowu 2 młyny, 50 domów mieszczkańskich i 20 domów na przedmieściu. Od r. 1752 poczynając powstawało w Baborowie wiele cechów. Najliczniejszym był cech szewski. W r. 1783 było tam 49 szewców, którzy często jeździli ze swoim towarem po Górnym Śląsku i byli zatem daleko. W latach 1835, 1852 i 1866 wielu mieszkańców Baborów ofiarą cholery. W drugiej połowie XIX wieku miasto roz-
szybko. Baborów otrzymał w r. 1850 urząd pocztowy, w r. 1856 dworzec kolejowy, w r. 1872 cukrownię a w r. 1879 sąd grodzki.

Baborów posiada dwa kościoły: kościół farny i kościół św. Józefa. Kościół farny wymienia się po raz pierwszy w r. 1386. Dzisiejszy kościół powstał przed reformacją. W r. 1807 jednak spalił się aż do murów. Później przebudowano go kilkakrotnie, ostatnio w r. 1922/3. Nad wejściem bocznym wisi obraz, przedstawiający jezuity Adama Krawarskiego, który się urodził w Baborowie. Stoi on na moście wлтаwskim w Pradze i prosi Pana Boga o miłosierdzie dla swych nieprzyjaciół. Kościół św. Józefa, założony przez proboszcza Szymona Motłocha, powstał w r. 1701. Jest to budynek drewniany o kształcie krzyża; wieża jest podobna do hełmu. Malarstwo i rculptura wnętrza mają istotne cechy stylu barokowego. Napisy na obrazach stacyjnych są czeskie i niemieckie. Od r. 1718 urządza się tu w Wielkim Tygodniu grób Pana Jezusa. Naokoło kościoła św. Józefa rozpościera się cmentarz. Prastare lipy i drzewa morwowe nadają mu nastrój ponuropoważny. Powstanie kościoła parafialnego łączy się w średniowieczu zwykle

z założeniem szkoły parafialnej. Taka szkoła istniała zatem w Baborowie prawdopodobnie około r. 1386. Osobną szkołę świecką wzniesiono w r. 1782 i później ją dalej rozbudowano. Nowa szkoła, wybudowana w r. 1908, znajduje się przy ulicy Szczyckiej. Na rynku stała do r. 1873 kapliczka; na jej miejsce postawiono w r. 1897 kolumnę św. Marii. Na placu kościelnym można zauważyć mały, stary krzyż kamienny; podobny krzyż kamienny stoi przy wejściu zachodnim wioski Dzielowa. Według podania ludowego krzyże te przypominają czasy apostołów słowiańskich Cyryla i Metodego; wskutek tego jeden nazywa się krzyżem Cyryla, a drugi krzyżem Metodego.

Cały obszar miasta Baborowa wynosi 2223 ha. Ziemia, obejmująca przeważnie pola i łąki, jest urodzajna. Trochę mniej wydajne są tzw. jarowniowskie wierchy. Na stronie północnej rzeki Psiny ciągną się od Sulkowa poprzez Baborów aż do Rakowa szerokie pola z urnami. Tam znaleziono w różnych naczyniach ucha dzbanów, amulety i narzędzia kamienne. Wykopaliska te świadczą o tym, że mieszkali tam ludzie już w czasach przedhistorycznych.

Liczba mieszkańców Baborowa wynosiła 1350 w r. 1783, 1904 w r. 1825, 2300 w r. 1860, 2718 w r. 1890, a 2662 w r. 1910; wtedy to było według wyznania 2606 katolików, 48 ewangelików i 8 żydów a według języka 1767 Niemców, 523 Słowian i 372 dwujęzycznych. W r. 1910 Jarowniów posiadał 1115 mieszkańców; tam było według wyznania 1088 katolików i 27 ewangelików a według języka 459 Niemców, 646 Słowian i 10 dwujęzycznych. W r. 1925 Baborów liczył 2718 mieszkańców; z nich było 2383 Niemców i 335 Słowian wzgl. dwujęzycznych. W r. 1933 miał Baborów z Jarowniowem 4345 mieszkańców. Statystyki językowej nie można było otrzymać. Na podstawie własnego obliczenia jest tam obecnie co najmniej 170 osób, które używają zwykle języka morawskiego, i co najmniej tyle osób młodszych, które go znają, lecz rzadko używają. Prócz tego dużo osób, co najmniej w tej samej liczbie, używa języka polskiego lub zna go; są to osoby, które, przybywszy z okolicznych wiosek polskich, tam się osiedliły.

Mieszkańcy Baborowa i Jarowniowa mówili dawniej prawie wyłącznie po morawsku. O tym świadczą także napisy czeskie, umieszczone na posągach św. Jana Nepomucena i św. Floriana, stojących przed kapliczką w Jarowniowie. Brzmiały one: 1. »Po-

staviti dali Pater Joannes Schoppa s Josephem Schoppu bratrzi dar k čtí s. Janna Nepomučkiho i slavie Boží gim pro věčnǐ život a czele rodiny, 1766«. 2. »Mili swati Wloriane mista našeho patrone zahovej nas od ohně. Postawiti dal Matis Knopik, zdisi roku 1768«. Po wojnie niemiecko-francuskiej 1870/71 ludność zaczęła się powoli niemieczyć. Przyczyniała się do tego najsilniej szkoła; lecz i kościół popierał te dążenia. Mimo to prawie wszyscy rodowici Baborowianie i Jarowniowianie używali do r. 1900 języka morawskiego. Przedostatni proboszcz Kluger urządził jeszcze co tydzień nabożeństwa morawskie. W r. 1906 postawił przed kościołem św. Józefa krzyż kamienny z napisami niemieckim i czeskim. Napis czeski brzmi po prawej stronie: »Je-žiši! pro mne ukřižovaný a Tebe jsem urazil«, a na przedzie: »Smiluj se nade mnou!« Natomiast obecny proboszcz Kloske skracał nabożeństwa morawskie coraz to bardziej, aż je w r. 1922 ostatecznie usunął z kościoła. Starzy ludzie odczuwają do dziś to cięcie bardzo boleśnie. W r. 1919 wznosił młynarz Biada obok swojego młyna posąg św. Jana Nepomucena, który ma napisy niemiecki i czeski. Napis czeski, trochę skoszlawiony, brzmi: »Modzi padlý ostrosti meie, ale ne tak gako kteří zachýnuli skrze gazýk swug«. Wśród dzisiejszej ludności Baborowa, jak poprzednio zaznaczono, tylko część starszego pokolenia mówi po morawsku. Pokolenie średnie wprawdzie rozumie narzecze morawskie, używa go jednak rzadko. Dzieci zaś wychowują się prawie wyłącznie w języku i duchu niemieckim. Jest zatem prawdopodobne, że narzecze morawskie Baborowa zniknie w niezbyt długim czasie. Narodowy anioł śmierci rozpościera nad nim swoje zimne skrzydła.

Narzecze to jednak wykazuje liczne właściwości językowe, a zwłaszcza że jest odłączone od pozostałego obszaru morawszczyzny. Te właściwości mają swoje znaczenie dla językoznawstwa. Warto zatem je spisać i przekazać przyszłym pokoleniom.

Literatura

1. F. Triest, Topographisches Handbuch von Oberschlesien. Breslau 1865.
2. V. Prasek, Historická topografie země opavské. V Opavě 1889.
3. St. Dražďyňski, Die slavischen Ortsnamen des Kreises Leobschütz. Leobschütz 1896.
4. R. Hofrichter, Geschichtliches der einzelnen Ortschaften des Kreises Leobschütz. Leobschütz 1914.

I. Gramatyka

Część fonetyczna

I. Znaki głoskowe i ich istota

A. Samogłoski

Samogłoski: *i, e, y, a, o, u.*

Położenie języka: poziome		pionowe	bez okrągłego otworu warg
<i>i</i>	przednie	wysokie	
<i>e</i>	przednie	średnie	
<i>y</i>	środkowe	wysokie obniżone	z okrag- łym otwo- rem warg
<i>a</i>	środkowo-tylne	niskie	
<i>o</i>	tylne	średnie	
<i>u</i>	tylne	wysokie	
tylne	środkowe	przednie	

<i>u</i>		<i>i</i>	wysokie
	<i>y</i>		wysokie obniżone
<i>o</i>		<i>e</i>	średnie
	<i>a</i>		niskie

Samogłoski *i* oraz *u* tworzą często w połączeniu z innymi pełnymi samogłoskami tzw. dwugłoski. Wtedy wyraża się je odwróconym półkołem pod literą: *ĩ, ũ*. Samogłoska *y* zbliża się do samogłoski *e* w wygłosie bezpośrednim wyrazów pojedynczo wymawianych. W całych zdaniach jednak ta wymowa nieomal się nie uwydatnia; wskutek tego nie używa się osobnego znaku.

B. Spółgłoski

Spółgłoski: *b, ɸ, c, ɕ, ɗ, dz, dź, dż, f, f', g, ɡ, h, ħ, ch, ɕh, k, ɕ, l, m, ɱ, n, ɳ, ɲ, ɺ, p, ɸ, r, s, ɕ, ʃ, t, v, ɸ, z, ʒ, ʒ.*

1. Spółgłoski dwuwargowe: *p, p̣, b, ḅ, m, ṃ*.
 bezdźwięczne dźwięczne

twarde	zwarte	<i>p</i>	<i>b</i>	półtwarde	<i>m</i>
miękkie		<i>p̣</i>	<i>ḅ</i>		<i>ṃ</i>

2. Spółgłoski wargowozębowe: *f, f', v, v'*.
 bezdźwięczne dźwięczne

twarde	szczelinowe	<i>f</i>	<i>v</i>
miękkie		<i>f'</i>	<i>v'</i>

3. Spółgłoski przedniojęzykowe zębowe: *t, d, s, z, c, dz, n, ɫ*.
 bezdźwięczne dźwięczne

zwarte	<i>t</i>	<i>d</i>
szczelinowe	<i>s</i>	<i>z</i>
zwarto- szczelinowe	<i>c</i>	<i>dz</i>
półtwarde	nosowa	<i>n</i>
	ustna	<i>ɫ</i>

4. Spółgłoski przedniojęzykowe dźwięczne: *š, ž, č, dž, r, l*.
 bezdźwięczne dźwięczne

szczelinowe	š	ž
zwarto- szczelinowe	č	dž
półtwarde ustne	przednia	r
	boczna	l

5. Spółgłoski średniojęzykowe podniebienne: *ś, ź, ć, dź, ń*.

	bezdźwięczne	dźwięczne
szczelinowe	<i>ś</i>	<i>ź</i>
zwarto-szczelinowe	<i>ć</i>	<i>dź</i>
półotwarta nosowa		<i>ń</i>

6. Spółgłoski tylnojęzykowe podniebienne: *k, ḳ, g, ɡ, ch, h, cḥ, ḳ̣, ɲ, ɲ̣*.

	bezdźwięczne	dźwięczne	bezdźwięczne
twarde	<i>k</i>	<i>g</i>	<i>ch, h</i>
miękkie	<i>ḳ</i>	<i>ɡ</i>	<i>cḥ, ḳ̣</i>
półotwarte nosowe	twarda	<i>ɲ</i>	
	miękką	<i>ɲ̣</i>	

C. Akcent

W wyrazach dwu- i wielozgłoskowych akcent spoczywa na przedostatniej zgłosce, np. *baba, stolik—stoli̋ka, stażi̋cek—stażi̋ckőe, pozaorővől—pozaorővali*. Wyrazy jednozgłoskowe są częściowo akcentowane, częściowo zaś nieakcentowane, np. *i̋ść kaj, dű dum, za̋ ɲim, ɲe̋ śla, ɕamű ɲi, ostatni̋ raz̋z*. W tych i podobnych wypadkach połączone wyrazy tworzą w mowie jeden wyraz; wskutek tego następuje przesunięcie akcentu, a to nawet na części mowy, które go zwykle nie mają.

II. Stosunek do języka staro-cerk.-słowiańskiego

A. Samogłoski

i

St.-cerk.-słowiańskiemu *i* odpowiada:

1. *i*: a) po miękkich spółgłoskach, np. *dzi̋vo, pi̋vo, robotni̋k, bi̋ć, le̋ci*; b) zwykle po *ž, š*, o ile odpowiadają st.-cerk.-słowiańskiemu *r*, np. *bž̋ite̋v, Ž̋im, ve̋ži, kši̋ci, tši̋*, lecz *pe̋žyna, pokši̋ya*;

2. *y*: a) po *š, ž, č, c, dz*, np. *šydło, życ, ocy, wojaacy, drudzy*; po spółgłoskach *š, ž, č* pojawia się jednak często *i*, zwłaszcza w końcówkach czasowników, np. *košik, položime, svačice*; b) przed *t* i *r*, np. *myti, dożyty, šyroki, zbyrać*; rzadko spotyka się *i* przed *r*, np. *zažirać*. Pojedyncze wyrazy obce wykazują zamiast *i* częściowo *y*, np. *pastyrńauk, vyrtel*, a częściowo *e*, np. *leluja, švédžik*.

y

St.-cerk.-słowiańskiemu *y* odpowiada:

1. *y* po twardych spółgłoskach, np. *mydło, ryba, ruky, nohy, vidžely*;

2. *i*: a) po *k* i *g* w zgłoskach tematowych, np. *ki, kivać, gibas, gizardi, gibko*; b) w końcówkach przymiotników złożonych, np. *dobri chłop, v hustim obilu, z matim synkym, ozdžatich jabłek, šumnim džauchum*; c) pojedynczo w różnych wyrazach, np. *bik, dim, mlin, pitać se, posipka, sin*.

e

St.-cerk.-słowiańskiemu *e* odpowiada:

1. *e*: a) po twardych spółgłoskach, np. *sestra, popeł, sedym, vedu, perum*; b) po miękkich i stwardniałych spółgłoskach, np. *četka, četo, necky, hryžeš, pečeš*;

2. *eĭ*, np. *meĭd, peĭro, taleiž, veĭz, zameĭt*;

3. *e||eĭ||i* w pewnych formach czasownikowych grupy I/1, np. *nišć—niš—niš—něsta—něišli, veĭžć—veĭž—veĭz—vezta—veĭžli, sebleĭć—sebleč—seblić—seblekta—seblekli*;

4. *y* przed spółgłoskami nosowymi, np. *zyna, kšymyn, beryme, kupyni, spuščyni*. W końcówce *-yme*, występuje jednak *i* po spółgłoskach średniojęzykowych podniebiennych *š, ž, č, dž, ŋ*, np. *paŝšime, leižime, zamečime, idžime, zapņime*. Słychać także wyraźnie *i* w *niŋa, niŋ may, niŋmoc*, tzn. pod akcentem; natomiast mówi się *ny mume, ny može, nymocni*.

Zamiast *e* spotyka się odosobnione *a* w *čamu* a *i* w wyrazach obcych *šink, rinski*. Zanikło *e* w *dočkać*. Szereg wyrazów wykazuje wpływ języka polskiego, np. *kojšćut—kojšćeta, lud—lodu, večur—večera, šusti, sudmi*.

$e \leftarrow \text{ь, ѣ}$

e, powstałe z prasłowiańskiego *ь* lub *ѣ*, występuje jako *e* lub *eĭ*, np. *pes, kotet, šet, dejšć, mech*. To *e* przechodzi w *y* względnie *i*

przed spółgłoskami nosowymi, np. *lyn, myni, dźin, dynko, tyn*. Wbrew zasadzie jerowej różne wyrazy posiadają *e, eĭ* lub *y*, np. *ševc, veter, deĭšča, osym*.

ě

St.-cerk.-słowiańskiemu *ě*, które zmiękcza poprzednie spółgłoski, odpowiada:

1. *e*, np. *leto, mera, vek, levi, ślepi, lezta, śet, śedzieć, vĭdjet, vĕdzieć*;
2. *eĭ*, np. *ščeĭb, džeĭni, leĭt, żeleĭzko, zaĭšeĭti*;
3. *i*, np. *hnĭzdo, žika, tšiska, šviži, židki, liz, vime, id, kotodzi, vĕci*.
4. *y*, np. *byda, lyn, byti*.

Wyrazy wykazujące *a* są niewątpliwie pochodzenia polskiego, np. *kolano, šano, šarka, ścana, caĭi*.

a

St.-cerk.-słowiańskiemu *a* odpowiada:

1. *a*, np. *baba, čas, masło, rak, zyma*;
2. *ay*: a) w zawisłości od dawnych stosunków akcentowych, np. *blayzyn, payša, sedlayk, nauhti, draupać, chvaylic, tayćać se, naypetek, zaydanek, nauležć*; b) w zgłoskach zamkniętych jako wynik wzdłużenia zastępczego, np. *obrauz, stayv, vaypno, rayd, dayvno, nays, ĭedynayst, ktayd, pajs, svayć*; c) jako wynik ściągnięcia, np. *pšayćel, svayk, kayzañay, braćay, dobray (hospodyni), lay, žikay, krayć, bayta se, otayti*;
3. *o* przed *t, l, r, ĭ* w zgłoskach zamkniętych, np. *pševot, pľakot, kovol, žol, čezor, porka, boĭka, drożnić*; prócz tego pojedynczo w przedrostku *za-*, np. *zohtavek, zopayška, zobisni*;
4. *u* przed spółgłoskami nosowymi, np. *krum, sum, zľumać, sľuchum, poskľudzume, ľun, pun, v stunĕ, chovunka, mazunka*;
5. *e* w dwugłosce *ai*, np. *neĭlepši, čiteĭ, pšedeĭ, džišeĭ, zneĭd*; prócz tego pojedynczo w *zehrada, zehun*.

Różnica znaczeniowa istnieje między *ni may* 'non habet' a *nima* 'non est'.

o

St.-cerk.-słowiańskiemu *o* odpowiada:

1. *o*, np. *koza, okno, mocni, kopać, orać*;
2. *u*: a) przed spółgłoskami nosowymi, np. *hun, kuńec, strum, pumoc, zvunić*; b) w tematach różnych rzeczowników i czasowni-

ków, zwłaszcza w zgłoskach zamkniętych, np. *hura, tużko, tchuż, rub, duiće*; c) w szeregu wyrazów odosobnionych, np. *bzduraŋk, skużica, spurni, cuż, du dum*.

Dalej pierwotnemu *o* odpowiada:

1. *au* wskutek analogii odwróconej w szeregu wyrazów prze-
ważnie obcych, np. *dauchtur, kartaŋfle, kópidaŋła/kópidoła, pataŋk,*
podauć se, tauvor.

2. pojedynczo *a*, np. *įargany, maras, e*, np. *tela, šekulada,*
i: pindźatek, utinuć, y: ryndlik.

u

St-cerk.-słowiańskie *u* zachowało się, np. *humno, kupec, na kraju, po prostu, uńeć*. Wyjątkowo *u* przeszło w *a* w *pańchocha*, a znikło w *du dum*.

Prasłowiańskie grupy *tort, tolt, tert, telt i trēt*

Grupa *tort* występuje: 1. jako *trat*, np. *brada, krava, mraćno, prach, drahi*; 2. jako *traut*, np. *brayzda, mrauz, smraud, krautka, vrayćić*.

Wyrazy jak *bruh—broha, bruna, krul, struż, brunić se* są pochodzenia polskiego.

Grupa *tolť* występuje: 1. jako *tlat*, np. *hlava, slama, złato, hladu, stadki*; 2. jako *tlayť*, np. *hlayť, tlayťno, mlayćić, tlayćkać, vlayćć*. Rzeczownik *dlutko* jest pochodzenia polskiego.

Grupa *tert* występuje: 1. jako *tžet (tšet)*, np. *bžeza, dževo, vžeda, stšeda*; 2. jako *tžit (tšit)*, np. *bžih, vžid, dživko, stšidka*. W bezokoliczniku oraz w imiesłowie przeszłym czynnym i biernym tematów na *r* grupy I/1 występuje *tert* jako *tžyt (tšyt)*, np. *džyc, umžyt, utšyti*.

Grupa *telt* występuje: 1. jako *tlet, tlejt*, np. *mlec, plec, pleva, obleić*; 2. jako *tlit*, np. *mliko, mlić*. *Žtub* jest pochodzenia polskiego.

Grupa *trēt* występuje jako *tšet*, np. *tšeskać*, i jako *tšit*, np. *stšilać*.

Prasłowiańskie grupy *tžrt, tržť, tžlt, tžlt*

Grupa *tžrt* występuje jako *tyrt*, np. *hyrdło, tyrh, kyrnić*.

Grupa *tržť* występuje jako *tret*, np. *kret, krev*.

Grupa *tžlt* występuje jako *tłut, tut*, np. *stunće, hućnica, muwić*.

Grupa *tžlt* występuje jako *tlet*, np. *blecha, postechnuć*.

Wyrazy jak *kurč*, *gruča*, *mrugać*, *pruścić*, *kelbasa* są pochodzenia polskiego.

Prasłowiańskie grupy *tirt*, *trət*, *təlt*

Grupa *tirt* występuje: 1. jako *tyrt*, np. *myrva*, *zyruko*, *myrtvi*, *dyrżec*, *myrznuc*; 2. jako *tert*, np. *čert*, *serce*, *žerdž*, *černi*, *červyni*.

Grupa *trət* występuje jako *tžt*, np. *žbet*, *žgmic*.

Grupa *təlt* występuje: 1. jako *tylt*, np. *vylna*, *pylni*, lecz *viln*, *ukliznuc se*; 2. jako *tłut*, np. *dtuh*, *stup*, *tłusti*, *dtubać*.

Wyrazy jak *parchy*, *sarńa*, *garbati*, *barzo*, *žutti* są pochodzenia polskiego.

ę

St.-cerk.-słowiańskiemu ę odpowiada:

1. *e*, np. *ęeta*, *ęele*, *ęeki*, *ęesto*, *ęebet*; 2. *ei*, np. *ęelejtko*, *pa-ęejtko*, *ęejdek*, *pšejęejbić se*, *zapšejęhnuc*; 3. *i*, np. *peņize*, *pšejšihac*, *užšibać*, *vyplizac*, *zapšihac*; 4. *a*, np. *jazik*, *maso*, *svati*, *tahnuc*, *vzac*; 5. *au*, np. *počaućek*, *svaućek*, *paući*, *desaući*, *vauzac*. Końcówka *-um*, np. w *šedzum*, *kupum*, *jedzum*, powstała drogą analogii.

Szereg wyrazów jest pochodzenia polskiego, np. *įastšumb*, *meįšunc*, *opantać*, *smańdžić se*.

o

St.-cerk.-słowiańskiemu o odpowiada:

1. *u*: a) w zgłoskach tematowych, np. *duha*, *hujš*, *mudri*, *kupać se*, *rubac*; b) w bierniku l. p. rzeczowników żeńskich, zaimków dzierżawczych i w 1 os. l. p. czasowników, np. *rybu*, *moįu džaųchu*, *ņesu*, *pišu*; 2. *-um* w 3 os. l. mn. czasowników, np. *vedum*, *pišum*; to *-um* jest wynikiem ściągnięcia z *o* w narzędniku rzeczowników i przymiotników żeńskich oraz zaimków, np. *z babum*, *z velkum radoįšćum*, *s tebum*.

Szereg wyrazów jest pochodzenia polskiego, np. *funs*, *vangli*, *vantroba*, *sumšed*, *vunžki*; *gaba* przedstawia osobliwą mieszaninę.

B. Spółgłoski

Dwuwarowe

p

Grupa *pf* wyrazów niemieckich występuje jako *f*, np. *fa-fyrgoť*, *faifka*, *knefel*. *Lump* zmieniło się na *lunt*.

b

Pierwotne *b* występuje jako *p* w *puket*.

m

Pierwotne *m*:

1. zachowuje się w *śmēdi*;
2. występuje: a) jako *n* (*ñ*) w *mino*, *ñedźbedź*, *śneći*, *veznu*, *vinže* i *kunvísňauk*; b) jako *n* w *skrunka*, *odymknuć*, *umknuć*, *zamknuć*; c) jako *b* w *brovañec*, *bžeže* obok *mžeže* a jako *v* w *śvýrk*.

Wargowozębowe

v

Pierwotne *v*:

1. występuje: a) jako *f* w nagłosie kilku wyrazów, np. *fřiotka*, *fojt*, *funs*, *funśauk*; b) jako *b* w wyrazach odosobnionych, np. *bzdurauk*, *faborek*, *klebety*, *ščejb*; c) jako *m* w *smand*, *smañdzić se* a jako *h* w *hlastavička*;
2. zanikło w *dycky*, *obleić*, *pyrnaustka*, *stydzić se*, *ścekti*, *šak*. Mówi się prawie wyłącznie *džaucha* = *dževucha*.

Przedniojęzykowe zębowe

t

Pierwotne *t*:

1. zmięczyło się przed *i*, *e*, *ě*, *e*, *ь*, np. *ćicho*, *plećeš*, *śekać*, *ćežki*, *nić*;
2. występuje: a) jako *c* w imiesłowie przeszłym biernym, np. *pohńecyni*, *zamecyni*, *zaptacyni*, *stracyni*; tematy na *st* wykazują *šč*, np. *opuśčyni*; b) jednostkowo jako *k* w *škryfati*, *ktusti* obok *tlusti*, jako *d* w *adest*, *škopyrduc*, jako *dž* w *džepro*;
3. zanikło w grupie *stn*, np. *isni*, *kšesni*, *vtojšni*, *zovisni*, poza tym w *kañica*, *keri*, *paıştšisko*; natomiast wsunęło się *t* w grupach *sr* i *sš*, np. *kastrol*, *strokati*, *stšibro*, *stšeda*, oraz w *byttko*, *pyrnaustka*.

d

Pierwotne *d*:

1. zmięczyło się przed *i*, *e*, *ě*, *e*, *ь*, np. *dživo*, *vedžeš*, *v brojž-dže*, *džekuje*, *žerdź*, także *skudź*, *studź*;
2. występuje: a) jako *dz* w imiesłowie przeszłym biernym, np. *okradzyni*, *zavedzyni*, *ošydzyni*, *zasadzyni*; tematy na *zd* wykazują *ždž*, np. *zağiždžyni*; b) czasem jako *t* w *atresa*, *tupłym*, jako *v* w *vyškañtovať*;

3. znikło w grupie *dl, dť* w *lay, podhyrli, vele, šel*; natomiast wsunęło się *d* w grupie *zž*, np. *zdžadło, zdžudło, ozdžati uzdžec*, poza nią w wyrazie *fandžayle*.

s

Pierwotne s:

1. zmiękczyło się przed *i, ě, e, ь* oraz przed *e* w końcówkach fleksyjnych, np. *šila, šeju, dojšejhnuc, ojš, pašesš*; natomiast nie uległo zmiękczeniu przed *e* w zgłoskach tematowych, np. *sestra, sedym*;

2. występuje: a) jako *š* w szeregu wyrazów, szczególnie w takich, które posiadają grupy *sk, sp, st*, np. *škovrunek, škubać, špaňetka, špilka, štebel, kaštan, šataut, kermaš, vyškaňtovať*; b) w różnych warunkach jako *s* w *fuňšati, paňšati, kvaňšni, včaiňšni*, jako *z* w *bizigun, parizol*, jako *ž* w *žymta*.

Na początku wyrazów powstało *s* przed *tš* i *k*, np. *stševik, stšunek, skrunka, skužica*.

z

Pierwotne z:

1. zmiękczyło się przed *i, ě, e, ь* oraz przed *e* w końcówkach fleksyjnych, np. *žima, na vožze, užžibać, haľužž, leižesš*; natomiast nie uległo zmiękczeniu przed *e* w zgłoskach tematowych, np. *zelina, zyma*;

2. występuje jako *ž* w *želežni*.

c

Pierwotne *c* przeszło w *ć* w *ćisaužž*.

n

Pierwotne n:

1. zmiękczyło się: a) przed *i, e, ě, ь*, np. *nić, nějšesš, šneha, kuň*; b) w niektórych wyrazach obcych przed *t* i *č*, np. *maňtyka, baňtovať, paňčocha, taňčyc*, oraz w *pastyrňauk*;

2. występuje jako *m* (*ň*) w wyrazach *baraňica, paňpuch, pumbuček, miž*.

t

t wymawia się zawsze jako spółgłoska przedniojęzykowa zębowa.

Pierwotne t:

1. występuje: a) jako *t* w szeregu wyrazów, np. *blisk, klizać se, plaskati, pylňi, nasvol, pacholcy* wobec *pachotek*; b) jako *r* w *kanar*;

2. zanikło w rodzaju męskim imiesłowu przeszłego czynnego czasowników grupy I/1 po spółgłoskach, np. *nis*, *vejd*, *učik*, oraz oddzielnie w *jabko*, *mynauž*.

Przedniojęzykowe dźwiękowskie

š

Š powstało w nagłosie wyrazu obcego *škartka*.

ž

Pierwotne ž występuje jako r w *borauk*. W wyrazach obcych *šaket*, *šandara* tłumaczy się š pośrednictwem niemieckim. Zanikło ž w *hšybe*.

ř

Pierwotne ř przeszło w ž względnie w š według ogólnych zasad dźwięczności; wskutek tego wyraża się je tymi znakami piśmiennymi. Występuje jako ž w *ažamšina* a jako l w *chmulic se*.

č

Pierwotne č występuje jako š w *štyry*, *štvyrti*, jako ž w *žber*, *žbunek*, jako ć w *ćkać*.

r

Pierwotne r zanikło w grupach *krv* i *trv*, np. *kve*, *kvavi*, *tvać*, *tvało*, w grupach *rk*, *rt*, *ršt* wyrazów obcych, np. *iermak*, *gatnar*, *vaštat*, nadto w *kyčma*, *skažyc*. Natomiast wsunęło się r w *herski*, *kartunka*, *motyrlauk*, *pastyrnauk*, *vyrši*.

l

Pierwotne l występuje jako r w wyrazie obcym *šriče*, a zanikło w *hučnica*, *knul*, *mašnica*, *žymešnik*, *vikodtak*.

Średniojęzykowe podniebienne

š, ž

Po samogłoskach wylaniają š i ž przed sobą ž, np. *neše*, *pojšveće*, *leže*, *nažimu*.

ń

W kilku wyrazach pochodzenia polskiego występuje ń wyłonię z nosówek przed dź, np. *gzuńdzel*, *kuńdzel*, *smańdzić se*, *žuńdzić*. *Ėizigun* wykazuje n.

Tylnojęzykowe podniebienne

Spółgłoski *k* i *g* są przed *i* zawsze miękkie, np. *ki*, *gibas*; natomiast *ch*, *h* miękczy się przed *i* tylko w rdzeniach, np. *chi-chrać*, *kinuć*.

Nosówki *n*, *ń* — po samogłoskach — przechodzą przed *k*, *g* w *n*, *ń*, np. *sunky*, *flangyrovať*, *bańka*.

k

Pierwotne *k*:

1. występuje w szeregu wyrazów obcych jako *g*, np. *galuty*, *gbeł*, *gnejp*, *śligrac*, oraz w *gdo* lub jako *ch*, np. *brachovać*, *dauchtur*, *įarch*, *počichtać*;

2. zanikło w *dy* i *kalfas*.

g

Pierwotne *g* występuje w szeregu wyrazów obcych, które są przeważnie pochodzenia polskiego, np. *cigara*, *gajd*, *gwiźdac*, *ogurka*, *špagat*; *g* wsunęło się w *maįzglac se*, *mozgry*.

Poza tym *g*:

1. występuje: a) jako *h* we wszystkich wyrazach rodzimych, np. *duha*, *įeho*, *horki*, *huńić*, *tahnuć*; b) pojedynczo jako *ch* w *chle-dac*, *chrubi*, *chvant*, *łańcuch*, jako *k* w *musk*, *feńik*, *troky*, jako *đ* w *mitrańdźić*, jako *b* w *skarba*, jako *į* w *foįt*;

2. zanikło w *roźnuć*; natomiast wsunęło się *h* w *hšybe* = **žrěbe*.

ch

Pierwotne *ch* występuje jako *k* w *korungev*, *kšcić*, *spokopić*, *skovać*, a zanikło w *nasvol* i *žbet*. Z *chv* powstało *f* w *fatka*.

h

W wymowie istnieje wyraźna różnica między *h* i *ch*, np. *hauk*, *huk* a *chłop*, *chrobauk*. Kilka wyrazów wykazuje w nagłosie nowe *h* przed samogłoskami, np. *hapyka*, *hul*, *hulica*, *huzda*, podobnie *hebz*—*hebz* zamiast *bez*—*bzu*.

Asymilacja

1. Dźwięczność i bezdźwięczność

Wzajemny wpływ spółgłosek pod względem dźwięczności i bezdźwięczności jest różnorodny. Mimo to istnieją pewne zasady, a mianowicie następujące:

a) Spółgłoski bezdźwięczne *p*, *f*, *t*, *c*, *ć*, *č*, *s*, *ś*, *š*, *k* udźwięczniają się przed dźwięcznymi; w środku wyrazów jest takich

wypadków mało, np. *prośba*, *iągże*, natomiast w położeniu międzywyrazowym jest ich mnóstwo, np. *iąg_budżeś*, *mydź_gabu*.

b) Spółgłoski dźwięczne, z wyjątkiem spółgłosek półotwartych, stają się bezdźwięcznymi przed spółgłoskami bezdźwięcznymi i w wygłosie przed przerwą głosową, np. *tuśko*, *bes pole*, *poć*, *deź mu nuś*. Tylko *v* traci dźwięczność nie tylko w tych warunkach, np. *fčera*, *hłauř*, ale i po spółgłoskach bezdźwięcznych, np. *třyrđi*, *kfe*; to samo się odnosi do pierwotnego *ř*, np. *přyšet*.

c) Przyimki $s \Leftarrow *sz$ i $z \Leftarrow *iz$ są bezdźwięczne przed *m*, *n*, *ń*, *ł*, *l*, *r*, *v* w pewnych utartych połączeniach, np. *smýtuř se*, *s nama*, *ś nim*, *ś něho*, *složyc*, *šlić*, *s fama*, *s fařs*, *sřauřac*; por. też *sy mnum*, *seřmuc*, *servac*. Normalnie są dźwięczne przed spółgłoskami dźwięcznymi i półotwartymi a bezdźwięczne przed spółgłoskami bezdźwięcznymi, np. *z mynarčikym*, *z něvestum*, *z řnesta*, *z voza* — *s chłopym*, *s psama*, *s chałupy*, *s kyrchova*, lecz *ze sebum*, *ze studoty*.

2. Miejsce artykulacji

Wzajemny wpływ spółgłosek pod względem artykulacji idzie w kierunku pochłonięcia lub upodobnienia sąsiedniej spółgłoski celem ułatwienia wymowy. Oto pojedyncze wypadki tej asymilacji: $d + d \Rightarrow d$: *odłubac*; $g, k + k \Rightarrow k$: *leki*, *meki*; $s(z) + ń \Rightarrow śń$: *ś nim*, *ś nich*; $s + l \Rightarrow śl$: *šlić*, *śleć*; $s + ć \Rightarrow ść$: *pařć*, *třejć*; $z + m \Rightarrow zn$: *veznu*; $z + ć \Rightarrow ść$: *hryjęć*, *vejęć*; $z + ś \Rightarrow ś$: *rořřivka*; $z + ř \Rightarrow ř$: *rořřiva-żyć*; $z + ž \Rightarrow ž$: *rožřiac*; $ž + s \Rightarrow řs$: *veřse*; $dž + ć \Rightarrow ć$: *poće*; $ść + ć \Rightarrow ść$: *puřće*; $st + s \Rightarrow řs$: *řeřset*; $t + ć \Rightarrow ć$: *pečeskich*; $tř + ć \Rightarrow ść$: *ścina*; $stř \Rightarrow štř$: *štřevik*, *štřilac* obok *střevik*, *střilac*; $zdž \Rightarrow ždž$: *ždžadło*, *oždžati* obok *zdžadło*, *ozdžati*.

Dysymilacja

Oto pojedyncze wypadki dysymilacji: $čt \Rightarrow řt$: *řtřry*, *řtřrti*; $čč \Rightarrow čt$: *čto*; $šč \Rightarrow řt$: *řtebel*, *vyřtvani*; $kt \Rightarrow čht$, *gd*: *dačhtur*, *rechtur*, *gdo*; $chř \Rightarrow kř$: *křesni*, *křćić*; $tst \Rightarrow řst$: *bohařstvo*, *kumrařstvo*. *Olma-rika* i *leluřa* są także wynikiem dysymilacji.

Inne zjawiska głoskowe

Kontrakcja

Odosobnione wypadki: *džauřa* $\Leftarrow$ *dževuřa*, *ni* $\Leftarrow$ *neře*, *třa* $\Leftarrow$ *třeba*.

Metateza

Oddzielne wypadki: *durkovač* ← *drukovač*, *hedbavč* ← *jedvab*, *izbetka* ← *istebka*, *kšypopa* ← *přikopa*, *mtha* ← *mhta*, *pokšyva* ← *ko-přiva*, *provauč* ← *povraz*, *provizlo* ← *povřisto*, *žgmot* ← *gřmot* i prawdopodobnie *roztopýžac se* ← *rozpošćrać se*.

Fałszywa dekompozycja i abstrakcja

Obuć dzieli się fałszywie na *o-buć*, według tego *se-buć*; podobnie *obleić* na *o-bleić*, według tego *se-bleić*, *otóyrać* na *o-tóyrać*, według tego *pše-tóyrać*, *obalić* na *o-balić*, według tego *balić*.

Część morfologiczna

I. Deklinacja

A. Rzeczowniki

Na podstawie rodzaju rzeczowników oraz ich końcówek w mianowniku liczby pojedynczej rozróżnia się cztery deklinacje. Są to: 1. deklinacja męska; 2. deklinacja nijaka; 3. deklinacja żeńska samogłoskowa; 4. deklinacja żeńska spółgłoskowa.

Deklinacja męska

Deklinacja męska obejmuje wszystkie rzeczowniki rodzaju męskiego, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na spółgłoskę twardą lub miękką.

Wzory: a) *chłop*; b) *kamyń*

a) L. p.: Mn. *chłop*, D. *chłopa*, C. *chłopowi*, B. *chłopa*, W. *chłope*, N. *chłopym*, Ms. o *chłope*; L. mn.: Mn. *chłopi*, D. *chłopuv*, C. *chłopum*, B. *chłopuv*, W. *chłopi*, N. *chłopaŋi* | *chłopama*, Ms. o *chłopach*.

b) L. p.: Mn. *kamyń*, D. *kamyńa*, C. *kamyńu*, B. *kamyń*, W. *kamyń*, N. *kamyńym*, Ms. na *kamyńu*; L. mn.: Mn. *kamyńe*, D. *kamyńi* | *kamyńuv*, C. *kamyńum*, B. *kamyńe*, W. *kamyńe*, M. *kamyńaŋi* | *kamyńama*, Ms. na *kamyńach*.

Uwagi

L. p. D. W dopełniaczu posiadają:

1. końcówkę -a: a) nazwy osób i zwierząt, np. *kupec*—*kupca*, *sin*—*sina*, *škop*—*škopa*, *vraŋbel*—*vraŋbla*; b) nazwy narzędzi, części ciała i odzieży, np. *nuž*—*noža*, *taleiž*—*taleiža*, *jazik*—*jazika*, *stševik*—*stševika*; c) nazwy miar, wag i monet, np. *col*—*caŋla*, *meter*—*metra*, *funt*—*funta*, *pataŋk*—*pataŋka*; d) rzeczowniki

zdrobniałe z przyrostkami *-ek*, *-ik*, np. *hyrnek—hyrnka*, *młotek—młotka*, *klučik—klučika*, *stolik—stolika*; e) niektóre rzeczowniki zbiorowe, np. *les—lesa*, *lud—luda*.

2. końcówkę *-u*: a) pierwotne tematy na *u*, np. *duť—doťu*, *dum—dumu*, *meď—među*, *vyrch—vyrchu*; b) rzeczowniki materialne, np. *hedbaŷv—hedbaŷvu*, *mech—mechu*, *pisek—pisku*, *ščyrk—ščyrku*; c) nazwy dni tygodnia: *pińdzátek—pińdzátku*, *vtorek—vtorku*, *štvyrték—štvyrtku*, *paŷtek—paŷtku*; d) rzeczowniki oderwane, np. *hniv—hńevu*, *hšich—hšichu*, *rozum—rozumu*, *smutek—smutku*; e) rzeczowniki obce nieżywotne, np. *kuntracht—kuntrachtu*, *plac—placu*, *rachunek—rachunku*, *rink—rinku*.

C. W celowniku wykazują:

1. końcówkę *-u* nazwy istot nieżywotnych, np. *dum—ku dumu*, *kšiž—ku kšižu*, *pec—ku pecu*, *stuť—ku stoťu*;

2. końcówkę *-oŷi* nazwy osób i zwierząt, np. *sin—sinoŷi*, *Večerek—Večerkoŷi*, *hoťub—hoťuboŷi*, *kuň—kuňoŷi*.

B. Biernik jest równy:

1. mianownikowi u nazw istot nieżywotnych, np. *vidžim strum*, *vuz*;

2. dopełniaczowi u nazw istot żywotnych, np. *vidžim synka*, *kuňa*.

W. W wołaczu posiadają osobne końcówki tylko nazwy istot żywotnych, a to:

1. końcówkę *-e* rzeczowniki z twardą spółgłoską tematową z wyjątkiem rzeczowników na *-k* i *-ch*, np. *brat—braće*, *Hanes—Hanejše*, *kocur—kocuže*, *oseť—oišle*;

2. końcówkę *-u* rzeczowniki z miękką lub stwardniałą spółgłoską tematową oraz rzeczowniki na *-k* i *-ch*, np. *kuň—kuňu*, *obervańec—obervańcu*, *čizik—čiziku*, *lach—lachu*. Zresztą używa się często mianownika zamiast wołacza.

N. Kończówka *-ym*, np. *Buh—z Bohym*, *stuť—za stoťym*, *kuň—s kuňym*, *učyň—z učyňym*.

Ms. W miejscowniku mają:

1. końcówkę *-e* rzeczowniki z twardą spółgłoską tematową z wyjątkiem rzeczowników na *-h*, *-ch* i *-k*, np. *dvur—na dvože*, *kojščuť—v kojšćeľe*, *lud—na lodže*, *strum—na struňe*, *švet—naišveće*;

2. końcówkę *-u* rzeczowniki z miękką lub stwardniałą spółgłoską tematową oraz rzeczowniki na *-h*, *-ch*, *-k*, np. *kuň—na kuňu*, *dejšč—v dejšču*, *šnih—v šněhu*, *hšich—o hšichu*, *počaytek—na počaytku*.

L. mn. Mn. W mianowniku wykazują:

1. końcówkę *-i* (*-y*) nazwy osób, kończące się na twardą spółgłoskę tematową, np. *chłop—chłopi*, *robotnik—robotnicy*, *sumséd—sumsédzi*, *żyd—żydzi*;

2. końcówkę *-óve* nazwy osób, oznaczające stan i pokrewieństwo, oraz nazwy osób, kończące się na *-ek*, np. *król—kruloóve*, *kšundz—kšyndzoóve*, *stažiček—stažičkoóve*, *švéděk—švédkoóve*;

3. końcówkę *-y* nazwy zwierząt i rzeczy, kończące się na twardą spółgłoskę tematową, np. *pes—psy*, *ščur—ščury*, *dum—dumy*, *stuł—stoły*;

4. końcówkę *-e* nazwy osób, zwierząt i rzeczy, kończące się na miękką lub stwardniałą spółgłoskę tematową, z wyjątkiem nazw osób, oznaczających stan i pokrewieństwo, np. *pšaućel—pšauće*, *bohaŭc—bohaŭće*, *kuň—kuńe*, *oltaŭž—oltaŭže*, lecz *hojšć—hojšći*.

D. W dopełniaczu mają:

1. końcówkę *-uv* rzeczowniki z twardą spółgłoską tematową, np. *chłop—chłopuv*, *pes—psuv*, *ptaŭk—ptaŭkuv*, *zúb—zubuv*;

2. końcówkę *-i* obok *-uv* rzeczowniki z miękką lub stwardniałą spółgłoską tematową, np. *hojšć—hojšći*, *kuň—kuńi* | *kuńuv*, *nuž—noži* | *nožuv*, *vraŭbel—vraŭbli* | *vraŭbluv*. Mówi się także *moc razi*.

Pojedynczo wykazują formy bez końcówki: *hody—do hud*, *kožyň—do kožyň*, *peńize—bez peńiz*, *vłasy—bez vłajs*.

C. Kończą *-um*, np. *sin—sinum*, *učyň—učnum*, *ptaŭk—ptaŭkum*, *strum—strumum*.

B. Biernik jest równy:

1. mianownikowi u nazw zwierząt i rzeczy, np. *vidžim psy*, *kamyńe*;

2. dopełniaczowi u nazw osób, np. *vidžim chłopuv*, *učnŭv*.

N. W narzędniku występują:

1. zwykle końcówka *-ami* | *-ama*, np. *robotník—z robotničkami* | *robotnikama*, *vuz—z vozaŭmi* | *vozama*;

2. pojedynczo końcówka *-mi* | *-ma*, np. *lud—z ludźmi* | *ludźma*, *kuň—s kuńmi* | *kuńma*.

Ms. Kończą *-ach*, np. *chłop—o chłopach*, *kuň—na kuńach*, *hrub—v hrobach*, *les—v lesach*.

Brat. L. mn.: Mn. *braćau*, D. *bratuv*, C. *bratum*, B. *bratuv*, N. *bratami* | *bratama*, Ms. o *bratach*.

Tidźiń. L. p.: Mn. *tidźiń*, D. *tidńa*, C. *tidńu*, B. *tidźiń*, N. *tidńym*, Ms. *v tidńu*; L. mn.: Mn. *tidńe*, D. *tidńi*, C. *tidńum*, B. *tidńe*, N. *tidńami* | *tidńama*, Ms. *v tidńach*.

Deklinacja nijaka

Deklinacja nijaka obejmuje wszystkie rzeczowniki rodzaju nijakiego, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na -o, -e, -i.

1. W z o r y: a) *okno*; b) *oje*

a) L. p.: Mn. *okno*, D. *okna*, C. *oknu*, B. *okno*, N. *oknym*, Ms. *v okńe*; L. mn.: Mn. *okna*, D. *okyn*, C. *oknum*, B. *okna*, N. *okna-
mi* | *oknama*, Ms. *v oknach*.

b) L. p.: Mn. *oje*, D. *oja*, C. *oju*, B. *oje*, N. *ojym*, Ms. *na oju*; L. mn.: Mn. *oja*, D. *ojuv*, C. *ojum*, B. *oja*, N. *ojami* | *ojania*, Ms. *na ojach*.

U w a g i

L. p. Ms. W miejscowniku mają:

1. końcówkę -e rzeczowniki z twardą spółgłoską tematową z wyjątkiem rzeczowników na -ko i -cho, np. *hńizdo*—*na hńiźdze*, *leto*—*v leće*, *masto*—*v maĩśle*, *mesto*—*v męĩšće*;

2. końcówkę -u rzeczowniki z miękką lub stwardniałą spółgłoską tematową i rzeczowniki na -ko i -cho, np. *pole*—*na polu*, *serce*—*v sercu*, *tużko*—*na tużku*, *ucho*—*v uchu*.

L. mn. D. W dopełniaczu występują:

1. na ogół pierwotne formy bez osobnej końcówki, np. *jabko*—*jablek*, *leto*—*lejt*, *kšidło*—*kšideł*, *vaico*—*vajeć*;

2. końcówka -uv, którą wykazują przeważnie rzeczowniki z miękką lub stwardniałą spółgłoską tematową, rzeczowniki z trudną w wygłosie grupą spółgłosek tematowych i nazwy istot zgrubiałych, np. *kolca*—*kolcuv*, *pismo*—*pismuv*, *pyntro*—*pyntruv*, *psisko*—*psiskuv*, lecz także *koto*—*koťuv*, *mesto*—*mestuv*.

M. Kończórkę -ma posiada *leto*: *pšed dbyma letma*.

Ok o. L. mn.: Mn. *oży*, D. *oči*, C. *oćum*, B. *oży*, N. *oćami* | *oćama*, Ms. *v oćach*. Tak samo odmienia się *uży*. Formy *oka*, *ucha* mają przenośne znaczenie, np. *na kotłuwce robum se oka*, *chyć hyrniec za ucha*.

Obok *dźeć* | *dźećo* spotyka się *dźecko*; wyraz ten jest używany w znaczeniu pogardliwym.

2. W z ó r *kauzańi*

L. p.: Mn. *kauzańi*, D. *kauzańay*, C. *kauzańu*, B. *kauzańi*, N. *kauzańim*, Ms. *na kauzańu*; L. mn.: Mn. *kauzańa*, D. *kauzańuw*, C. *kauzańum*, B. *kauzańa*, N. *kauzańami* | *kauzańama*, Ms. *na kauzańach*.

Rzeczowniki, należące do tej grupy, są używane przeważnie w liczbie pojedynczej, np. *un ie s takeho pokolyńay, moc oisćay*.

3. W z ó r *rańe*

L. p.: Mn. *rańe*, D. *ramyna*, C. *ramynu*, B. *rańe*, N. *ramynym*, Ms. *na ramynu*; L. mn.: Mn. *ramyna*, D. *ramyn* | *ramynuw*, C. *ramynum*, B. *ramyna*, N. *ramynańi* | *ramynama*, Ms. *na ramynach*.

Tak samo odmieniają się *bźyme, plyme, vyme*. Częściej jednak używa się *bźymyno* | *bźymeńko*, *plymyno*, *ramyno*, *vymyno* | *vymeńko*. Mówi się jednak tylko *myno*.

4. W z ó r *ćełe*

L. p.: Mn. *ćełe*, D. *ćełeica*, C. *ćełeicu*, B. *ćełe*, N. *ćełeicym*, Ms. *o ćełeicu*; L. mn.: Mn. *ćeleta*, D. *ćełejt*, C. *ćeletum*, B. *ćeleta*, N. *ćeletami* | *ćeletama*, Ms. *o ćeletach*. Obok *ćełe* spotyka się formy *ćeletu* i *ćełejtko*.

Do tej samej grupy należą *hołuże* | *hołuβeto* | *hołuβeńtko*, *hśyβe* | *hśyβeto* | *hśyβeńtko*, *huise* | *huiseito* | *huiseńtko*, *koće* | *koćeto* | *koćeńtko*, *koize* | *koizeito* | *koizeńtko*, *kuże* | *kużeto* | *kużeńtko*, *mładze* | *mładzeńtko*, *praiże* | *praiśeto* | *praiśeńtko*, *zvéžeto* | *zvéžeńtko*.

Deklinacja żeńska samogłoskowa

Deklinacja żeńska samogłoskowa obejmuje wszystkie rzeczowniki rodzaju żeńskiego, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na samogłoskę.

1. W z ó r *ryba*

L. p.: Mn. *ryba*, D. *ryby*, C. *ryβe*, B. *rybu*, W. *rybo*, N. *rybum*, Ms. *o ryβe*; L. mn.: Mn. *ryby*, D. *ryb* | *rybuv*, C. *rybum*, B. *ryby*, N. *rybańi* | *rybama*, Ms. *o rybach*.

U w a g a

L. mn. D. W dopełniaczu zachowały się na ogół pierwotne formy bez osobnej końcówki, np. *baba*—*bayb*, *ćetka*—*ćetek*, *krava*—*krauv*, *ruka*—*ruk*, lecz końcówka *-uv* jest także często używana,

zwłaszcza przez średnie pokolenie, np. *baba*—*babuv*, *mucha*—*muchuv*, *sestra*—*sestruv*, *vyrba*—*vyrbuv*.

2. Wzór *bańa*

L. p.: Mn. *bańa*, D. *bańe*, C. *bańi*, B. *bańu*, W. *bańo*, N. *bańum*, Ms. *v bańi*; L. mn.: Mn. *bańe*, D. *bańi* | *bańuv*, C. *bańum*, B. *bańe*, N. *bańańi* | *bańama*, Ms. *v bańach*.

U w a g i

L. m n. D. W dopełniaczu występują:

1. formy bez osobnej końcówki, np. *duša*—*duš*, *hulica*—*hulic*, *nedziela*—*nedžel*, *świńa*—*świń*;

2. końcówka *-i*, np. *hraǳe*—*hraǳi*, *kuiżńa*—*kuiżńi*, *studńa*—*studńi*, *wiśńa*—*wiśńi*;

3. końcówka *-uv*, która jest chętnie używana przez średnie pokolenie, np. *duša*—*dušuv*, *gimnazińa*—*gimnazińuv*, *leluńa*—*leluńuv*, *studńa*—*studńuv*.

Zyma. L. p.: Mn. *zyna*, D. *zyme*, C. *zymi*, B. *zymu*, W. *zymo*, N. *zymum*, Ms. *v zym*.

Ćeįśla. L. mn.: Mn. *ćeįśloǳe*, D. *ćeįśluv*, C. *ćeįślum*, B. *ćeįśluv*, N. *ćeįślańi* | *ćeįślama*, Ms. *o ćeįślach*.

3. Wzór *pańi*

L. p.: Mn. *pańi*, D. *pańi*, C. *pańi*, B. *pańu*, W. *pańi*, N. *pańum*, Ms. *o pańi*; L. mn.: Mn. *pańe*, D. *pańuv*, C. *pańum*, B. *pańe*, N. *pańańi* | *pańama*, Ms. *o pańach*. Zamiast *pańi* używa się często *pańička*. Jak *pańi* odmienia się *hospodyńi*.

Deklinacja żeńska spółgłoskowa

Deklinacja żeńska spółgłoskowa obejmuje wszystkie rzeczowniki rodzaju żeńskiego, które w mianowniku liczby pojedynczej kończą się na spółgłoskę.

Wzór *koįść*

L. p.: Mn. *koįść*, D. *koįśći*, C. *koįśći*, B. *koįść*, N. *koįśćum*, Ms. *v koįśći*; L. mn.: Mn. *koįśći*, D. *koįśći*, C. *koįśćum*, B. *koįśći*, N. *koįśćańi* | *koįśćama*, Ms. *v koįśćach*.

Według tego wzoru odmieniają się rzeczowniki rodzaju żeńskiego z miękkimi lub stwardniałymi spółgłoskami tematowymi, np. *hałuiż*, *krev*, *ńić*, *ńimoc*, *żeć*, *veįś*.

Rzeczowniki na *-ev* wykazują w mianowniku liczby pojedynczej przeważnie podwójne formy, np. *bžitev* | *bžitva*, *punev* | *punva*, *kunev* | *kunva*; te formy na *-a* odmieniają się według wzoru *ryba*.

U w a g i

L. p. D. W dopełniaczu wykazują:

1. końcówkę *-i* rzeczowniki z miękką spółgłoską tematową, np. *hyrść*—*hyrści*, *odpovedź*—*odpovedzi*, *oiś*—*oiśi*, *siń*—*sińi*;

2. końcówkę *-e* rzeczowniki z stwardniałą spółgłoską tematową, np. *krev*—*kve*, *myś*—*myše*, *noc*—*noce*, *žeč*—*žeče*.

L. mn. Mn. W mianowniku posiadają:

1. końcówkę *-i* rzeczowniki z miękką spółgłoską tematową, np. *huiś*—*huiśi*, *myiś*—*myiśli*, *nić*—*nići*, *peiść*—*peiśći*;

2. końcówkę *-e* rzeczowniki ze stwardniałą spółgłoską tematową, np. *kunev*—*kunve*, *myś*—*myše*, *noc*—*noce*, *žeč*—*žeče*, lecz także *jabłune*. Ciekawe: *vec*—*veca*.

Pluralia tantum

Rzeczowniki: a) rodzaju męskiego, np. *hody*—*hud*, *klišće*—*klišći* | *kliščuv*, *kše*—*kši* | *kšuv*; b) rodzaju nijakiego, np. *dvežža*—*dvežži*, *pleca*—*plecuv*, *pluca*—*pluc*, *povidta*—*povidet*, *vrata*—*vraut*, *žniva*—*žniv*; c) rodzaju żeńskiego, np. *galauty*—*galaut* | *galautuv*, *hraže*—*hraži* | *hražuv*, *mary*—*mar*, *sañe*—*sañi*, *sunky*—*sunek* | *sun-kuv*, *vidty*—*videt*.

B. Zaimki

1. Zaimki osobowe: *iaŭ*, *ti*, *my*, *vy*.

L. p.: Mn. *iaŭ*, D. *me*, C. *me*, *mi*, B. *me*, N. *mnum*, Ms. *me*; Mn. *ti*, D. *čebe*, *će*, C. *tože*, *čebe*, *či*, B. *čebe*, *će*, N. *tebum*, Ms. *tože*, *čebe*.

L. mn.: Mn. *my*, D. *naŭs*, C. *num*, B. *naŭs*, N. *naŭi*, *nama*, Ms. *naŭs*; Mn. *vy*, D. *vaŭs*, C. *vum*, B. *vaŭs*, N. *vami*, *vama*, Ms. *vaŭs*.

2. Zaimek osobowo-zwrotny: D. *šebe*, C. *sože*, *šebe*, *se*, B. *šebe*, *se*, N. *sebum*, Ms. *sože*, *šebe*.

3. Zaimki wskazujące: *un*, *tyn*.

a) *un*. Rodzaje męski i nijaki. L. p.: Mn. *un*—*uno*, D. *ieho*, *neho*, *ho*, C. *nimu*, *mu*, B. *neho*, *ho*, *-ń*—*ne*, *ho*, N. *nim*, Ms. *nim*; L. mn.: Mn. *uńi*, *uny*—*uny*, D. *ich*, *nich*, C. *im*, *nim*, B. *ich*, *nich*, *ne*—*ich*, *ne*, N. *niimi*, *nima*, Ms. *nich*. Rodzaj żeński. L. p.: Mn. *una*, D. *i*, *ni*, C. *i*, *ni*, B. *iu*, *nu*, N. *num*, Ms. *ni*; L. mn.: Mn. *uny*, D. *ich*, *nich*, C. *im*, *nim*, B. *ich*, *ne*, N. *niimi*, *nima*, Ms. *nich*.

Zaimek *un, uno, una* ma także własną odmianę z tematem *un-* według wzoru *tyn*.

b) *tyn*. Rodzaje męski i nijaki. L. p.: Mn. *tyn—to*, D. *teho*, C. *tymu*, B. *tyn, teho—to*, N. *tim*, Ms. *tim*; L. mn.: Mn. *ci, ty—ty*, D. *tich*, C. *tim*, B. *tich, ty—ty*, N. *tiñi, tima*, Ms. *tich*. Rodzaj żeński. L. p.: Mn. *ta*, D. *teŕ*, C. *teŕ*, B. *tu*, N. *tum*, Ms. *teŕ*; L. mn.: Mn. *ty*, D. *tich*, C. *tim*, B. *ty*, N. *tiñi, tima*, Ms. *tich*.

Według tego wzoru odmieniają się także *ŕedyn, ŕedno, ŕedna; sam, samo, sama; vŕycek, vŕycko, vŕycka. Vŕycek*. L. mn. Mn. *vŕycky*, *vŕycky*. Natomiast *ŕaŕdyn, ŕaŕdne, ŕaŕdnaŕ* odmienia się według wzoru *dobri*.

4. Zaimki dzierżawcze: *muŕ, tvuŕ, svuŕ, naŕ, vaŕ, čiiŕ, ŕeŕi*.

a) *muŕ, tvuŕ, svuŕ*. Rodzaje męski i nijaki. L. p.: Mn. *muŕ—moŕe*, D. *moŕeho*, C. *moŕymu*, B. *muŕ, moŕeho—moŕe*, N. *moŕim*, Ms. *moŕim*; L. mn.: Mn. *moŕi, moŕe—moŕe*, D. *moŕich*, C. *moŕim*, B. *moŕich, moŕe—moŕe*, N. *moŕiñi, moŕima*, Ms. *moŕich*. Rodzaj żeński. L. p.: Mn. *moŕa*, D. *moŕeŕ*, C. *moŕeŕ*, B. *moŕu*, N. *moŕum*, Ms. *moŕeŕ*; L. mn.: Mn. *moŕe*, D. *moŕich*, C. *moŕim*, B. *moŕe*, N. *moŕiñi, moŕima*, Ms. *moŕich*.

b) *naŕ, vaŕ*. Rodzaje męski i nijaki. L. p.: Mn. *naŕ—naŕe*, D. *naŕeho*, C. *naŕymu*, B. *naŕ, naŕeho—naŕe*, N. *naŕim*, Ms. *naŕim*; L. mn.: Mn. *naŕiŕi, naŕe—naŕe*, D. *naŕich*, C. *naŕim*, B. *naŕich, naŕe—naŕe*, N. *naŕiñi, naŕima*, Ms. *naŕich*. Rodzaj żeński. L. p.: Mn. *naŕa*, D. *naŕeŕ*, C. *naŕeŕ*, B. *naŕu*, N. *naŕum*, Ms. *naŕeŕ*; L. mn.: Mn. *naŕe*, D. *naŕich*, C. *naŕim*, B. *naŕe*, N. *naŕiñi, naŕima*, Ms. *naŕich*.

c) *čiiŕ, čŕe, čŕa*. Odmienia się według wzoru *muŕ*.

d) *ŕeŕi, ŕeŕich*. Zaimek *ŕeŕi* odnosi się tylko do osoby żeńskiej w liczbie pojedynczej, zaś zaimek *ŕeŕich* odnosi się do osób męskich i żeńskich w liczbie mnogiej; oba zaimki nie ulegają zmianie.

5. Zaimki pytajne: *gdo, co, ki, keri*.

a) *gdo*. Mn. *gdo*, D. *koho*, C. *kumu*, B. *koho*, N. *kim*, Ms. *kim*.

b) *co*. Mn. *co*, D. *čeho*, C. *čymu*, B. *co*, N. *čim*, Ms. *čim*. Forma *čamu* ma znaczenie przysłówka pytajnego.

c) *ki*. Nie odmienia się. Używa się tylko w utartych zwrotach, np. *ki dŕaŕsek to tam byŕ*.

d) *keri*. Odmienia się według wzoru *dobri*.

6. Zaimki względne: *gdo, co*. Najwięcej używa się *co*, nawet zwykle w odniesieniu do osób, np. *tyn synek, coŕŕ ŕ nim ŕet..., ta baba, coŕŕ ŕu potkoŕ*.

7. Zaimki nieokreślone: *nic, niekeri, něco, belegdo, beleco, ledzygdo, ledzyco, małogdo, małoco.*

C. Liczebniki

1. Liczebniki główne.

a) Zestawienie: *iedyn, dwa, tši, štyry, pet, šest, sedym, osym, devet, deset, iedynaust, dvanaust, tšinaust, štyrnaust, patnaust, šesnaust, sedymnaust, osymnaust, devatnaust, dvacet, tšicet, štyrycet, padesaust, šesdesaust, sedymdesaust, osymdesaust, devadesaust, sto, dvěsta, tšista, štyrysta, petset, šejset, sedymset, osymset, devetset, tišunc, dva tišunce... pet tišynci...*

b) Odmiana. *iedyn* odmienia się według wzoru *tyn*.

dwa. Mn. *dwa chłopi, dvě tužka, dvě baby*, D. *dvuch*, C. *džyma*, B. *dvuch chłopuv, dvě tužka, dvě baby*, N. *džyma*, Ms. *dvuch*.

tši. Mn. *tše chłopi, tši tužka, tši baby*, D. *tšech*, C. *tšyma*, B. *tšech chłopuv, tši tužka, tši baby*, N. *tšyma*, Ms. *tšech*.

štyry. Ms. *štyže chłopi, štyry tužka, štyry baby*, D. *štyrech*, C. *štyrma*, B. *štyrech chłopuv, štyry tužka, štyry baby*, N. *štyrma*, Ms. *štyrech*.

pet, šest... štyrycet. Liczebniki od *pet* do *štyrycet* zwykle nie ulegają zmianie, np. *do pet funtuv, z deset chłopama*. Niekiedy spotyka się jednak w dopełniaczu końcówkę *-i*, np. *pečici, desećci*, a w narzędniku końcówkę *-ma*, np. *pečićma, deseććma*.

padesaust... devadesaust. Odmiany nie ma.

sto, dvěsta... devetset. dvěsta, tšista i štyrysta wykazują odmianę w dopełniaczu, np. *do dvuchset ludzi*; prócz tego te i inne setki używają rzadko narzędnika, np. *s tšymaset (pečićmaset) ludźma* obok *s tšista (pečićset) ludźma*.

tišunc, dva tišunce... Mówi się *do tšech tišynci ludzi, ze štyrma tišuncama ludźma*.

2. Liczebniki zbiorowe.

a) Zestawienie. *dwoje, troje, štvero, pečero, šejścero, sedmero, osmero, depečero, desećero*.

b) Odmiana. Mn. *dwoje*, D. *dvojich*, C. *dvojim*, B. *dwoje*, N. *dvojma*, Ms. *dvojich*. Tak samo odmienia się *troje*. Inne liczebniki zbiorowe używają tylko narzędnika, lecz rzadko, np. *štverma, pečćerma*.

3. Liczebniki porządkowe.

a) Zestawienie: *pyrši, druhi, tšeci, štyrti, pauti, šusti, sudmi, usmi, devauti, desausti, iedynausti, dvanausti, tšinausti... dvaceiti*,

tšiceiti, štyryceiti, padesauti... *Setni* znaczy 'bardzo wielki', np. *setni karlus, setnau ryba*.

b) Odmiana. Liczebniki porządkowe odmieniają się według wzoru *dobri*.

D. Przymiotniki

1. Deklinacja rzeczownikowa

Deklinacja rzeczownikowa nieomal znikła. Te szczątki, które istnieją, mają przeważnie znaczenie przysłówkowe. W mianowniku liczby pojedynczej wykazują orzeczeniowo formę rzeczownikową:

1. w rodzaju męskim i żeńskim *dłużyn, dłużna, raud, rada, vińyn, vinna*, np. *un mu ie dvesta marek dłużyn; un ie raud, iż se tam dostot; una ie vinna, iż ho zaczyli*. Zwrot *iak żyv* jest już skostniały, np. *una iak żyv tam nie puǳe*;

2. w rodzaju nijakim *dživno, hodno, možno*, np. *to mi ie dživno, to ani nie ie hodno tam iść, všycko ie možno*.

W dopełniaczu, celowniku, bierniku i miejscowniku liczby pojedynczej zachowały się formy tylko o znaczeniu przysłówkowym, a mianowicie:

1. w dopełniaczu, np. *bezmata, oddaŭna, zdaleka*;
2. w celowniku, np. *po ćichu, po prostu, po pšaućelsku*;
3. w bierniku, np. *horko, leko, smutno*;
4. w miejscowniku, np. *mudže, naŭhle, źle*.

Przymiotniki dzierżawcze posiadają przydawkowo formę rzeczownikową w mianowniku i bierniku liczby pojedynczej rodzajów męskiego i żeńskiego, np. *tatuv klobuk ie v izbetce, idź na huru po maminu suknu*.

2. Deklinacja zaimkowa

Wzór *dobri*

Rodzaje męski i nijaki. L. p.: Mn. *dobri*—*dobre*, D. *dobreho*, C. *dobrymu*, B. *dobri, dobreho*—*dobre*, N. *dobrim*, Ms. *dobrim*; L. mn.: Mn. *dobži, dobre*—*dobre*, D. *dobrich*, C. *dobrim*, B. *dobrich, dobre*—*dobre*, N. *dobrimi, dobrima*, Ms. *dobrich*.

Rodzaj żeński. L. p.: Mn. *dobray*, D. *dobrej*, C. *dobrej*, B. *dobru*, N. *dobrum*, Ms. *dobrej*; L. mn.: Mn. *dobre*, D. *dobrich*, C. *dobrim*, B. *dobre*, N. *dobrimi, dobrima*, Ms. *dobrich*. Według tego wzoru odmieniają się prawie wszystkie przymiotniki.

II. Słowotwórstwo imienne

A. Wyrazy nieodmienne

1. Przysłówki

1. Przysłówki przymiotnikowe. W stopniu równym są to skostniałe przypadki, np. *oddawna, pumatu, tacno, źle*. W stopniu wyższym powstały częściowo przez dodanie do tematu przyrostka *-i < -ěi*, np. *deli, neskoži, rychli, věci*, przeważnie jednak równają się formie przymiotnikowej, np. *drahši, hlubši, tacnejši, lepši*.

2. Przysłówki właściwe. Są to takie, które oznaczają:

a) okoliczność czasu: *drugdy, dycky, džepro, džiše, chned, inedy, kedyinedy, tuhi, letoiš, neipšedži, nigdy, popolejdnju, pozajtšku, pšedvčerym, pšedži, pyrvaŕi (pyrví), tedy, terazki, včas, včera, zaiŕtra, zavčasu*;

b) okoliczność miejsca: *duma, kaŕi, kadyinđi, ledzykady, nigdzi, požad, sam, tu, tukeŕi, všudy, všudze*;

c) kierunek lub granicę: *du dum, kady, mino, napročivo, nazauđ, skudž, studž, do terazka, do zaiŕtška*;

d) okoliczność sposobu: *beleŕiako, bosky, caufky, drab, inakši, ledzyŕiako, načto, nasvol, počmaŕku, poumacku, skok, vŕiže*;

e) okoliczności stopnia, miary i liczby: *doišč, kela, mocka, społym, tela, trochu, vela*;

f) twierdzenie lub zastrzeżenie: *choč, iužćić, katačtam, katačni, yny, zapravdy*.

2. Przyimki

Na uwagę zasługują następujące przyimki:

bez: ne idž tam bez łuku; krum: krum teho ium šalaŕt; kuli: kuli něho muŕšetach se moc vysluchać; mezy: něch idže doiščbetu mezy ludži; mino: včera šet mino vaŕs a ne vliž tu; skyrz: una dostala nazdaŕvaŕi skyrz něho.

3. Spójniki

Tu wymienić można spójniki *eli* i *podvela*, np. *eli chceš, možeš išč sy mnum; podvela iau žyju, iest lau čebe dobže*.

4. Wykrzykniki

Z formy czasownikowej *vidiž* powstał wykrzyknik *džiš*, np. *džiš ho tam; džiš ich, iacy sum mudži*.

B. Wyrazy rozwinięte

1. Rzeczowniki rozwinięte

Nowe rzeczowniki tworzą się za pomocą różnych przyrostków, które im nadają odpowiednie znaczenie. Tak wykazują:

1. nazwy osób, wykonujących pewne czynności lub posiadających pewne właściwości, następujące przyrostki: a) *-ala*, np. *dźmała, piskała*; b) *-ala*, np. *mudrała, srała*; c) *-auć*, np. *bachrauć, pyskauć*; d) *-auček*, np. *panauček, sinauček*; e) *-auk*, np. *mazauk, niepotauk*; f) *-auž* (*-'auž*), np. *thauž, kuňauž*; g) *-ek*, np. *hnojek, ślepek*; h) *-'ec*, np. *nedbalec, obežrañec*; i) *-'ica*, np. *kermašnica, pošednica*; k) *-ni*, np. *kojšćelni, vandrovní*; l) *-och* (*-'och*), np. *scoch, špoch*; m) *-ol*, np. *nosol, rohol*; n) *-ucha*, np. *pastucha, ropucha*; o) *-ula*, np. *nešykula, varmula*; p) *-ula*, np. *gizdula, lizula*; r) *-'uch*, np. *smyrdžuch, shnygluch*; s) *-'yž*, np. *garbyž, ražyž*;

2. nazwy przedmiotów, za których pośrednictwem wykonuje się pewne czynności, następujące przyrostki: a) *-ačka*, np. *škyrtáčka, věřáčka*; b) *-auć*, np. *šekauć, škrobauć*; c) *-auk*, np. *kosauk, poživauk*; d) *-dlo*, np. *černídlo, kružadlo*; e) *-'ek*, np. *šekauček, tluček*;

3. nazwy miejsc, gdzie się cokolwiekbyś znajduje lub pewna czynność dokonywa, następujące przyrostki: a) *-'ica*, np. *kojšnica, pivnica*; b) *-'isko*, np. *hnojšisko, pašívsko*;

4. nazwy pojęć zbiorowych i oderwanych następujące przyrostki: a) *-'ik*, np. *šník, špík*; b) *-'ina*, np. *hojšćina, novina*; c) *-'ivo*, np. *mlivo, zašívivo*; e) *-ka*, np. *oračka, hospodarka*; d) *-ota*, np. *srumota, ślepota*; f) *-stvo*, np. *państwo, zlodějstvo*;

5. nazwy istot zdrobniałych następujące przyrostki: a) *-eček*, np. *hyrneček, syneček*; b) *-ek* (*-'ek*), np. *dolek, mišek*; c) *-'eřtko*, *-'etko*, np. *čeleřtko, kužetko*; d) *-'iček*, *-'išek*, np. *košiček, bračišek*; e) *-'ička*, np. *čelička, nožičky*; f) *-'ik*, np. *košík, kuňík*; g) *-ka*, np. *hlaupka, muška*; h) *-ko*, np. *kuřko, uško*;

6. nazwy istot zgrubiałych następujące przyrostki: a) *-'isko*, *-'ysko*, np. *psisko, ručysko*; b) *-ol*, np. *nosol, zubol*; c) *-sko*, np. *kuňsko, žabsko*.

2. Nazwiska rodzinne

Przynależność rodzinną wyrażają:

1. dla żon następujące przyrostki: a) *-ka*, np. *Kužidim—Kužidinka, Langoš—Langoška, Vícha—Viška*; wyjątkami są tu *Bera—*

Beruvka, Neiga—Neigoška; b) *-'inau, -'yna*, np. *Kuchta—Kuchćinau, Pliška—Plišćyna*, *Vavžinek—Vavžinćyna*; c) *-'unka*, np. *Džviža—Džvižunka, Gretšla—Gretšlunka, Łopata—Łopaćunka*; d) *-ulka*, np. *Berk—Berkulka, Frank—Frankulka, Puška—Puškulka*;

2. dla synów i córek następujące przyrostki: a) *-uv, -ova*, jeżeli się oznacza pochodzenie od ojca, np. *Jozef Košíkuv, Ana Kurova*; b) *-'yn, -'yna*, jeżeli się oznacza pochodzenie od matki, np. *Kytličyn sin, Łopaćunćyna cera*. Często jednak używa się tu dopełniacza, np. *Neigošky sin, Vítčynei cera*.

3. Rzeczowniki złożone

Pewne rzeczowniki złożone zasługują na osobną uwagę. Są to np. *bezrok, bruškvorc, grušpun, krajšikuń, koźihradka, odžibauk, svatumša, šuchvant, šydzibol, vyrtolavec, víkodlak*.

4. Przymiotniki

Z przyrostków, które tworzą przymiotniki, zasługują na uwagę następujące: a) *-ati*, np. *rohati, sukati*; b) *-avi*, np. *ćmavi, hluchavi*; c) *-'ani*, np. *hlinani, šklani*; d) *-'ati*, np. *možati, pajšati*; e) *-livi*, np. *dobrotlivi, ščejšlivi*; f) *-nauski*, np. *velnauski*; g) *-oki*, np. *dživoķi, hluboki*; h) *-oóiti*, np. *pisikoviti, slaboóiti*; i) *-ucni*, np. *dłuhucni, vysokucni*; j) *-'utki*, np. *malutki, sładžutki*; k) *-yni*, np. *plautyni, sukyni*.

5. Stopniowanie przymiotników

Stopień wyższy tworzy się przez dodanie do tematu przyrostków *-ši* lub *-'eiši*. W tym stopniu używają: a) przyrostka *-ši* te przymiotniki, których pierwotne lub skrócone tematy przed tym przyrostkiem łatwo się wymawiają, np. *ćinki—ćinši, hluboki—hlubši | hluboki—hluboki, hrubi—hrubši, myli—mylši, široki—šyrši | šyrokši, tvyrđi—tvyrđši*. Na osobną uwagę zasługują *blizki—bližši, dluhi—dłuhši (delši), drahi—drahši, vysoki—vyršī vysokši*; b) przyrostka *-'eiši* te przymiotniki, których tematy przed przyrostkiem *-ši* trudno by się wymawiały, np. *ćepli—ćepleiši, horki—horćeiši, łacni—łacneiši, mudri—mudžeiši, ostri—ostšejši, tłusti—tłuščejši*.

Odrębne tematy w stopniu wyższym posiadają *dobri—lepši, zli—horši, velki—vékši, mali—myńši*.

Stopień najwyższy tworzy się w ten sposób, że się kładzie przed stopniem wyższym przedrostek *neĩ-*, np. *mylši—neĩmylši, mu-*

džejši—nejmudžejši. Obok *nei-* występuje, chociaż rzadko, *naŭ-*, np. *lepši—naŭlepši*, *vékši—naŭvékši*. W zdaniach porównawczych następuje po stopniu wyższym *niž* i *jak*, np. *funt soli je łacnějši niż (jak) funt cukru*.

III. Koniugacja

1. Formy czasownikowe

Z form czasownikowych zachowały się:

1. trzy formy czasowe: a) czas teraźniejszy, np. *nesu, čitum*; b) czas przeszły, np. *iaŭ nis, iaŭ čitoť | čitotech*; c) czas przyszły, np. *zańesu, budu čitać*;

2. dwie formy imiesłowowe: a) imiesłów czasu przeszłego czynnego, np. *nis, čitoť*; b) imiesłów czasu przeszłego biernego, np. *zařiti, napisani, pochvaŭlyni*;

3. cztery formy trybowe: a) tryb oznajmujący, np. *pišu, iaŭ pišoť, budu pišać*; b) tryb rozkazujący, np. *zańiš, čitej, zañišme, čitejće*; c) tryb warunkowy, np. *iaŭ bych nis, byťbych zañiš*; d) tryb bezokoliczny, np. *nićć, dóihnuć, čekać, tyrpeć, voźić, kupować*;

4. dwie strony: a) strona czynna, np. *masaŭž zaŭyť kravu*; b) strona bierna, np. *krava je zařitaŭ od masaža*.

Inne formy czasownikowe, zachowane w literackich językach czeskim i polskim, zanikły. Istnieje tylko szczątek starego aorystu czasownika *być*, mianowicie *bych*, którego się używa w trybie warunkowym. Pod wpływem formy *bych* wytworzyła się końcówka *-ch, -ech*, która jest ruchoma i przyłącza się do innych akcentowanych wyrazów, np. *kraŭlach, terazech tam był*.

2. Podział czasowników

A. Czasowniki tematyczne (prawie wszystkie).

Przed końcówką bezokolicznika jest	tema pierwotny rozszereżony o przyrostki	I. 1. Tematy spółgłoskowe (<i>s, z, t, d, k, g, m, n, r</i>): Te. pi. + <i>e (o)</i> .
		2. Tematy samogłoskowe (<i>i, y, u</i>): Te. pi. + <i>ie (io)</i> .
		II. <i>no</i> : Te. pi. + <i>ne (no)</i> .
		III. <i>a, ia</i> : { 1. Te. bezok. + <i>ie (io) [m]</i> ; 2. Te. pi. sp. + <i>e (o)</i> .
		3. Te. pi. sp. + <i>ie (io)</i> ; 4. Te. pi. sam. + <i>ie (io)</i> .
		IV. <i>ě</i> : 1. Te. bezok. + <i>ie (io)</i> ; 2. Te. pi. + <i>i</i> .
		V. <i>i</i> : Te. pi. + <i>i</i> .
		VI. <i>ova</i> : Te. pi. + <i>u</i> + <i>ie (io)</i> .

B. Czasowniki atematyczne (*da-d-, jeđ-, věd-, jes-*).

A. Czasowniki tematyczne

I. klasa. Końcówka bezokolicznika łączy się bezpośrednio z tematem.

1. grupa. Tematy spółgłoskowe. Temat czasu teraźniejszego składa się z tematu pierwotnego spółgłoskowego i przyrostka *-e- (-o-)*.

Tematy na *s, z, t, d*. Wzór *nićć*.

Cz. terażn. L. p.: 1. *ńesu*, 2. *ńeįšeš*, 3. *ńeįše*; L. mn.: 1. *ńeįšime*, 2. *ńeįšeće*, 3. *ńesum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *ńiś*, 3. *ńech ńeįše*; L. mn.: 1. *ńišme*, 2. *ńiśće*, 3. *ńech ńesum*. Im. przesz. a) czynny: *ńis*, *ńesta*, *ńeįšli*, *ńesty*; b) bierny: *zańesyni*.

	Bezok.	Czas terażn.	Tr. rozk.	Imiesłów przeszły	
				czynny	bierny
s	<i>paįść</i>	<i>pasu, paįšeš...</i>	<i>paįś</i>	<i>paųs, paśta, paįšli</i>	<i>napasyni</i>
	<i>tšeįść</i>	<i>tšesu, tšeįšeš...</i>	<i>tšeįś</i>	<i>tšeįs, tšesła, tšeįšli</i>	<i>natšesyni</i>
	<i>hryįć</i>	<i>hryzu, hryįžeš...</i>	<i>hryįź</i>	<i>hryz, hryźta, hryįźli</i>	<i>uhryzyni</i>
z	<i>liźć</i>	<i>lezu, leižeš...</i>	<i>liź</i>	<i>liz, leźta, leiźli</i>	<i>vylezyni</i>
	<i>veįć</i>	<i>vezu, veįžeš...</i>	<i>veįź</i>	<i>veįz, vezta, veįźli</i>	<i>zavezyni</i>
	<i>hńiść</i>	<i>hńetu, hńećeš...</i>	<i>hńeć</i>	<i>hńit, hńetła, hńetli</i>	<i>pohńecyni</i>
t	<i>zameįść</i>	<i>zametu, zamećeš...</i>	<i>zameć</i>	<i>zameįt, zameťta, zameťli</i>	<i>zamecyni</i>
	<i>pleįść</i>	<i>pletu, plećeš...</i>	<i>pleć</i>	<i>pleit, pletta, pletli</i>	<i>splecyni</i>
	<i>buiść</i>	<i>bođu, bodžeš...</i>	<i>budź</i>	<i>bud, bodta, bodli</i>	<i>pobodzyni</i>
d	<i>kłaiść</i>	<i>kładu, kładžeš...</i>	<i>kładź</i>	<i>kłaud, kładta, kładli</i>	<i>nakładzyni</i>
	<i>kraiść</i>	<i>kradu, kradžeš...</i>	<i>kradź</i>	<i>kraud, kradta, kradli</i>	<i>ukradzyni</i>
	<i>pšeįć</i>	<i>pšedu, pšedžeš...</i>	<i>pšeįdź</i>	<i>pšeįd, pšedta, pšedli</i>	<i>spšedzyni</i>
	<i>veįć</i>	<i>vedu, vedžeš...</i>	<i>veįdź</i>	<i>veįd, vedta, vedli</i>	<i>zavedzyni</i>

Na osobną uwagę zasługują czasowniki *iechać, iść, ruiść*.

Bezok.	Czas terażn.	Tr. rozk.	Imiesłów przeszły	
			czynny	bierny
<i>iechać</i>	<i>ieđu, iedžeš...</i>	<i>iedź</i>	<i>iechoť, iechaťa, iechali</i>	<i>pšeįechani</i>
<i>iść</i>	<i>idu, idžeš...</i>	<i>idź</i>	<i>šet, šta, šli</i>	<i>vyįdzyni</i>
<i>ruiść</i>	<i>rosnu, roiśneš...</i>	<i>ruiś</i>	<i>rus, rośta, roišli</i>	<i>urosnuti</i>

Tematy na *k, h* $\leq$ *g*. Wzór *peįć*.

Cz. terażn. L. p.: 1. *peću*, 2. *pećeš*, 3. *peće*; L. mn.: 1. *pećyme*, 2. *pećeće*, 3. *pećum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *peć*, 3. *ńech peće*; L. mn.: 1. *pećme*, 2. *pećeće*, 3. *ńech pećum*. Im. przesz. a) czynny: *peįk*, *peкта*, *pekli*, *pekty*; b) bierny: *upećyni*.

		Imiesłów przeszły			
Bezok.	Czas teraźn.	Tr. rozk.	czynny	bierny	
<i>k</i>	<i>ućeić</i>	<i>ućeću, ućeceś...</i>	<i>ućeć</i>	<i>ućik, ućekła, ućekli</i>	<i>ućećyni</i>
	<i>obleić</i>	<i>obleću, obleceś...</i>	<i>obleć</i>	<i>oblik, oblekła, oblekli</i>	<i>oblećyni</i>
	<i>šeić</i>	<i>šeću, šeceś...</i>	<i>šeć</i>	<i>šik, šekła, šekli</i>	<i>obšećyni</i>
	<i>tluc</i>	<i>tluću, tlućeś...</i>	<i>tluć</i>	<i>tluk, tlućła, tlućli</i>	<i>potlućyni</i>
<i>h</i>	<i>pumuc</i>	<i>pumożu, pumo- žeś...</i>	<i>pumuż</i>	<i>pumuh, pumokła, pu- mohli</i>	<i>pśemożyni</i>
<i>(g)</i>	<i>stšic</i>	<i>stšiżu, stšiżeś...</i>	<i>stšiż</i>	<i>stših, stšihła, stšihli</i>	<i>zestšiżyni</i>

Tematy na *m, n*. Wzór *żnuć*.

Cz. teraźn. L. p.: 1. *żnu*, 2. *żneś*, 3. *żne*; L. mn.: 1. *żnime*, 2. *żneće*, 3. *żnum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *żni*, 3. *ńech żne*; L. mn.: 1. *żnime*, 2. *żniće*, 3. *ńech żnum*. Im. przesz. a) czynny: *żnuł, żnuła, żnuli, żnuły*; b) bierny: *użnuti*.

		Imiesłów przeszły		
Bezok.	Czas teraźn.	Tr. rozk.	czynny	bierny
<i>dmuć</i>	<i>dmu, dmeś...</i> <i>dmyme</i>	<i>dmi</i>	<i>dmuł, dmula, dmuli</i>	<i>vydmuti</i>
<i>naĩmuć</i>	<i>naĩmu, naĩmeś...</i> <i>naĩmyme</i>	<i>naĩmi</i>	<i>naĩmuł, naĩmula, naĩ- muli</i>	<i>naĩmuti</i>
<i>seĩmuć</i>	<i>seĩmu, seĩmeś...</i> <i>seĩmyme</i>	<i>seĩmi</i>	<i>seĩmuł, seĩmula, seĩmuli</i>	<i>seĩmuti</i>
<i>vzac</i>	<i>veznu, veĩżneś...</i>	<i>veĩż</i>	<i>vzoł, vzala, vzali</i>	<i>vzani</i>
<i>napoćnuć</i>	<i>napoćnu, napoć- neś...</i>	<i>napoćni</i>	<i>napoćnuł, napoćnuła napoćta, napoćnuli napoćli</i>	<i>napoćnuti</i>
<i>klnuć</i>	<i>klnu, klneś...</i>	<i>klni</i>	<i>knuł, knuła, knuli</i>	<i>pšeklnuti</i>
<i>zapnuć</i>	<i>zapnu, zapneś...</i>	<i>zapni</i>	<i>zapnuł, zapnuła zapła, zapnuli zapli</i>	<i>zapnuti</i>
<i>tnuć</i>	<i>tnu, tneś...</i>	<i>tni</i>	<i>tnuł, tnuła, tnuli</i>	<i>utnuti</i>

Tematy na *r*. Wzór *tšyć*.

Cz. teraźn. L. p.: 1. *tšu*, 2. *tšeś*, 3. *tše*; L. mn.: 1. *tšyme*, 2. *tšeće*, 3. *tšum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *tši*, 3. *ńech tše*; L. mn.: 1. *tšime*, 2. *tšiće*, 3. *ńech tšum*. Im. przesz. a) czynny: *tšył, tšyła, tšyli, tšyły*; b) bierny: *utšyti*.

		Imiesłów przeszły		
Bezok.	Czas teraźn.	Tr. rozk.	czynny	bierny
<i>džyć</i>	<i>džu, džeś...</i>	<i>dži</i>	<i>džył, džyła, džyli</i>	<i>odžyti</i>
<i>umžyć</i>	<i>umžu, umžes...</i>	<i>umži</i>	<i>umžył, umžyla, umžyli</i>	<i>umžyti</i>
<i>opšyć</i>	<i>opšu, opšeś...</i>	<i>opši</i>	<i>opšył, opšyła, opšyli</i>	<i>opšyti</i>
<i>zavžyć</i>	<i>zavžu, zavžeś...</i>	<i>zavži</i>	<i>zavžył, zavžyla, zavžyli</i>	<i>zavžyti</i>

2. grupa. Tematy samogłoskowe. Temat czasu teraźniejszego składa się z pierwotnego tematu samogłoskowego i przyrostka *-ie-* (*-io-*).

W z ó r *bić*

Cz. terażń. L. p.: 1. *biū*, 2. *bięš*, 3. *bię*; L. mn.: 1. *biūyme*, 2. *bięće*, 3. *biūm*. Tr. rozk. L. p.: 2. *bi*, 3. *ńech bię*; L. mn.: 1. *bieme*, 2. *biće*, 3. *ńech biūm*. Im. przesz. a) czynny: *był*, *była*, *byli*, *były*; b) bierny: *połiti*.

Według tego wzoru odmieniają się:

a) tematy na *i*: *hnić*, *pić*, *żyć* (*żył*), *wić*, *żyć* (*żył*);

b) tematy na *y*: *kryć*, *myć*, *ryć*, *tyć*, *vyć*; tryb rozkazujący, np. *myi*, *zakryię*;

c) tematy na *u*: *ćuć*, *kluć se*, *kuć*, *obuć*, *pluć*, *pruć*, *psuć*, *sebuć*, *śćuć*, *truć*; tryb rozkazujący, np. *obui*, *odpruię*.

Na uwagę zasługują:

1. *mleć*. Cz. terażń. L. p.: 1. *melu*, 2. *meleş*... Tr. rozk. L. p.: 2. *mel*... Im. przesz. a) czynny: *mleł*... b) bierny: *vymleti*.

2. *pleć*. Cz. terażń. L. p.: 1. *pleiū*, 2. *pleięš*... Tr. rozk. L. p.: 2. *pli*... Im. przesz. a) czynny: *plet*... b) bierny: *opleti*.

II. klasa. Między tematem pierwotnym i końcówką bezokolicznika *-ć* znajduje się przyrostek *-no-*. Temat czasu teraźniejszego składa się z pierwotnego tematu spółgłoskowego lub samogłoskowego i przyrostka *-ne-* (*-no-*).

a) W z ó r *tahnuc*

Cz. terażń. L. p.: 1. *tahnū*, 2. *tahńeš*, 3. *tahńe*; L. mn.: 1. *tahńime*, 2. *tahńeće*, 3. *tahnum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *tahni*, 3. *ńech tahńe*; L. mn.: 1. *tahńime*, 2. *tahńiće*, 3. *ńech tahnum*. Im. przesz. a) czynny: *tahnūt*, *tahnūta* | *tahla*, *tahnuli* | *tahli*, *tahnūty* | *tahty*; b) bierny: *vytahnuti*.

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki jak *ćepnuć*, *hasnuć*, *moknuć*, *rubnuć*.

b) W z ó r *ovinuc*

Cz. terażń. L. p.: 1. *ovinū*, 2. *ovińeš*, 3. *ovińe*; L. mn.: 1. *ovinime*, 2. *ovińeće*, 3. *ovinum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *ovin*, 3. *ńech ovińe*; L. mn.: 1. *ovinime*, 2. *ovinieće*, 3. *ńech ovinum*. Im. przesz. a) czynny: *ovinūt*, *ovinūta*, *ovinuli*, *ovinūty*; b) bierny: *ovinuti*.

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki jak *zalinuc*, *minuc*, *stanuc*, *utinuć*.

III. klasa. Między tematem pierwotnym i końcówką bezokolicznika *-ć* znajduje się przyrostek *-a-* (*-ia-*).

1. grupa. Temat czasu teraźniejszego składa się z tematu bezokolicznika i przyrostka *-ie* (*-i-*).

Wzór *stuchać*

Cz. terażn. L. p.: 1. *stuchum*, 2. *stuchaŕš*, 3. *stuchay*; L. mn.: 1. *stuchume*, 2. *stuchaŕće*, 3. *stuchaŕum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *stucheŕ*, 3. *nech stuchay*; L. mn.: 1. *stucheŕme*, 2. *stucheŕće*, 3. *nech stuchaŕum*. Im. przesz. a) czynny: *stuchol*, *stuchała*, *stuchali*, *stuchały*; b) bierny: *vystuchani*.

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki jak *baŕzać*, *ćkać*, *dychać*, *stawać*, *śpíwać*, *šustać*, *tyrhać*, *žikać*.

Uwaga. *spać*. Cz. terażn. L. p.: 1. *špím*, 2. *špíš...* Tr. rozk. L. p.: 2. *špi...* Im. przesz. a) czynny: *społ*, *spala*, *spali*, *spaly*; b) bierny: *vyspani*.

2. grupa. Temat czasu teraźniejszego składa się z tematu pierwotnego spółgłoskowego i przyrostka *-e-* (*-o-*).

Wzór *brać*

Cz. terażn. L. p.: 1. *beru*, 2. *bereš*, 3. *bere*; L. mn.: 1. *beryme*, 2. *bereće*, 3. *berum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *ber*, 3. *nech bere*; L. mn.: 1. *berme*, 2. *berće*, 3. *nech berum*. Im. przesz. a) czynny: *broł*, *brała*, *brali*, *brały*; b) bierny: *zabrani*.

Bezok.	Czas terażn.	Tryb. rozk.	Imiesłów przeszły	
			czynny	bierny
<i>hnać</i>	<i>žynu</i> , <i>žyńeš...</i>	<i>žyń</i>	<i>hnoł</i> , <i>hnała</i> , <i>hnali</i>	<i>vyhnani</i>
<i>prać</i>	<i>peru</i> , <i>pereš...</i>	<i>per</i>	<i>proł</i> , <i>prała</i> , <i>prali</i>	<i>zeprani</i>
<i>rvać</i>	<i>rvu</i> , <i>rveš...</i>	<i>rvi</i>	<i>rvoł</i> , <i>rvała</i> , <i>rvali</i>	<i>urvani</i>
<i>žrać</i>	<i>žeru</i> , <i>žereš...</i>	<i>žer</i>	<i>žroł</i> , <i>žrała</i> , <i>žrali</i>	<i>nažrani</i>
<i>žvać</i>	<i>žvu</i> , <i>žveš...</i>	<i>žvi</i>	<i>žvoł</i> , <i>žvała</i> , <i>žvali</i>	<i>požvani</i>

Uwaga. *vrać*. Cz. terażn. L. p. 3. *vre*; L. mn. 3. *vraŕum*. Im. przesz. a) czynny: *vroł*, *vrała*, *vrała*, *vrały*; b) bierny: *vyvrani*.

3. grupa. Temat czasu teraźniejszego składa się z tematu pierwotnego spółgłoskowego i przyrostka *-ie-* (*-i-*).

Wzór *pisac*

Cz. terażn. L. p.: 1. *pišu*, 2. *pišeš*, 3. *piše*; L. mn.: 1. *pišyme*, 2. *pišeće*, 3. *pišum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *piš*, 3. *nech piše*; L. mn.:

1. *pišme*, 2. *pišće*, 3. *ńech pišum*. Im. przesz. a) czynny: *pišoł, pi-sała, pi-sali, pi-sały*; b) bierny: *napisani*.

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki jak *dtubać* (*dtubu—dtubeš*), *kaużać* (*kaužu—kaužeš*), *kupać se* (*kupu se—kupeš se*), *techtać* (*techcu—techceš*), *orać* (*ožu—ožeš*), *skaukać* (*skauču—skaučeš*), *struhać* (*stružu—stružeš*).

Uwaga. *postać*. Cz. terażń. L. p.: 1. *pošlu (do kupca)*, 2. *po-šleš...* Tr. rozk. L. p.: 2. *pošli...* Cz. terażń. L. p.: 1. *poiščelu (tużko)*, 2. *poiščeles...* Tr. rozk. L. p.: 2. *poiščel...*

4. grupa. Temat czasu terażniejszego składa się z tematu pierwotnego samogłoskowego i przyrostka *-ie-* (*-io-*).

a) W z ó r *krauč*

Cz. terażń. L. p.: 1. *kraju*, 2. *kraješ*, 3. *kraje*; L. mn.: 1. *kra-izyme*, 2. *krajeće*, 3. *krajum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *krej*, 3. *ńech kraje*; L. mn.: 1. *krejme*, 2. *krejće*, 3. *ńech krajum*. Im. przesz. a) czynny: *kroł, krauła, krauli, krauły*; b) bierny: *ukrauti*.

Według tego wzoru odmieniają się *tauć*, *pšauć*, *tauć*.

b) W z ó r *šeić*

Cz. terażń. L. p.: 1. *šeju*, 2. *šeješ*, 3. *šeje*; L. mn.: 1. *šeizyme*, 2. *šejeće*, 3. *šejum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *ši*, 3. *ńech šeje*; L. mn.: 1. *šime*, 2. *šiće*, 3. *ńech šejum*. Im. przesz. a) czynny: *šet, šeįła, šeįli, šeįły*; b) bierny: *zaišeįti*.

Według tego wzoru odmieniają się *džeić*, *hšeić*, *chveić*, *leić*, *peić*, *šmeić se*, *veić*.

Uwaga. *bauč se*. Cz. terażń. L. p.: 1. *boįim se*, 2. *boįiš se...* Tr. rozk. L. p.: 2. *ńe buį se...* Im. przesz. czynny: *boł se, bauła se, baułi se, bauły se*. Tak samo odmienia się *stauć*.

IV. klasa. Między tematem pierwotnym i końcówką bezokolicznika *-ć* znajduje się przyrostek *-ě-*.

1. grupa. Temat czasu terażniejszego składa się z tematu bezokolicznika i przyrostka *-ie-* (*-io-*); przyrostki *ě* + *ie* ściągnęły się w *i*.

W z ó r *uńeć*

Cz. terażń. L. p.: 1. *uńim*, 2. *uńiš*, 3. *uńi*; L. mn.: 1. *uńime*, 2. *uńiće*, 3. *uńum*. Im. przesz. czynny: *uńeł, uńeła, uńeli, uńeły*.

Według tego wzoru odmieniają się *mdleć*, *rozumeć*, *ńeįšmeć*, *zdžeć*.

Uwaga. 1. *chceć*. Cz. terażn. L. p.: 1. *chcu*, 2. *chceś*... Tr. rozk. L. p.: 2. *chci*... Im. przesz. czynny: *chceł*, *chceła*, *chcieli*, *chceły*. 2. *meć*. Cz. terażn. L. p.: 1. *mum*, 2. *mauś*... Tr. rozk. L. p.: 2. *mi*... Im. przesz. czynny: *meł*, *meła*, *meli*, *meły*. 3. *tleć*. Cz. terażn. L. p. 3. *tle*; L. mn. 3. *tłum*. Im. przesz. czynny: *tleł*, *tleło*, *tleła*, *tleły*.

2. grupa. Temat czasu terażniejszego składa się z tematu pierwotnego i przyrostka *-i-*.

Wzór *kšičē*

Cz. terażn. L. p.: 1. *kšičim*, 2. *kšičiš*, 3. *kšiči*; L. mn.: 1. *kšičime*, 2. *kšičice*, 3. *kšičum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *kšič*, 3. *nech kšiči*; L. mn.: 1. *kšičme*, 2. *kšičce*, 3. *nech kšičum*. Im. przesz. a) czynny: *kšičel*, *kšičela*, *kšičeli*, *kšičely*; b) bierny: *okšičyni*.

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki jak *leceć*, *leżeć*, *myśleć*, *słyseć*, *śedzieć*, *tyrpeć*, *uzdzieć*, *óidzieć*.

V. klasa. Między tematem pierwotnym i końcówką bezokolicznika *-ć* znajduje się przyrostek *-i-*. Temat czasu terażniejszego składa się z tematu pierwotnego i przyrostka *-i-*.

Wzór *plācī*

Cz. terażn. L. p.: 1. *plācim*, 2. *plāciš*, 3. *plāci*; L. mn.: 1. *plācime*, 2. *plācice*, 3. *plācum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *plāuc*, 3. *nech plāci*; L. mn.: 1. *plāucme*, 2. *plāucce*, 3. *nech plācum*. Im. przesz. a) czynny: *plācył*, *plācyła*, *plācyli*, *plācyły*; b) bierny: *zaplācyni*.

Według tego wzoru odmieniają się:

a) tematy na *p*, *b*, *m*, *f*, *v*, np. *kupić*, *robić*, *kyrmić*, *trefić*, *spraćić*; tryb rozkazujący, np. *rub*, *postauv*, *sprauv*;

b) tematy na *t*, *d*, *st*, *zd*, np. *chycić*, *stracić*, *radzić*, *puścić*, *iężdźić*; tryb rozkazujący, np. *strauć*, *raudź*, *vudź*;

c) tematy na *s*, *z*, np. *haścić*, *nościć*, *hrościć*, *wościć*, *vraścić*; tryb rozkazujący, np. *nuiś*, *hruź*, *vroiź*;

d) tematy na *š*, *ž*, *č*, np. *češyc*, *strašyc*, *požožyc*, *mežyc*, *skočyc*; tryb rozkazujący, np. *strauš*, *połuž*, *myž*;

e) tematy na *n*, *l*, *i*, np. *hunić*, *chvaucić*, *paucić*, *dojć*, *taić*; tryb rozkazujący, np. *zapol*, *dui*, *toi*.

VI. klasa. Między tematem pierwotnym i końcówką bezokolicznika *-ć* znajduje się przyrostek *-ova-*. Temat czasu terażniejszego składa się z tematu pierwotnego i przyrostków *-u-* + *-ie-* (*-io-*).

Wzór budować

Cz. terażń. L. p.: 1. *buduju*, 2. *budujesz*, 3. *buduje*; L. mn.: 1. *budujemy*, 2. *budujecie*, 3. *budujum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *buduj*, 3. *niech buduje*; L. mn.: 1. *budujmy*, 2. *budujcie*, 3. *niech budujum*. Im. przesz. a) czynny: *budował*, *budowała*, *budowali*, *budowały*; b) bierny: *wybudowani*.

Według tego wzoru odmieniają się czasowniki jak *rozkazować*, *wykopować*, *wysypować*, *zapisać*.

B. Czasowniki atematyczne

1. *dać*. Cz. terażń. L. p.: 1. *dum*, 2. *dayś*, 3. *day*; L. mn.: 1. *dume*, 2. *dayće*, 3. *dažum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *dej*... Im. przesz. a) czynny: *doł*, *dała*, *dali*, *dały*; b) bierny: *dani*.

2. *jeść*. Cz. terażń. L. p.: 1. *im*, 2. *iś*, 3. *i*; L. mn.: 1. *ime*, 2. *íce*, 3. *iedzum* (*ium*). Tr. rozk. L. p.: 2. *ýdz*... Im. przesz. a) czynny: *id*, *iedła*, *iedli*, *iedły*; b) bierny: *ziedzyni*.

3. *wiedzieć*. Cz. terażń. L. p.: 1. *vim*, 2. *viś*, 3. *vi*; L. mn.: 1. *víme*, 2. *víće*, 3. *wiedzum* (*um*). Tr. rozk. L. p.: 2. *ýdz*... Im. przesz. a) czynny: *wédźet*, *wédźela*, *wédźeli*, *wédźety*; b) bierny: *po-wédzyni*.

4. Temat *jes-* (być). Cz. terażń. L. p.: 1. *iaų jest*, 2. *tiś jest*, 3. *un jest* (*ie*); L. mn.: 1. *my sum*, 2. *wyjšće sum*, 3. *uńi sum*. Czas przyszły. L. p.: 1. *budu*, 2. *budżeś*, 3. *budże*; L. mn.: 1. *budżime*, 2. *budżecie*, 3. *budum*. Tr. rozk. L. p.: 2. *budź*... Im. przesz. a) czynny: *był*, *była*, *byli*, *były*; b) bierny: *odbyti*.

Czasy złożone

1. Czas przeszły. a) L. p.: 1. *iaų šet*, 2. *tiś šet*, 3. *un šet*, *una šta*; L. mn.: 1. *my šli*, 2. *wyjšće šli*, 3. *uńi šli*, *uny šty*; b) L. p.: 1. *šetch*, 2. *šetejš*, 3. *šet un*, *šta una*; L. mn.: 1. *šli my*, 2. *šliśće*, 3. *šli uńi*, *šty uny*.

2. Czas przyszły. L. p.: 1. *budu čitać*, 2. *budżeś čitać*, 3. *budże čitać*; L. mn.: 1. *budżime čitać*, 2. *budżecie čitać*, 3. *budum čitać*.

3. Tryb warunkowy. a) L. p.: 1. *iaų bych šet*, 2. *ti byjš šet*, 3. *un by šet*, *una by šta*; L. mn.: 1. *my by šli*, 2. *wy byjšće šli*, 3. *uńi by šli*, *uny by šty*; b) L. p.: 1. *šetbych*, 2. *šetbyjš*, 3. *šetby*, *štaby*; L. mn.: 1. *šliby my*, 2. *šlibyjšće*, 3. *šliby*, *štyby*.

II. Teksty

I. O BABOROVÉ

1. Baboruv juž je barzo stari. Ale to pyrše místo staŕlo na inšim mjeiscu: tam, kaj džiš je studžynka v lichaňi. Jest o nim takaj bojka. Baboruv byl razz velki. Ludže byli bohaći; bo měli moc zlata i stšibra. To bohajstvo ich jednak zepsulo. Začli se fajne strojić i dobže žyć. Na ostatku zapumněli teiž o Panu Bohu. I pšyšla na nich strašnaj kaŕa. Ze zyme vyvalyl se okrutni smok: tyn daŕvoľ se na ludži, nišćyl bydľo i chaľupy. Jak vraucoľ nazaŕd, otvožyla se zyma, i chned caľe místo zapadľo. V lichaňi pšy studžynce sľychać baj i džiš ludži žundžić, kravy ryćeć a huišić vžešćeć.

2. Staži ludže mynovali i džiš mynujũm hulice v Baborové trochu inakši. Hulica ku Dzelovu mynovaľa se drahy. I iešće teraz žundzum: idu na drahy, myškaŕ na drahach. Hulica ku Šćitũm mynovaľa se berno; to myno jest i džiš znane. Pyrvaj měl tam každi velku zehradu. V tich zehradach rosľo moc hrušek. Za to myšľum nekeži, iž ta hulica dostaľa svoje myno od nymeckeho Birne; ale to ne jest pravda. Z rĩnku ku žice šľa maľaj hulička. Tam ludže měli moc kozuv. I to mynovaľa se kojžaj hulička. Hulica ku starymu špitaľu to byla špĩtalnaj hulička. Džiš se tam idže ku banhovu. Hulica ku Sulkovu mynovaľa se 'za kojšćeľym'. Tu nejvěci myškali i myškaũm chaľupĩicy. — Rĩnk vyhlidoľ pyrvaj inakši. V postšedku staľa věža ze zigarym a maľaj kaplica. Ta věža měla chned sto lejť, jak ju obalyli. Obrazek s kaplice iešće tu jest. Kole věže byla šopa ze špricũm. Dokoľa pšedaľvali baborovscy pekaže a masaže svuj taľvor. Babky ze žymľama i rožkama šedžely tam caľi džiň. Do žaľdnego stavyňaj ne bylo schoduv; všdže lezľo se rovne dojšĩĩ. Pšy dvuch stavyňach na rĩnku staľy plumpy. Kole Achtelika byly dva braľvary, jedyň paňski a druhi Staňĩkuv. Paňski braľvor byl dževani a Staňĩkuv murovani.

3. V roku 1807 shorol caľi Baboruv. Tyn ohynĩ opisol Boćan. Byľo to 24 maĩja. Na druhi dziĩn meľ być ģermak. To ģedyn sedlaũk peĩk v noce vaĩca na ťpeku. Vraũz ťpek mu se chyćyl, a to ohynĩ vybuchnul. Ohynĩ ťel aũ do tťećeho sedlaũka. Tam byla plumpa, i chnedka byľiby ho zahajťyli. Ale to pťyťel vćeter, co zahnoľ ohynĩ na koĩťcuľ. Tyn byľ ťĩndťelym zakryti. Chyćyľy se dach i dťevane schody. V koĩťceľe shoraľy zaũene ģargany, ťumni oltaũĩ i inťe drahe vćeca, co tam byľy skyrz vojny skovane; zostaľa yny zakristija. Studť chyćyľy se fara, vťycky stavyĩa na riũku — yny mľin zostoľ —, caľe berno i ťtyry stavyĩa na drahach. Budy, co na riũku staľy, vťycky shoraľy; ťaũdyn ni muh kaĩ co postavić. Ohynĩ byľ tak velki, iũ ģedyn druheho ģe vĩdťel od kuũu. V tim ohĩu ťhĩnuľo ťesnaũst ľuďĩ: ģedĩi se poduĩyľi, a drudzy shorali na prach.

4. V roku 1836 vyhoreľa hulica za koĩťceľym, co idťe ku Sulkovu. Ohynĩ vybuchnul v Machatovej pekarnĩ. Tam se chyćyľy peũunky a studť studoľa a na ostatku stavyĩa. Vťycky stavyĩa shoraľy, yny mľin zostoľ.

5. V roku 1842 pťyťel Pruska za daũchtora do Baborova. To byľ dobri daũchtur, a un ľaũ mćesta moc zrobyľ. Zaraũz na poćaũtku postaroľ se o haptyku. Trochu ģeskoĩi vybudovoľ pyrsũ cehlovĩu. Potim vyrobyľ v kryĩťe, iũ Baboruv dostoľ banu i banhuv. ģak v roku 1866 tu pťyťľa kolera, obstaroľ se o panny, co opatrovaľy ģymocnich. Un i faraũ napoćľi vtedy zbyrać na velki ťpitol. Ale ģak faraũ Berger umťyli, zostaľa ta vćec zaĩechanaũ. Na ostatku Pruska zbudovoľ teĩũ cukrovĩu i cymyntovĩu.

II. ROK KOĩťĆELNI

1. Na svateho Andťeja vraũuje se haľuzky z vĩťĩi do vody. Ty haľuzky maĩum rozkvĩtnuć na hody. Kumu takaa haľuzka rozkvĩtĩe, tyn se barzo ćeťi a pokazuje ģu kaũdymu, co do ģeho pťychodĩi. — Syncy berum oľuv, daũvaĩum ho na ľeũku i dyrũum ho nad ohĩym. Potim vylivaĩum ho do vody; tam se robum rozmaĩte figury. S tich figur haũdaĩum, za co gdo budťe.

2. Ve svatu Barborku byľ v Baborovće yny maľi svaũtek: rano byľy roroty z muzykum. V roku 1900 zrobyľi pun faraũũ s teho dĩa velki svaũtek i odnovyľi bratstvo od dobreĩ smyrći.

3. Paũteho decymbra na većur chodĩi Mĩkoľaũťek. Na gaľe

mau larvu a na hlave velku mycku. Idze od stavyňau do stavyňau i zvuňi. Dzeći mušum žikać. Jak ne posluhały, dostaŭvajum hıby, a jak posluhały, dostaŭvajum jabka, koluška i ozechy.

4. Šusteho decymbra odpauválo se svatumšu ve svatim Mikoławsku v Dzelové. Było tež kauzaňi. I džiś tak jest. Ale Dzeluv z Rakovym juź ne nauležum do Baborova od roku 1921. Z Baborova jednak idum i teraz tam do kojšćela. Zabyrajum švičky, rožihaŭum ich pšy ołtažu i prošum, aby nimoc ne pšyšla na bydło; bo svati Mikołej je patrún od bydła. Pyrvaj sedlaŭcy jechali s kuňma ku svatymu Mikoławsku i rajtovali kole kojšćela, poka svatumša byla.

5. Na viliju pojšći se caľi džiň. Až na nebe ukazuje se pyrsaŭ gvezda. Dživky uvijajum se s pochruňañim, až sum rychli hotove. Hospodyňi robi večežu: viliňovu maučku s kožynkuv, ruzynek, mangli, perňika, chleba, cukru, piva, zopaŭšky i ryby. Jak je večeža uvažynaŭ, zbyrajum se všycy v kuchyni. Před jedzynim každi vınšuje hospodaŭžovi i hospodyňi: vınšuju vum ščejšći, zdravi na tu svatu viliju. Potim začinaŭum jejšć. Hasa ne dostaŭvaŭ ryb. Pije se tež kafej a i se kolač. Po večeži rozdaŭvaŭ se ozechy, jabka i koluška. Kaj je kristbaŭum, tam rožihaŭum švičky i špivaŭum. Nekeži ľudze kładum na stuľ štyry ozechy. Jak sum všycky dobre, to caľi rok budže dobže. Jak je pyrši zli, to se do roku co vydaži: abo gdo s faľilije budže nymocni abo umže. — Bydło dostaŭvaŭ kraječek chleba abo buchtu z maučkom. Raŭz o dvanaŭstej v noce sľuchoľ jedyn sedlaŭk, co tam kuňe v maľtalni žundzum. To sľyšeľ, iž ho chnedka povezum na kyrchuv. I inše bydło žuďdžyło i opovědało, či se měło dobže abo źle. — Na zehradže zakopujum kojšći z ryby pod strumaňi abo vaŭžum strumy provizlaňi, aby na leto nesły moc ovocu.

6. V Bože Narodzyni jest o paŭtej rano ĵutšňa. Ludze idum do kojšćela; každi staraŭ se zostać na tšech svatumšach. — Ĵasnaŭ ĵutšňa, ěmave studoły; ěmavaŭ ĵutšňa, ĵasne studoły. Zelyne hody, bylaŭ velkanoc.

7. Na svateho Šćepana švecum v kojšćele ječmyň, oves, kartafle, chlib i vajca. — V tyn džiň vandruŭum pacholcy. Pyrvaj zbyrali se všycy pacholcy na rınku u Lišky. Sedlaŭk, co ni měl pacholka, vybroľ se tam jedneho i doľ mu zaraŭz zaŭdanek. Ne-keri pacholek měl v šnuptichli všycky svoje zachy i nis ich na kijaňku. — Jak dzeći ne posluhały, to kauzało se im vandrovać.

Dostały pakslik i měly isć. Ale dzeći proišły ojcuw, aby mohły duma zostać, i oběcały, iż budum dycky posłuchać.

8. V młodźatka mějšni žaŕdyn šyc. Gdo v tim dnu šyje, dostańe bolave palce. Jak baj odbýrajum bańe palce, to se muvi: aha, toejš v młodźatka šyla!

9. Dni od Božeho Narodźyna až do Tšech Kruli losujum mějsunce noveho roku: jake sum ty dni, take budum mějsunce.

10. Na novi rok vínšuje se druhymu ščejšci i zdravi: vínšuju vum ščejšci, zdravi na tyn novi rok. Jak pšychodži baba pyršaŕ povinšovać, to krava, co se pyršaŕ oćeli, maŕ ćeličku, a jak chłop je pyrši, to krava maŕ bička.

11. Druheho januara vandrujum dživky. Každy dživka zbyraŕ swoje chvanty i idze na nove měisce.

12. Džin pšed Tšyma Krulama švecum v kojšćece vodu tšechkrulovu, sul i kredu. Voda tšechkrulovaŕ je barzo dobraŕ. Jak se ju šveći, daŕvaŕ se trochu soli do vody. Tum vodum kropi se duma izby, huru, dvúr, zehradu i bydło, ažby złeho ducha odehnać. Bere se tejš baj tši lyky vody, ažby želudek dobže traŕvyl. Sul kładze se do uši, ažby ščypky do nich nie vlezły. Kredum piše se na všyckich dvejžach tši kšižiky, K. M. B. i rok i pravi se: Jezus Nazarecki, krulu žydovski, sňyluj se nad nami.

13. Na myno Jezus je nejvėkšaŕ žima; jak nie jest, to je žima zepsutaŕ.

14. Agneška vypuščaŕ škovrunka z rukaŕvka.

15. Na masopust měli žymejšnicy baborovscy svoje bale. Nejvėci bylo ševcuv. Na jejich bal šlo dycky moc ludži. Popoľejdnũ zbýrali se tovażyše u nejstaršeho. Potim šli všycy naraŕz na šink. Tam juž byli muzykańci. Chnedka pšyšli tejš majstrove. Jak všycy byli do kupy, to se ustaŕyli na hulici i šli v procesiji na zol. Na pšedku byli muzykańci, potim šel nejstarši tovażyš s kelichym, co byl z osymnaštego vėku, a za nim šli majstrove, inši tovażyše i lud. V zaŕlu stoľ velki stuľ. Pšy stole šednuli majster caľeho cechu i inši majstrove. Na počatku pšemuŕyl nejstarši majster. Na ostatku začli pić i tańčyc. A tańčyli až do rana.

16. Na Pańynku Mariju Hrumńičnu švecum v kojšćece hrumńičky. Potim rožihajum duma jednu hrumńičku i okaŕdzajum nũm všycky palce ruky, ažby nie odbýrały. V starich chaľupach obuchaŕ se na balku tši mějsca; to sum tši kšižiky na ochruńyni stavaŕnaŕ od nieščejšcaŕ. — Zelyne hrumńice, bylaŕ velkanoc.

17. Na svateho Blažeja idum baby z dзецma do kojšćela. Tam im paterek kładum dvejšvičky, složyne na kšiž, pod kyrk i žehnajum ich. To chruńi dzeći od bolu v kyrku. I starsi ludže chodzum na blažejky.

18. Na svatu Ľagatu švecum v kojšće vodu, chlib i švičky. Duma každi pije trochu švecynej vody a i kusek švecyneho chleba. Tum vodum kropi se zehrady, ažby chrobaŭky nie pšyšly na strumy. Ostatek vody leje se do kaŭflikuv. Vekši kusek chleba chovaŭ se v stavynŭ, a małe kusky bere se do kapsy. Bo gdo nojši svatej Ľagaty chlib, teho nigdy pes nie uhryže. Švičky svatej Ľagaty rožihaj se, Ľak je velki žgmot, ažby nie udežyło.

19. Svateho Valynćinka švečyły cechy. V tim dńu odpraŭvali faraŭž svatumšu ve svatim Ľuzafku pšy ołtaŭžu svateho Valynćinka; tam horało cali dziń svetło. Ľi, co byli naražyni od vžeda, šli na spovedž i na pšyřimańi. I ludže z inšich vši pšychodžyli. Po svatumši žikali tši razy do svateho Valynćinka.

20. Svateho Maćeja leta nadžeja. Maći lody traći.

21. Luti vyhuńaj kovaŭla s huty. Februar byli, pole zelyne; februar ćepłi, april žimni. Ľak ve februaže taję, to v marcu pšyćisńe. Im myńi mrazuv ve februaže, tim deli žima tvaŭ.

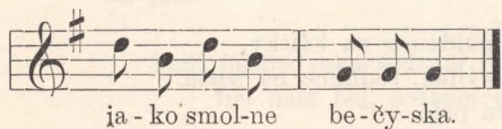
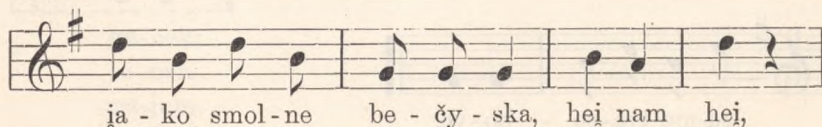
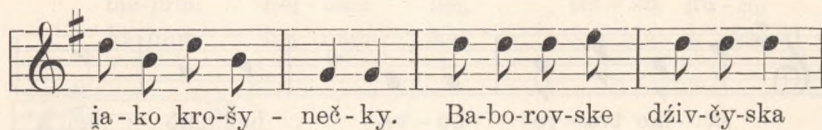
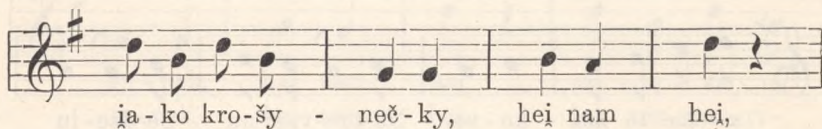
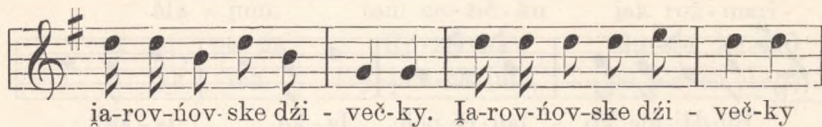
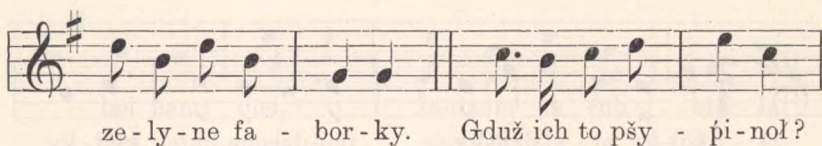
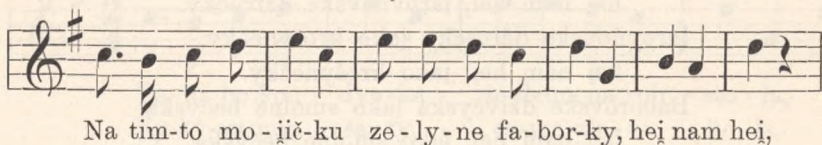
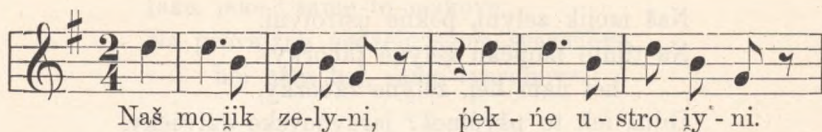
22. Ľak masopust mińe, napoćinaŭ se post. V pyršim dńu postu idum velcy i mali do kojšćela; tam dostaŭvajum na ćelo kšižik s popełu. Pyrvaŭ to v pojšće ludže žikali na večur ružańec i špivali, nejveci po moravsku. Teraz se juž tela nie žikaŭ. Džaŭchy umely šumnę špivać; to se naučyły od matky. Stažičkove barzo dyrželi post.

23. Svati Tumaš tu mę maš.

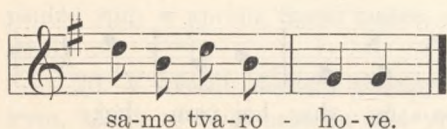
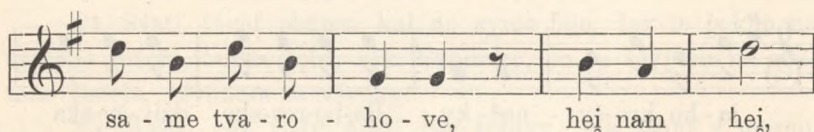
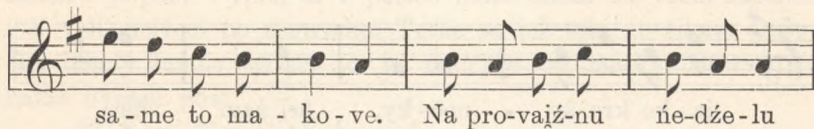
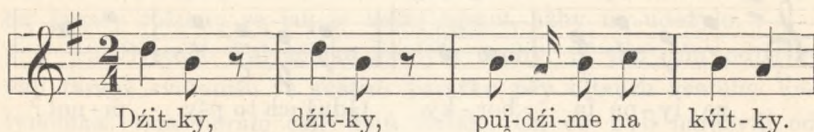
24. Svati Ľuzef ohńisti kuł do zyme bije. Ľak je pekńe na svateho Ľuzefa, budže dobri rok. Strumky, co se šćypum na svateho Ľuzefa, pšyřimam se vřycky.

25. Mažec bez vody, april bez traŭvy. Ľak žgńi v marcu, pšidže śńih v aprełu. Suchi mažec, mokri moŭ, budže humno Ľako struŭ.

26. V květnu nedželu chodžyły v Ľarovńove džaŭchy z moŭikym. Moŭik to byla hałuzka zejřvyrku, šumnę nastrojinaŭ. Na ni višely faborky i ruže. Džaŭchy šly z moŭikym rano pod velkum i špivały v statkach:

Naš mojik zelyni, pěkně ustrojyni.
 Na timto mojičku zelyne faborky,
 hej nam hej, zelyne faborky.
 Gduž ich to pšypinoł? ĩarovńovske dživečky,
 hej nam hej, ĩarovńovske dživečky.
 ĩarovńovske dživečky ĩako krošynečky,
 hej nam hej, ĩako krošynečky.
 Baborovske dživčyska ĩako smolne bečyska,
 hej nam hej, ĩako smolne bečyska.

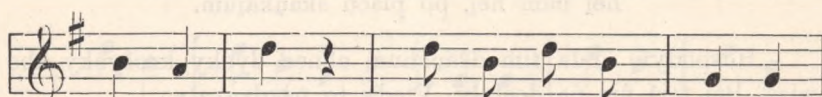

Džitky, džitky, puĭdžeme na kvitky.
 Ĭak pšidžeme s kvĭtek, šedņime na cestu.
 Budžeme koĭaųče peĭc.

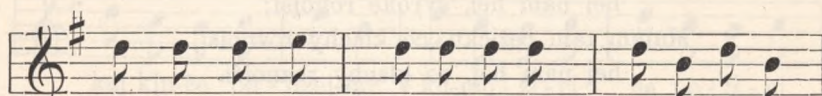
Ľake, ľake? same to makove.
 Na provaižnu nedželu same tvarohove,
 hej nam hej, same tvarohove.

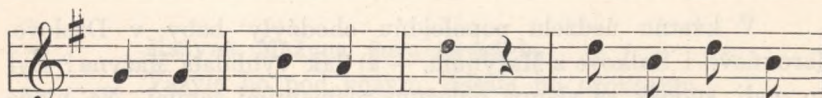
Pa-ńi ho spo - dyn-ka še-dzum na ruh sto - ľa,
 Vy-šy-va-ium ša-ty, sa-me zľa - te ko - ľa,

hej nam hej, še-dzum na ruh sto - ľa;
 hej nam hej, sa - me zľa - te ko - ľa.

A pšed pa - nym Ho - ra - kym ma - lo - va - ni
 Ma - ium tam ce - žič - ku Ľak roz - mari -
 A u pa - na Ko - zeľ - ka tľu - ste ku - nie
 Ľak ich vy - puš - ča - ium, po pla - cu skaľ -

gu - nek, hej nam hej, ma - lo - va - ni
 Ľu - nek, hej nam hej, Ľak roz - ma - ri -
 ma - ium, hej nam hej, tľu - ste ku - nie
 ka - ium, hej nam hej, po pla - cu skaľ -

gu-nek;
 Ľu-nek.
 ma-ium;
 ka-ium.

Pańi hospodynka šedzum na ruh stoľa,
 hej nam hej, šedzum na ruh stoľa;

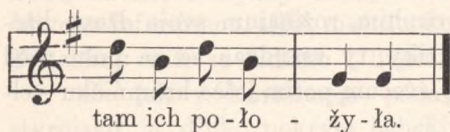
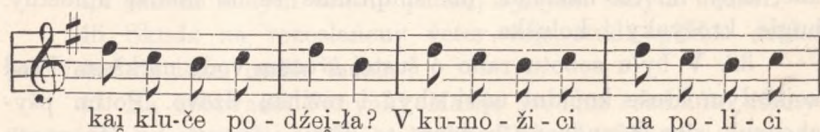
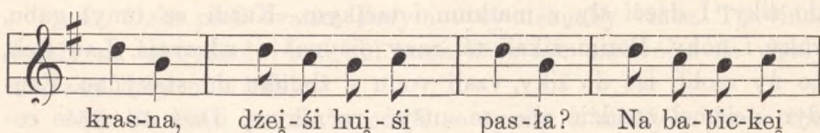
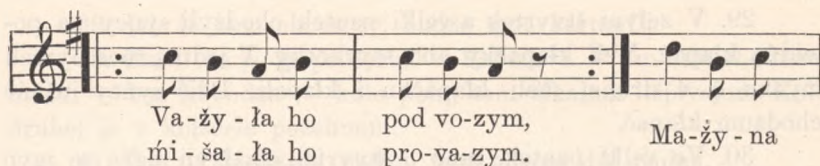
Vyšyvaĭum šaty, same złate koła,
 hej nam hej, same złate koła.
 A pšed panym Horakym malovani gunek,
 hej nam hej, malovani gunek;
 Majum tam cežičku ĭak rozmarijunek,
 hej nam hej, ĭak rozmarijunek.
 A u pana Kozelka tłuste kuńe majum,
 hej nam hej, tłuste kuńe majum;
 ĭak ich vypuščaĭum, po placu skaŭkaĭum,
 hej nam hej, po placu skaŭkaĭum.

Hospodyńi dała tim džaŭchum chned dycky krošyŭky abo vajca. Baĭ teŭž nie nie dostały. Vtedy to nazdaŭvały:

A pšed panym Bulikym šyroke rogojši,
 hej nam hej, šyroke rogojši;
 Majum tam cežičku, co klachy roznojši,
 hej nam hej, co klachy roznojši.
 A u pana Stańika chude kuńe majum,
 hej nam hej, chude kuńe majum;
 Nie im nie daŭvaĭum, i to im zdychaĭum,
 hej nam hej, i to im zdychaĭum.

V květnu nedělu popořejdnu chodžyly baby v Dželoové, ĭarovnoové i Sulkoové z Mažynum. — a) ĭak vyhlidała Mažyna? Był to maľi snopek ze słamy, oblečny rozmańtĩmĩ šatamĩ. Na hľave byl zelyni vĩnec. Očy byly zrobyne z byľeho paľpyru a pumalovane černum farbum. Nos i gaba byly teŭž z byľeho paľpyru, ale pofarbyne červynum farbum. Na ušach byly pšyšyte ŷulte uringle. Ruky vĩseľy na duľ; v ĭednej ruce byla šnuptichla. Klajd meľ rukavky s kańicama. Na pyršach byla červynaŭ merinka z ružama. Na dole vĩseľy byľe stšampce. Fortuch byl na zadku zavaužani pańtlama. Na nohach byly byľe pańčochy a černe stševiky. — b) Co robyly z Mažynum? Starše chudobne baby nesľy ĭu na ŷerdce. Šľy od statku do statku i špĩvaľy:

Mažyna, Mažyna, žuru navažyla.

Važyla ho pod vozym, míšala ho provazym.

Mažyna krasna, džeĭši huiši pasla?

Na bačickej huže v červynim kaptuže.

Džiła, džiła, kaj kluče podžeĭla?

V kumožici na polici tam ich položyla.

27. Na palmovu nedželu švecum palmy i kłokoč. Kusky palmy vražuje se do role, aby obili było požehnane. I umžytim daŭvaŭ se palmy do ruk. Ze suchej palmy robum popeł na popelec. Kšižiky, zrobyne s kłokoča, styrkaŭ se do zyme na polach i do kuskuv traŭvy abo do mechu v oknach.

28. Myna dñi velkeho tidña sum: černaŭ nedžela, žułti piñ-džalek, modri vtorek, kšyvaŭ stšeda, zelyni štyvrtok, velki paŭtek, byłaŭ sobota. Ve velki tidžin jedli ludže pokšyvy v idle; to idło było všidže jednake: zeli s hałečkama a smažyne vajca.

29. V zelyni štvyrtek a velki pautek chodzyli syncey na polejdné kłapać. Měli kłapačky abo ščyrkotky. V jednej ruce dyrželi mycku a v drugej měli kłapačku i kłapali. Džiś syncey juž nie chodzum kłapać.

30. Ve velki pautek, rano o štvyrtej, chodzyli ludže se myć do žiky. I dzeći šly z matkum i taćikym. Každy se umyl gabu, ruky i nohy. Potim žikali tši razy ojčynaš i zdravajš. Laų tich, co ny mohli iść do žiky, vzali vodu v žbunku do stavyňaų. Žaųdyn niejšmėl žuńdzić abo se utšyc rućnikym. Džiś to iešće robum yny staži ludže.

31. Ve velki pautek i byłu sobotu idum ludže klečanco ku božymu hrobu Pumbučka całovać. Na zymni ležum talejže, a do ních daųvaų se peńize najšvetło. Małe dzeći idum Pumbučka lubkać, ažby im co nakłaųd; do šnuptichle se im kładže aploziny, bugle, krošynky i koluška.

32. V byłu sobotu rano o šusteј svecum vodu na kšest. Pšed kojšćeųm kšeše kopiduł novi ohyń i rožihaų dzevo. Potim pšychodzum dva kšyndzove, kadzum to dzevo i svecum ho svecynum vodum. Teraz ludže, jedyn za druhim, rožihaųm svoje dzevo bžezove. S teho dzeva robi se kšižiky; ty vsaųdzaų se na polu pšed pyršim maųym. — V kojšćele svecum potim iešće hrumńičku velkanocnu.

33. V pińdžalek po velkanoci chodzum syncey šikać. Pyrvaj měli šikaųvky z blachy abo s hebzu, teraz maųm nejvėci flašky. Šikaųvkama abo flaškama oblivaųm dzaųchy. Za to dostaųvaųm aploziny, krošynky i bugle. Pacholcy baj berum dživky pod plumpu.

34. Iak žgmń pšed Iužim, budže včas leto.

35. Na svateho Marka idum v Baboroće s procesijum kole pola. Na pšedku sum kšundz. Pšy kšižach žikaųm, špivaųm i prošum o urodu. Iak pšidum s pola, ie v kojšćele požeńnańi.

36. Iak na F'ilipa višńa nie zakvitńe, to na Iakuba nima žńiv. — Pyršeho maųja styrkaų se kole hnoja hałuzky hebzu, aby na polu krety nie ryły.

37. Do svateho Ducha nie seblikej kożucha, a po svatim Duchu ohlidej se po kożuchu.

38. Ve svati Duch daųvaųm pozur na ńedželu, pińdžalek i vtorek. Iake ty dńi sum, take budže obili. Iak v ńedželu padaų, pochybi reų, iak v pińdžalek padaų, żyto pochybi, iak ve vtorek padaų, to iečmyń i oves pochybum.

39. Ľak je moc chrustuv, budže moc kartaufli.

40. Na Urbana je procesija v Baboroŕe. V tim dnu chodzum ludže — bez kšyndza — kole pola; tam žikaŕum i špivaŕum. Kole druhej je v kojšćeŕe požechnaŕi.

41. Ľak na Medarda padaŕ, to štyrycet dni padaŕ.

42. Džin pšed svatim Ľunym výly džauchy vínce. Ty vínce vėšaŕy na stavynách i nad chlivama, ažby tam čarovnice ne vlezŕy a kravy daŕy moc mlika.

43. Ve svati Ľun na večur i se žymŕy z mlikym: bo v tim dnu byŕy jeho kšćiny.

44. Ľak kukuk vėšći dluho po svatim Ľunie, pšidum drahe časy. — Od Petra Pavla kožynek od obilaŕ ve dne i v noce schne.

45. Ľak na sedym bratuv padaŕ, vydyrži sedym nedžel.

46. Skudz na rozeslaŕcuv veter vėje, studž pšidže draho; Ľak veter ne idže, budže lačno.

47. Na nebovzeći Paŕynky Marije švecum rozmaŕte zeliny: Bože dživko, Paŕynky Marije listka, Paŕynky Marije vyrkoče, dživoku fefermincu, ajbiš, mačežunku, rozmarijunek, šaŕviju i bajšky. Ty zeliny važi se ludžum i bydŕu.

48. Ľak v Bartlomeja padaŕ, budže mokri podžim. Ľak styrnisko je dluho pokryte babskim letym, budže dobri podžim.

49. V narodzyni Paŕynky Marije švecum v kojšćeŕe žimove obili.

50. Maŕi kermaš je v nedželu po narodzynu Paŕynky Marije. V paŕtek abo sobotu pečum koŕač, kupuŕum pivo i hotuŕum pečunky. V nedželu džekuŕum Panu Bohu za urodu i za to, že dobže skludžyli obili do studoly.

51. Tidžin pšed Mičaŕym a tidžin po Mičale je nejlepši šiv.

52. Ľak v oktoubže kuži šnih, pšidže včas žima. V oktoubže mrauz a vetry, to dluho vydyrži čepŕo.

53. Ľak strumy kvitnum po druhe, potvaŕ žima až do maŕia. Ľak lišći ze strumuv spadaŕ, to umyraŕum ći, co maŕum suchoty.

54. Žimun a Ľuda šnih i hruda.

55. Velki kermaš je na Marćina. Vtedy juž je všycko s pola duma.

56. Na Katažinu skovej se pod pežynu. Na Katažinu huŕš po vodže, v Bože Narodzyni po lodže.

III. KŠĆINY

V Baborové bylo pyrvaj chned v každej famíliji moc džeći. — Baba, co maŭ małe džećo, mynuje se položnica. Hejbama pšynojsi i ho s kampla abo ze žiky. Po kupańu ovíjau ho do płatna. Jak je suche, kładže ho do zohłavka.

Slabe džeći kšći hejbama sama. Mocńejše džeći kščum se v pyrsu nédželu. Hejbama šteluje kšesneho a křesnu — kmotra a kmotšynku¹. Tak muvi: »U Večerka majum synka — džaŭchu; dajum vaŭs pozdravić, abyjsće byli tak dobzi a pšyšli ho — ju — okšćić«. V kšćiny — v nédželu zaraŭz popołejdnju — hejbama stroji džećo: oblikaŭ mu košulku a na hłavu daŭvaŭ mu kapturk. Potim zakryvaŭ ho dekum, synka červynum a džaŭchu modrum. Na ostatku bere zohłavek z džećym, kropi ho švecynum vodum s kaŭflika a idže s kšesnimi do koišćela. Tam v hali čekaŭ, až paterek pšychodzum; bo tyn maŭ pohan nŭ može pšestupić praŭh koišćela. Kšesni a kšesnaŭ majum každi vanzelek², to je obraŭzek s peńizama v kastli; ty dajum v hali džeću pod hłavu, jedyn na pravu a druhi na levu stranu. Paterek, skoro pšidum, žikajum a vedum džećo ku kšćelnici. Kšesni a kšesnaŭ žikajum s nima vėžim a ojcynaš. Pšy kšćelnici kšći se džećo s kšćelnum vodum a daŭ se mu myno. Potim hejbama, kšesni a kšesnaŭ idum kole ołtaŭža. Pšed ołtaŭžym ješće trochu žikajum. V zakristiji zapisuje koišćelni myna kšesnich i myno džeća do knižky. S koišćela idum du dum. Duma muvum matce: »Vzali my vum pohana a pšynėjsli my kšėišćijana«. — Pšy kšćinach je teiž dycky hojsćina. Zaprošyni sum neibliši pšaŭće. I se kołauć s posipkum, chlib z masłym i vuštym, a pije se kafei i dobru gozołku. Ku večeru hojsći odchodzum; každi dostaŭvaŭ paŭra rožkuv. — Pyrvaj sedlaućy rozdaŭvali džećum na kšćiny rožky. Yny chudobne džeći lećeły sobe po rožek. To muvyły, iž idum na vyššižky. — Myna sum rozmańte. Staži ludže daŭvali myna po oicu, po matce abo s pšaŭćelstva. Brali teiž myno svateho teho dnja, kedy se džećo urodžyło. Teraz sum neiveci nymecke myna. — Ti-dziń po kšćinach posylaŭ každy baba, co była na hojsćinie, po-

¹ Džeći muvum kšesni a kšesnaŭ a ojcove kmoter a kmotšynka.

² Staži ludže muvyli: »Jak kšesni a kšesnaŭ majum vanzelek v kapše, neisťmum isć na dvur; jak idum na dvur, to džećo bude dłuho ojsćane«.

ložníci blachu koľauča s posipkum a žbunek kafeju. Za dva tidne položnica idže na uvud. Pyrvaj nie odchodžyla šest nedžel od džeća, ažby mu se nie nie vydažylo. A jak muišela odejšć, to položyla jedyn ružanec na nie a jedyn vzała ze sebum.

IV. RIMY, HRAČKY I NAZDAUVAŇA

A) Rimy laų maľich džeći

Matky rady špivaly maľim džećum:

1. ažby usly, jak ležely v kolibce.

a) »Špi, synečku, špi. Dum či jabka tši
A hrušečky štyry. Budum hrać či liry.
Špi, synečku, špi«.

b) »Špi, Iozefku, špi. Dum či jabka tši.
A jak rano stańeš, to kijym dostańeš.
Špi, Iozefku, špi«.

c) »Špi, špi, špi. Dum či jabka tši.
Pumbuh budže s tebum spać, ańeličky kolibać.
Špi, špi, špi. Dum či jabka tši«.

2. ažby se obudžyly. Brały ich za ruku, pokazovaly na palušky i žuńdžyly: »Tu kurka papala, tymu dała, tymu nie dała, tymu hľavičku urvala, ľehala do kumurečky na humulečky, tu se skukala¹«. Pšy ostatním palušku ľechťaly džeći pod pažum.

3. ažby byly čicho, jak šedžely na klińe. Brały im oľe ručyčky, kojšaly (kľapały) nĩmi i žuńdžyly: »Koišu, koišu, koišane. Pojedźime do mamy. Od mamy do taty. Ľest tam Pumbuh bohati. Posadźi naų na stoličku, daų num chleba po krajičku z masľym, ze solum, až se kravy oćelum«.

4. jak se šńeily. »Šńi se, šńišku, dum či šľižku. Šńi se Ľešće, dum či Ľešće«.

B) Hračky džeći

1. Jak sľuńce švíćylo a dejšć padol, ľitali syncy i džauchy bosky po dejšću i špivali: »Ruda padaų, nie dopadaų. Sľuńce švíći, nie dojšvíći. Čarovnica metľum sńetaų. Ľastšumb ľeći, nie doľeći. Ptaųček ľeći, tyn doľeći«.

¹ skukać se = schować się. Maľe džeći rady voľajum ze svoieho zohľavka abo s kolibky »kukuk, kukuk«, ažby gdo ku nĩm pšyšľ.

2. Na počatku majú syny robyli piščolky z vyrby. Naupšedzi kľupali po skuže, až byla mēkaŋ, potim ju stahovali s kija. Ľak kľupali skuru, žuńdžyli: »Piščolečko, vybi mi se! Bo Ľak mi se ne vybiješ, počepnu će pod pľot, zežere će kokot, počepnu će do lesa, pšejedže će koleša, počepnu će do žiky, zežerum će hrujžiky«. — Piščolka tak vyhlidała: na pšedku byl maľi kusek dževa, z vyrchu trochu ostruhani; tyn šel až ku džuze. Na dole byl kusek kija, styřyni do skury. — Podaŋbne do piščolek byly: a) pyrdula, pyrdulička. Robyľo se ju s čínkich kijuv vyrby. Nŷ mēla ani koľkuv ani džury. Daŋvała tun vžesklivi abo skšiplivi, Ľak se ščískaľo jedyn kuńec vargaňi. b) slovik, sloviček. Na dole byl kolek, co se stahovoľ i vytahovoľ v skuže; vtedy robyľ se vyrši abo nižši tun.

3. Okuńik vypuščaŋ majšć, co hoji. Džeći kľadľy ho na bolaŋky abo na bolave i žuńdžyli: »Okuńiku, deľ mi majšći. Bo Ľak mi ti ne daŋš majšći, počepnu će pod pľot, zežere će kokot, počepnu će na ľuky, zežerum će hrujžiky«.

4. Džeći voľaly šľimaŋka i žuńdžyli: »Šľimaŋk, šľimaŋk, deľ mi rožky! Dum čí česki na pańčošky«.

5. Džaŋchy baj špivaly i daŋvaľy sobe jedna drugeľ poda-runky. »Anderľa manderľa o tim šumnim ptaŋčeku. Ptaŋček mi daŋ šľamku, šľamku dum kraťe. Krava mi daŋ mľiko, mľiko dum kocurovi. Kocur mi daŋ myš, myš dum karvarovi. Karvar mi daŋ peńize, peńize dum sedľaŋkovi. Sedľaŋk mi daŋ obili, obili dum mynaŋžovi. Mynaŋž mi daŋ muku, muku dum pekaŋžovi. Pekaŋž mi daŋ chľib, chľib dum žebraŋkovi. Žebraŋk mi daŋ aľmuŋnu, aľmuŋnu dum Panu Bohu, Pumbuh mi daŋ nebo«.

6. Kopu, kopu na ugože. Džaŋchy šedžely v jednom žejdku. Ľedna džaŋcha staľa pšed nĩňi, kopaľa zymu z dŷyma koľkama i žuńdžyla: »Kopu, kopu na ugože, kady šviňa pyskym ože«. Potim kaŋzaľa pyršeľ v žejdku: »Podeľ mi tam ty bachory«. Ta džaŋcha stanula i daľa svoju ruku. Ta, co kopaľa zymu, pokazovaľa na nebo i pitala se: »Co tam viši?« Ta drugeľ odpoveďzela: »Kvorta masľa, pecynek chľeba, fuk...«. A Ľak se šmeľa pšy tich slovach, muľyla ta, co kopaľa: »fuk do pekľa«, a Ľak se ne šmeľa, muľyla i: »fuk do neba«. Tak robyľa z druhĩmi džaŋchaňi. Na kuńcu džaŋchy v pekle huľyľy džaŋchy v nebe. I hračka se skuńčyla.

7. Pańi ruža. Džaŋchy šedžely v jednom žejdku, jedna šedžela na kľĩne drugeľ. Yny Ľedna džaŋcha staľa. Ta rušaľa koľkym po hľave tej, co pyršaŋ šedžela, i pitala se ju: »Kaľ myškaľ pańi ruža?«

Ta muvyla: »V nebe, pod pudełkym, pod płotym«. Po každej odpovedzi pitala se inšu džauchu: »Je to pravda?« Jak ta muvyla »ni«, to kaurala pyršu: »Žlejš zrobyła, džauško«. Jak bylo pravda, muvyla: »Dobžejš zrobyła, džauško«. Tak se pitala vsycky. Na ostatku volala ta, co se pitala, na pyršu: »Staŭvej, ti stari biku«. I zaraŭz i dała druhi kuńec kołka do ruky, vedła ju v krajže i špivala: »Šmi se, cyganko, dum či čelejtko s posranum dupkum, s peknum chałupkum«. Potim čepła kołek na zymu, kaŭzala ho podač i muvyla: »Podej mi to tvoje jelito«. Na ostatku pitala se: »Co tam viši?« Ta druhaŭ odpovedžela: »Ogunek myši, pecynek chleba, fuk...« A jak se ta šmejła, muvyla i pyršaŭ: »fuk do pekła«. Jak se ne šmejła, muvyla: »fuk do neba«.

8. Na fanty hrać. Džauchy šedžely v krajže a dyržely fortuch. Jedna žundžyla: »Jedu, jedu na jermaček, kupim se tam vyrtovlaček. Kaŭzali mi pušćić (dyržeć)«. Jak muvyla »pušćić«, muišely džauchy fortuch dyržeć, a jak muvyla »dyržeć«, muišely ho pušćić. Ta, co zapumněła to zrobić, muišela dać fant.

9. Paucać hablatym. Džauchy rady paucały hablatym, chytały ho raŭz pravum, raŭz levum rukum abo obyma rukama. Pšy tim muvylы tši razy: »Sekyra, motyka, gnaŭt, co na chłopa spaŭd. Sto (z obyma rukama), padesaŭt (s pravum rukum), tšicet (z levum rukum)« abo: »Pipa, mora, ne hńeć me; bo zabiju tvoju matku i tvojeho taćika, na ostatku čebe«.

10. Čimčerimčim na Valynčin. Baj synek pokazovoł druhemu struč i muvyl: »Čimčerimčim na Valynčin. Vela strokatich kuńi jedže?« Tyn druhi mynovoł ličbu. Potim otvyralo se struč i; jak bylo v struču tela hrachu, vela povedžel, to ho dostol.

11. Čaru, maru, fik. Džeći baj čarovały, aby druge džeći měly neščejši. Daŭvały na jakejš mejsce — često na klizačku — dva vlasy na kšizik, potim pluły na ne, robyły kšizik i muvylы: »Čaru, maru, fik na tyn černi kšizik«.

12. Na harty. Jedyn džeć dyržel kamyń v palcach. Druhe džeći pšychodžylы ku nimu i dvíhały palec. Gdo vídžel kamyń, byl hartym, gdo ho ne vídžel, byl zajuńčkym. Tyn džeć potim vołoł: »Zajuńčky, ućekejće, harty, lećće za nimi«. Jak pšychodžylы nazaŭd, to se ich pitol: »Kajś to pšebyvoł, zajuńčku?« »Pod kšaŭkama«. »Cojś tam idoł?« »Jabka, hrušky, slivy«. »Čamujś mi to nic ne nechoł?« »Bo me hart huńyl«. »Dopaŭd će?« Jak muvyl »ja«, to vołoł: »Čamujś ne ućekoł?« i huńyl ho; jak muvyl »ni«, to hart dostol svoje, iž ho ne huńyl.

13. Čepaňi zuba. Džeći baj čeply zub vytahnuti pšez hlavu za pec i žuňdžyly: »Myško, dej mī želežni, dum či kojšćani«. Myšlely, iž zub im juž ne vyrojšne, iak to ne zrobum.

14. Dulu, dulu na bajše. Gdo pšy hraňu začnuł plakać, tymu špivały džeći na zlojšć: »Dulu, dulu na bajše, na tej černej kelbajše«.

C) Nazdawwańa i rimy

1. A B C D, kočka hšebe.
Kocur pyrdži, aže smyrdzi.
2. A B C D E F G H I J K.
Huňi pes wílka dokoła kyrmika.
Vilk vžešći, až kyrmik tšešći.
3. Ana, bana, rumpumpum, jedže baba z majšluskum,
A šafarka s kiškum; poće džeći z mískum.
4. Ana, bana, napasła barana.
Na zelynej luce straćyła papuče.
Pšyšla du dum s plačym, dostała karbačym.
5. Antoňiček s Pavloviček raŭd gožoľku pije.
A ta matka šarapatka rada džeći bje.
6. Co, co? wajco, wjo!
7. Dočkej mī, ti wíkodľaku!
Iak će chyćim na jermaku,
To či zrořim tak.
8. Dudek šedži na oknie, ogunek mu moknie;
Dudek šedži ve rži, ogunek se dyrži.
9. Feliks fiks pšeskočył chaľupu iakdyby nie.
10. »Francku?« »Co?«
»Iaŭ će ne woľum, yny pšaŭčka za studoľum.
Ne poŭydz suce, bo či ľeb otľuće«.
11. Francla, bancla, fifidľo, daľa česki na mydľo,
Dwa feňiky na nići. Fuk Francli do žići.
12. Hanes, buch do vody!
13. Hořta do fořta; čiři do kyčmej šiři.
14. Hšich pod bžih, pokuta do buta, post pod most.
15. Jožefura, kočka Ľura, myše huňi po jabľuňi.
Keraŭ chudaŭ, to ju psu daŭ, keraŭ tľustaŭ, to ju ľuskaŭ.
16. Ľulijana, staŭvej z rana, puďdźime na torky.
Pšidže M'ichoľ, budže kichoľ, budže chćeć gožoľky.

17. »Kaj sum mama?« »U Zymana« »Kaj sum tata?« »U Jerata«.
»Kaj je cera?« »U Melcera«. »Kaj je sin?« »Ućik za kumín«.
18. Kozelkova cera nie umyła žbera.
Pšylecéły kavky, posrały i łavky.
Pšylecéły pinkavy, po koiśćełe bžínkały.
19. Kura niejše vajca pod pšetak, potim vžešči kokodak.
20. Leksa maų galaųty ze psa,
A košulu s huiši, potyrhać ju mujiši.
21. Marika zjedła krulika.
22. M'ikolej, nie volej! kocurovi kišky dej.
23. Paulina umżyła, Paulus ju vejz;
Pšyjechoł na kyrchuv, kaųzoł i śliżé.
Paulina ślezła, do hroba vlezła.
24. Paveł, Gaveł, klekota, tšasnuł žićum do płota.
25. Sedłaųk, žebraųk, pun, ukraųd baše zvun.
26. Skaųče vraųbel po desce, šyje butky Teresce.
Tereska se raduje, iže butky obuje.
Butky spadły s kolka, zaбыły pacholka.
Pacholkovi vyzvuńaјum, všycky kočky vyhuńaјum
I černeho volka.
Šeł pacholek na hulicu, kuųył soše rukaivicu.
Šeł pacholek na rińk, kuųył soše harink.
Šeł pacholek dali, tam ho pochovali.
27. »Šmida, hnida, veš, co ti po nie chceš?«
»A jaų nie chcu nie, yny važechum v žić«.
28. Štyry leta, paųti rok, jedže, jedže hadyrlok.
Była jeho ućecha, hadry zbyrać do mecha.
Kuųył un se kelbasy: poće, syncy, za pasy.
Ha, filulut Karłovski.
29. Tekla vylecéła s pekła.
Diaųbuł za num, buch ju bańum.
30. Ta baba tej baše praųyla, ažby i ta baba tej baše tu
babu spuįsýyla.
Ta baba tej baše tu babu spuįsýyla.
Ta baba tum babum tu babu zaбыła.
31. Ućekej, kočičko, nie čekej!
Huńi će kocurek, ućekej!
Ućekej, kocurku, nie čekej!
Huńi će kočička, nie čekej!

32. Vandrovala blecha, potkala ju veš.
 »Kaj to, moja myla, kaj to vandruješ?«
 »Ja vandruju in die Schule, rectorovi do košule«.
33. Vlažz kocurek na murek, zľumoľ sobe pazurek.
 »Ne tša će tam na murku, dobže či to, kocurku«.
34. V lejše, v lejše ptauček nejše,
 Co za džín dvě vajca snějše;
 Jedno býle, druge šare.
 V Ľarovńové džaŭchy stare.
 V Baborońe malujšínke.
 Majum gaby sladžujšínke.
 Ľakech jednu pocalovoľ,
 Tši letach se oblizovoľ.
35. Žebru, žebru do míška, do svateho Franciška.
 Gdo mí daľ, do nieba, gdo mí nie daľ, do pekla.
36. Žekni: osa. Fuk moja rima do tvojeho nosa.
 Žekni: zeli. Zajtra budže naše veseli.

V. VESELI

Ľak mľadi Ľľovek chce se žynić, začinaľ chodzić na zaľlity do isteľ famĩlie. Tam dostaľvaľ jejšć i pić. Na ostatku se oba umuľum, iž se veznum. Ľak tak ďaleko jest, idže žynić z nievěstum na faru; tam štelujum svoľuvky. Před pyršum svoľuvkum je spověď, a po pyršeľ svoľuvce majum v paľtek nauku. Na faže mušum býć před tšećum. Ľak o tšećeľ zvuľum, to žikaľum do kupy s faražym. Po druheľ svoľuvce pečum u nievěsty koľaľč. Sumšedzi a pšaľćeľe posylaľum i vysľužku: masľo, vajca, tvaruh i mľiko. — Ľak je veseli, to idže žynić do nievěsty. Dvejža v stavyniu sum zavžyte. To kľupe na nie, ažby ho puľšćyli. Skoro se dvejža otvožum a puščum žynićha do izby, pšychodzi starosta z bžidkum džaľchum abo starum babum i pitaľ se ho: »Ľest to ta tvoja nievěsta?« A žynić odpoveďaľ: »Ni, to nie je moja«. Ta džaľcha abo baba začinaľum mu vymyjšlać. Na ostatku pšychodzi starosta z jeho nievěstum; ta se mu podaľbaľ, i tu bere. Potim se šykuľum do kojšćela. Žynić je po černu oblećyni, ve fraku maľ vuńaćku, a nievěsta maľ býle abo černe šaty. Ľak sum hotovi a oľcově im dali požehnańi, šidaľum do koles. V jedneľ kolejše šedzi žynić z nievěstum, a v druhich kolesach šedzum

veselnícy. V kojšcele je svatumša. Před svatumšum dauvajum farauž šlub. Dvajsvedkové stojum kole žynicha i névesty. Farauž žikajum, aby se im dobže vedlo v novim stuńe. Iak se svatumša začinau, kładže nejbližšau družka žynichovi vńec na hľavu; žynich ho mau na hľave bez caľu svatumšu. Dyby mu tak spaud, to bude z babum źle žyc. Před svatumšum idum teiž vřycy na oferu. Névesta hodnau — to je takau, co ješće ny měla dzeća — idže s hrumńickum v ruce dva razy a za űum nejbližšau družka. Po svatumši vychodzum s kojšcela, řidajum do koles i jedum du dum. Někedy zastaľajum ich chľopi šnurum z zelynińi vuńačkama. Veselnícy muřum im peńize řcepnuć, až ich dali puřcum. — Duma je velkau hojšcina. V jednej abo dvuch izbach stojum dľuhe stoľy. Na stolach sum nahotovane taleiže, vıdelky, nože i ľežky. Taleiže žynicha a névesty sum obľożyne zelynińi haľuzkama. Vřycy čekajum na idľo. Kucharka v kuchyni važi a peče. Chnedka roznořum mľade dzauchy polivku i chľib; potim dauvajum pečuńky i haľečky abo kartaufle. Vrauž traći se přy idle ředyn z veselńikuv pod stuľ, aby sebuć névejšće střevik. Žynich ho muři na aukciji odkupić. Veselnícy řmejum se ze žynicha i muřum: »Hodřinu mařš babu a řužeř řu doľ okraiřć«. Peńize z odkupu sum na muzyku. Na hojšćine ředzum, řijum, mudrujum i řpivajum. Iak řuž idže ku kuńcu, přychodži kucharka z opařynum rukum. V ruce dyrři puknuti hyrńec i pařra lichich taleři. Vrauž padńe a řńe hyrcym a taleřzama o deliny, až se rozlitujum. Přy tim vřeřci: »Och, mořa ruka opařynau«. Hojšći i dajum peńize, a una dřekuje i idže nazařd do kuchyni. Někere baby obľikajum se řako maćkule, berum ľežky i třasnum řińi na deliny, až zabřinknum. Često teiž stańe nejbližšau družka i praři: »Moři řyľi, vy říce dobže, řak je chľop i baba, to muři bý i kolibka«. Bere taleř a idže od ředneho do druheho po peńize. Potim řeři taleř ku névejšće i muři: »Tu mařš na kolibku; ale to ři styķńe řny na kořidľo, to řau ři ješće dum«. Po hojšćine idum řynich z névestum a veselnícy tańcyć. Na zařľu řum, řijum, řpivajum i tańcum. Sum rozmańte řeřińičky přy tańcach.

1. Kozaka bych tańcovaľa, kozaka ři hreřiće;
Stare butych potyrhaľa, na nove ři deřiće.
2. Iakech chodřyl do řkoľy, uřylech se řitery;
ľedna, dře, tři, řtyry, to sum řumne řitery.

3. Džaŭško, džaŭško, co ti to po mé chceš?

||: Stševičky nove juž sum hotove, yny mé se ti vejž. :||

4. Šla žyduvka kole krumu, nakuýyla mazelunu;

Pšyšel ku ní žyd, mazelun i chyt.

Ně chytej mí mazelunu, bo to ně je s tveho krumu.

Idž, ti žydzě, idž, pocaľuj mé v žić.

Na druhi džín idum baj do žýnicha na veseli. Tam je yny maľaľ hojšeina. Ľak něvesta pšýjedze s pežynama do žýnicha, to i zaýyrajum šín a ně chcum ju pujsić. To kľupe na dvežža a projsi, ažby i otvožyli. Na prahu klekaľ, dostaľvaľ požehnańi a potim pecynek chleba z nožym. I to se ukraľvaľ skrupku. Na ostatku vpušćajum ju do izby.

VI. O ROBOČE

1. Duma. V leto staľvaľum rano o štvyrtej abo o puľ paťej. Potim se myjum i oblikaľum. Ľak sum hotoví, daľvaľum byďľu; to mujsi być pyrše odbyte. Pacholek idze do mašťalně; tam sype kuńum ovsa do žľoba i pšýnojsi im šana i vody. Dživky idum do chľiva; tam futruľum kravy i švíně. Kravy dostaľvaľum žrać i pić. Ľak žerum, to ich dojum. Švíńum se vľivaľ do koryta; š něho všycky slepum. Po odbyću byďľa je šńidańi. Najšńidańi pije se kafej a i se chľib z masľym. Pyrvaj jedli vodžupku. Potim idum všycy do praľce: na pole, Ľak je šumně, a duma, Ľak dejšć padaľ. Na polu robum až do puľ jedynaľstej; o tim čaiše zbyrajum se hospodyńi i dživky ku dumu a trochu něskoži robotńičky. Duma mušum obid važyc i laľ byďľa hotovać. Na obid i se polivku, kartaľfle i maso. Krum teho sum šaľaľť, ogurky, zeli, víšně abo Ľahudky. Po obedze zaľs robum na polu, Ľak je pekně. Kole sudmeľ vybyrajum se du dum. Tam odbyvaľum pšedzi byďľo, potim daľum dzećum Ľejšć i kľadum ich do ľužka. Po večěži idum všycy spać. — V žimu staľvaľum o puľ šustej. Skoro byďľo je odbyte, to hasa pumaľhaľ v studole. Ľak je obili vymľaľcyne, to džum popoľejďńu i na večur pežži.

2. Obili. Obili je rozmańte: rež, žyto, Ľečmyń a oves. Rež a žyto šeje se kujžíně, Ľečmyń a oves na leto. Sedlaľk mujsi pšedzi šturcovać i orać, potim vľaľči, a na ostatku šeje. Skoro je pole pojsějte, to se kšžuje i Ľešće raľz vľaľči. I to je hotove. — Često je mľade obili barzo huste; vtedy baby ho obžinaľum. Po

Ľakube sum žniva. Mŕž chłopi idum šeŕc, klepum dŕnŕ pŕed tim kocy na klepaŕču. Na pole berum ze sebum oseklu i kľubŕk z vodum. Kľubŕk pŕŕypinaŕ se ku pasu na zadek. Na polu chłopi ŕečum, a baby i vŕekŕe dŕaŕchy odŕyrajum. Kľoŕŕi kľadum na provŕzla abo roztaħujum ho. Teraz sedlaŕcy ŕečum nejvŕeci maŕŕynama. Ľak je pŕekne a obili suche, staŕajum ho v mundeliky i vožum do studoľy. Na ostatku zahrabujum. Baŕŕnekedy zaŕyraj velki vŕcher mundeliky i rozčepuje myrvu. Ľudŕe muŕum se obraŕcač na druhu stranu, boby ich porvoľ. Tyn vŕcher, chočby zli duch, roŕbi moc ŕkody.

3. Mľaŕcka. Obili mľaŕci se po žnivach. Pŕvraj chłopi i baby mľaŕcyli cepama. Mocŕi mľackoŕe mľaŕcyli z mŕery. Lepŕi Ľednak bylo na dŕnŕ mľaŕcič; bo to dycky to samo zaraŕbali a ne po-tŕebovali se tak uŕijac. Teraz ľudŕe Ľuž ŕy mľaŕcum vela cepama. Dŕiŕ maŕ chned kaŕdi svuj motor. Gŕplym teŕž ŕidko mľaŕcum. Ľak mľaŕcum gŕplym, pohuŕiaŕ gdo kuŕe abo kravy, a pŕy maŕŕyne roŕum tŕi baby: Ľedna kľadŕe do maŕŕyny, druhaj odhrabuje ŕlamu a tŕečaŕ Ľu vaŕŕe. Zyrnka vymľaŕcyne pŕepuŕčaŕ se pŕez pŕetaky na vurfmaŕŕyne; Ľak obili maŕ moc kuŕkolu, to se Ľeŕŕe fachluje. Chudobŕi ľudŕe baŕ mľaŕcyli obľumky kľumkum.

4. Lyn. Pŕvraj sedlaŕcy ŕeĽi moc ľnu. Na žniva ho baby tyrhaľy — vyrivaľy ho s koŕŕŕŕami — i kľadľy na pokocy. Ľak byl suchi, voŕŕyľo se ho do studoľy. Tam byly ho baby po Ľľaŕv-kach, aŕ ŕiŕiŕŕec se vymľaŕcyľ. ŕlamu ze ľnu vyvezľo se na styŕŕi i rozľoŕyľo se na rosu. Skoro byla odroŕŕnaŕ, robyľo se ŕ ŕi Ľyŕŕci (ŕechetky). Ty Ľyŕŕci vŕaŕoŕaľo se do utopyneho peca, aŕby se usuŕyľy. Ľedna dŕivka podaŕŕŕaľa, a druhaj staŕaľa ich prosto. Ľak Ľyŕŕci byly suche, ŕľukľy ich baby kľumkum; na ostatku počyŕaľy ich na počyŕkach, ŕneskoŕi na maŕŕyne. To, co odpadľo, mynoŕaľo se paŕŕŕdŕeŕi. I zostoľ čyŕti lyn. Potim baby začľy pŕeĽe lyn. Pŕedľy ho rukama, na koľovratku abo na pŕeĽŕŕici. Na zymŕi staľa kuŕŕŕel. Byľ to kruŕel a na ŕim lyn oŕinuti. S teho ľnu robyľo se ŕiči na koľovratku. Nohum se deptaľo, kuľko se obraŕcaľo, a na ŕpulce oŕijaly se ŕiči. Skoro ŕpulka byla pyl-naŕ, pŕeŕly ŕiči na motoŕidľo. Tam se ich motaľo a robyľo se pasma i puľtorauky. Pŕedza byla rozmaŕtaŕ: činķaŕ i chrubaŕ. ŕ činķej pŕedze vŕaŕbala se koŕule, plachty i cejchy. S chrubej pŕedze do-staľy dŕivky plachty, durkule — plaŕtno durkovane i farbyne —, zoĽŕcerky i mŕechy. — ŕiŕiŕŕec nechal sobe sedlaŕcy na naĽŕejŕi

abo pšedali ho olejovníkum. Često tejš samí robyli oli. Vsypali šimínec do stupuv i tľukli ho tam tak dľuho, až se muka s něho zrobyła. Potim pekli tu muku v kotle i míšali ju. Na ostatku dali ju do presy i vyčiskali oli. Upečynaų muka, co została, byla na kołačyska laų bydła. Oli jedli ludže ku hałečkum pšez cali post, mazali nim chlib abo brali ho do lampek.

5. Óvikla i kartaųfle. V aprelu sadzum óviklu i kartaųfle. Na óviklu tša žejdky tahnuc, kartaųfle se voruje, a potim se žejdky robi. Iak óvikla vyroisne a je obrosnutaų, idže se ju plec. Óvikla se tši razy pleje: pyrši raųz se opleje s traųvy, na druhi raųz se pšetyrhuje a po tšeci raųz se pšepłeje. Pšy kartaųflach nie robi se tela iak pšy óvikli. Iak tam je moc hadrychu, to se ho vytyrhuje; žejdky se raųz abo dva razy oboruje. Kartaųfle se vybyrajum ku kuńcu zeptymbra. Nejpšedži tyrhaų se nac, potim kope abo vy-
oruje se kartaųfle. Dziš sedlaųcy majum nejveci mašyny; ty vy-
čepujum kartaųfle ze žejdkuv, a ludže zbyrajum ich do košíkuv
i nošum na vuz. Džeći idum rady do kartaųfli; bo na večur ro-
bum faiyrky, pečum kartaųfle v ohńu, pšeskakujum pšezyn abo
tańcům kole něho. Óvikla se žnivuje v oktoųbzě. Pšedži se ju vy-
tyrhuje abo vyoruje i kładže na kupky; potim ju baby okraųva-
jum. Lišci dostaųvajum kravy, óviklu cukrovu voįzi se do fabriky,
a óviklu laų bydła bere se do stavynų. Iak se óviklu kraje, to
baj džaųchy chcum vėdžeć, skudz žynich pšidže. Skoro džaųcha
vyrvė pyršu óviklu a kożyn pokazuje na bok, to vi, iž budže meć
žynicha s tej strany, a iak kożyn pokazuje ku zymni, to se nie vydaų.

VII. PŠYPOVEIŠCI A PŠYSŁOVA

Čichaų voda nie gruši, ale bžehy poruši.

Droždže se nie daųvaų na stuł; bo to se kvas nie rušaų.

Gaba se dže, a na inšu se nie robi.

Gdo nieskoro chodži, sum sože škodži.

Gdo rano staųvaų, tymu Pumbuh daųvaų,

Gdo dľuho libaų, teho chlib odбіhaų.

Iak chlib je obraųcyni ku dveįzum ze stranum ukraųtum,
to požehnańi z dumu ućekaų.

Iak gdo je načto a kichne, to je na velke ščeįsci.

Iak je duha na niebe, to za tši dni padaų.

Iak kałus vžešci, to gdo umže.

Jak kura pjeje, to je na neščejsći.

Jak kury škubum trauvu a muchy ščipum, to budže padać.

Jak nevěsta maŭ veseli za pohšebym, ne budže dluho žyć.

Jak nevějsće padaŭ do víńca, to bohaistvo leći.

Jak sluńce pije vodu na večur, ne budže padać; jak pije rano, budže na isto dejšč.

Jak sul vysypeš, to je na zažirku.

Jazik moc muví, ale malo učyni.

Kravy se dojum, a človekoví tšeba dać.

Lepši pekažoší mĩž daŭchtoroší.

Mladi lhaŭž, stari złodzi.

Ne naučĩš ti stareho kocura na jarganach hrać; bo juž umĩ.

Ne potahni psa za ogun; bo hryži.

Očy by jedly, ale gaše se ne chce.

Peńize se kulajum; bo sum okruhl.

Pes psa ne uhryži.

Ranaŭ modlitba, złataŭ modlitba.

Rani dejšč a starej baby tańec, to jest jedno.

Slučej uchym, ne bžuchym!

Šedz v kuće, bałamuńce; budžeš mudraŭ, znejdum će.

Un je bohaci jak kozel rohati.

Vĩtum će, ne znum će; dej kapsy, poznum će.

VIII. BOIKY

1. Vasyrmun na mojšće

Baborovscy žymejšnicy chodžyli pyrvaj ze svojim tauvarem po jermakach. Z dumu vychodžyli na večur abo včas rano. Nejvěci ich šlo paŭra naraŭz. V jedyn paŭtek rano zaĩs se vybýrali na cestu. S počatku byli yny tše. I šli ku Sulkovu. Jak pšýšli na most, šedžel tam chłopek jak male dzećo v červynim ancugu a ne chćel ich pšepujsćić. V ruce dyržel huľu. Či tše žymejšnicy vystrašyli se a vraućyli nazaŭd. Po čejsće potkali druhich. Tim pravýli, iže vasyrmun šedzi na mojšće a straši. Či se teĩž złekli a chćeli iść inšum cestum. V tim pšýšli tšeći. Či žekli: »My ne puidzime kadyĩndzi. Naš tu jest tela luďzi, to se vasyrmuna ne złeknime«. Teraz šli vřcy žymejšnicy vrauž ku mostu. Vasyrmun tam ješće šedžel. A jak ku ěimu pšýšli, dobže opakovańi, skočyl un z mosta do vody i vřckich ořpluchoľ.

2. Vasyrmun v pekarňi

Pyrvaŭ było v Baboroŭe kole žiky moc pekarňi. Tam baby tšyly lyn. Raŭz o dvanaŭstej v noce pšyšel do jedneŭ pekarňe maŭi chłopek i šmeł se caŭi čas. Baby se ho pitaly, co se tak šmeje. Ale un se yny coraŭz to barži rzoł. Na ostatku vyliz s pekarňe, skočył do vody a vzoł tam špluchtać, aŭ całe dveža byly mokre. Pojšmejcu a špluchtańu baby poznały, iŭ to był vasyrmun.

3. Vasyrmunove džaŭchy na muzyce

Iedyn vasyrmun meł tši cery. Ty byly barzo šumne a chodžyly dycky na muzyku. Syncy teiŭ radži s nima tańcyli. Ale po dvanaŭstej stračyly se, i ne było ich. — Raŭz byla v Baboroŭe velkaŭ muzyka. I zaiš ty tši cery pšyšly. Syncy, co s nima tańcyli, daŭvali na ne pozur a ne spuišcyli ich z oči. Iak było dvanaŭst, pošly preč; syncy šli s nima, choć uny to ne chćeły. I pšyšly ku vodže. Iedna s nich vzała kijauk, pizla na vodu a žekla: »Iak krev vyleći, to budu zaŭbitau«. Tak samo zrobyla ta druhaŭ. Iak ta tšećau pizla na vodu, vyskočył chłopek, lećel za tima synkama a praŭyl: »Dybych meł yny leŭžu vody, tela, co kuń do ni vstuŭi, to byišće byli neščejšliŭi«. — Teraz či syncy poznali, iŭ to byly vasyrmunove džaŭchy.

4. O strašnej moŭe

Był raŭz iedyn pacholek, co słuŭył u bohateho sedlaŭka. Tyn pacholek meł dycky strach. Iedneho dńa pitoł se ho sedlaŭk, čamu to maŭ taki strach. Pacholek mu praŭyl, iŭ mora ho v noce dycky hńeće a to rano je taki sľabi. Sedlaŭk se zdziŭyl i doł ho do inšeŭ izby. Na druhi dŭiń rano se ho pitoł, eli teraz dobŭe społ. Pacholek ŭek mu, ŭe mora ho zaiš hńetla. Una všudy za nim chodŭi, kaŭ yny ieš, a teraz na voŭŭe šedŭi. V tim stavyniu mu nigdy ne daŭ pokui. Skyrz teho teiŭ odešel.

5. Vaŭiŭ, ale ieišć ne budŭeš

Był raŭz iedyn mocni chłop. Mynovoł se Iun. Dycky meł ze sebum tšicyntnorovu laŭsku. Raŭz šel daleko a potkoł druheho chłopa. I praŭyl mu: »Moŭeš ieš sy mnum, eli udŭihńeš tu laŭsku«. A to šli dva. Za trochu potkali zaiš jedneho chłopa. I teiŭ mu praŭyli: »Moŭeš ieš s nama, eli udŭihńeš tu laŭsku«. A teraz

šli tše do kupy. I pšyšli ku lesu. Tam byla chałupa, a do ni vlejźli. Ale v tej chałupie nie było žadneho. Tak Ľun pravył: »My dva pujdźime do roboty, a ti mo żeś ważyć«. I tak zrobili. Ľak było puł dvanaustej, mieli ěi dva na obid pšisć. Vrauz znejd se v chałupie ěerni chłopek i pravył: »Važiš, ale ěe jęść nie budžeś«. Šeł ku blaše a vřyeko povylivoł. I straćyl se. Ľak ěi drudzy chłopi pšyšli, było vřyeko na zyńi vylejće, a uniń ny mieli nie. Na druhi dźiń zostol inři chłop duma. I stało mu se tak Ľak pyrřymu. Na tšeći dźiń pravył Ľun: »Teraz Ľař zostanu duma a budu vażyć; Ľař uzdźim, eli my ěe jęść nie budźime«. Ľak było puł dvanaustej, znejd se zajiř tyn ěerni chłopek a pravył: »Važiš, ale ěe jęść nie budžeś«. A Ľun řek: »Co? Ľař ěe jęść nie budu?« Vzoł svoju Ľařsku do ruky i ěećel ho ři-znuć. Ale tyn ěerni chłopek se zarařz straćyl. Za ěvřilku ěi dru-dzy chłopi pšyšli a vřidźeli obid na stole. I zdźivyli se. A Ľun pravył: »Ľak Ľař vzoł tu Ľařsku do ruky, to tyn ěerni chłopek ućik«.

6. Ćarovńica

Ľedyn sedlařk meł řumne kravy. Ale Ľak dźivky řly rano dojić, to nie dały žadneho mlika. I to dźivky dařwały v noce po-zur. Vrauz vřidźely, iře tam gdojř lejře do chłiva. To byla sum-ředka. řla, ředla pod kravy i dojřła na levim boku. Ale Ľak uzdźela dźivky, to se źlekła. A na druhi dźiń umřyla. Kravy, co ich dojřła, dały krev. Ľudře pravyli, ře sumředka ich ućarovala. Do dźiřka ěeře niekeři staři Ľudře nie dajum mlika preć, podvela ho nie pokropum řvęcynum vodum. A po odzvuńnyńu na većur nie vnořum mlika ze stavyńař; bo to ěe poćarovane. V takim sta-vyńu i kravy tracum mliko.

7. Oćarovane řlivy

Ľedyn chłop meł řumnu zehradu. Tam rořło moc strumuv. Neřvęci bylo řliv. Ćoć ty řlivy byly řekne, to žadyn ich nie řeł tyrhać. To vřyey se dźivyli. — Rařz ěechoł tyn chłop do młina. To vředźelo pařra synkuv; ěi řli do ěeho zehrady i vlejźli na strumy. Gdojř mu to zradźyl. Ale un řek: »To nie nie řkodři; uniń tam zostanum tak dľuho, ař přyředu du dum, a žadyn ř nich nie ućeće«. I tak teřž bylo. Ľak vraćyl du dum, to vřyey ěeře ře-dźeli na strumach. — Ľudřum to bylo barzo dźivno, Ľak to po-radźyl zrobić. Za Ľaki ěas tyn chłop umřyl. To přyřechała kolesa po něho i zebrała ho.

8. O položnicach

Položnica nie vychodžyla pyrvaj sama ze stavyńaŭ, aŭ šest tidni vyšło. A jak keraŭ šla kaj, měla jedyn ružańec na ruce, a druhi leŕel na dŕecu. Jak to nie žrobyła, to diaubul meł pravo do ni i do jeji dŕeća.

a) Raŭz šla jedna položnica na pole z dŕecym. Položyla to dŕećo do braŭzdy i napočnuła klaŭska zbyrać. Tum braŭzdum šli teiŕ pun faraŭŕ i pitali se, čije to je tamto dŕećo. Jak se matka odezwała, to i praŭyli: »Ne deĭ pyrši tymu dŕeću; bo to nie je tvoje, to je počep. Idŕ tam ku tej suchej bŕeĭže, užni tši prutky i ŕeŕ to dŕećo bez litojšići«. I una tak zrobyła i była to dŕećo, vela poradžyla. Za chvĭlu zneĭd se pes i počepnuł i jeji dŕećo, a to z braŭzdy vzol ze sebum. Pun faraŭŕ i teraz praŭyli: »Ne zostaŭ juŕ nigdy sameho dŕeća v broĭŕdŕe, podvela tvuj čas nie minul«.

b) Raŭz šla jedna položnica na šink po chłopa. Jak vraŭcyła s nim du dum, lehła do luŕka. Vraŭz vĭdŕel chłop, ŕe iakejš stvoŕyni ju bere a smyĭ preĕ. Un zaraŭz stanul, chyćyl babu, vyrvol i položyl ju na luŕko. Tak to šlo tši razy. Po tŕeći raŭz vzol ružańec i dyrŕel ho v ruce. I to stvoŕyni juŕ nie poradžyl mu babu zebrać. Ale v pecu zrobył se velki zvuk. Zdało se, iŕe całe stavyńi puiĕŕe do lufu.

9. Myłky

Jedyn chłop šel raŭz do roboty z Maćovakša do Baborova. Było juŕ čma. Vraŭz mu se na čejšće pokaŭzało švetło. I un šel za nim. Ku ranu myjšel, iŕe jest v Baborove. A tu byl na tim samim mĕjscu, kaj se mu švetło pokaŭzało, choĕ cału noc šel i byl barzo slabi.

10. Pipa

V noce vĭdać baj na niebe ohniŕti vuz. Tyn maŭ ogun jak meťla. To jest pipa. Staŕi ludŕe daŭvali na nu pozur. Jak ju vĭdŕeli, voľali pipa, aby im co ŕeĕpla na duł. Bo moc ludŕi juŕ doŕtało od ni penize.

11. Meluzina

Raŭz šekli tŕe chłopi traŭvu na łuce. Jak ju zejšekli, šedli se do kupky a rozpraŭvali se. — Jedyn zaĕnul opoveĕać o Me-

luziie. Vrauz se porvoł velki vicher. V tim pšyšła ku nim šum-
 nau paňi a pravýla: »Iaų jest ta, co o ni žuńdziće. Eli to zrobiće,
 co vum povim, to budu vybavynau. Neipsedzi budze velnaŭski
 mrauz: to vydyržeće. Potim pšidze velki hic: to teiž vytveiće. Na
 ostatku staie se vicher, a v tim vichše uzdziće rozmańte veca:
 to ny miece strachu«. Ci chłopi obekali to zrobić, co im ta paňi
 kaužala. A una se straćyla. — Iak tak iešće šedźeli v kupe, zro-
 byla se vrauz strašnau žima. I začli myrznuć. Dyrkotali po całim
 čele a zubama zgžitali. Ale vydyrželi. Po mroiže pšyšel velki hic.
 Było tak horko, co ažby o mało byli zemdlesi. Jedyn s nich juž chćeł
 ućejc. Ci drudzy ho jednak zadyrželi. Po tim hicu porvoł se vicher,
 a v tim vichše vídźeli rozmańte strašma. To všycy tše chćeli ućekać.
 Ale spumńelo se im, co tei paňi obekali. I tim razym vytvali. —
 Za chvílu bylo čicho. I pšyšła zaiš ta paňi, džekovala i dała im
 moc peńiz; bo uńi ju vybaýyli.

12. O zakopanich peńizach

V palmovu nedźelu, jak odpraŭvaŭ cermuńije, ludže baj
 daŭvaŭm pozur, kaj hože. Na tim mjeiscu sum peńize zakopane.
 A gdo uzdzi tyn ohyń, tyn znejdze poklaud.

13. Zamurovani sklaud

V jednim stavyńu baborovskim bylo dycky v noce velke
 larmo a klupańi. I stolkama rušalo. Ludže, co tam myškali, barzo
 se baŭli. V tei izbe, kaj strašyło, nie chćeł žaŭdyn ležeć. Rano
 jednak, jak stanuli, všycko staŭło na svojim mjeiscu. Za iakiš čas
 pšyšło to stavyńi na pšedej. Novi hospodaŭ doł tu izbu zaraŭz
 styrhać. A to znejd v muže hyrńec ze starińi peńizami. Były to
 dukauťy s časuv Marije Terezije. Potim vyvojzyli rumovisko. To
 teiž nejdl dukauťy. I jedna chudobnau baba nejdl tam jedyn
 dukauť. Zašla s nim do Ketša i dostała zuń osym tvardich. Tak
 se bydu vyhnała.

14. Hauptmann Runtschke, steh auf und kommandiere mich!

Jedyn chłop raŭd pyl. A jak se opyl, chodźyl v noce na
 kyrchuv a tam vołol: hauptman runčky, šty auf und kommandiere
 mích! Nedaleko kyrchova myškoł organista; tyn dycky ku ve-

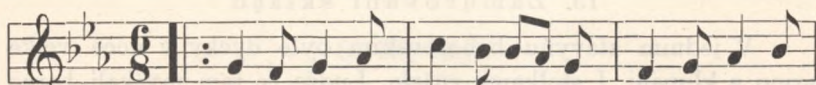
čeru robyl dojsć dluho v zehradze. I slyšel tejž, jak tamtyn vžeš-
 čel. To mu nie dało pokuj. Raŭz oblik se kožuch na opak, vzoł
 ścinu do ruky a skrył se v hali. Iak było čma, pšyšel zaš tyn
 chłop i začnuł vžešćeć: haupman runčky, šty aŭf und komandire
 mích! V tim orgańista vylečeł s hale v obraŭcynim kožuchu i vzoł
 ho komandyrovać. I komandyrovoł ho ścinum tak dluho, až měl
 dojsć. Tyn chłop vystrašył se tak, až na druhi džíń byl nymocni.
 Od tego času juž věci nie šel na kyrchuv a nie vžeščeł tam.

15. Svatumša za umžytich

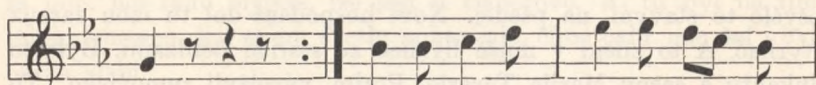
Iedyn kopiduł ni měl raŭz v noce špiku. Zigor mu zostol
 staŭć, a to nie vědžeł, vela jest. Stanuł, oblik se i šel do svateho
 Iuzafka po mary; bo měl być pohšib. Iak tam pšyšel, to se zdžívył:
 kojsćuł byl otvožyni, v nim pylno ludži, a pšy ołtaŭžu kšundz
 dyržeł svatumšu. I tak stoł chvílku i pšyhliđuł se. Všeke bylo
 mu barzo dživno. Na ostatku zebroł se i šel caŭfky nazaŭd. Iak
 byl na dvože, to prave zigor dvanašt byl. Teraz džepro vědžeł,
 iž v kojsćece mujšelo co być. A to byla svatumša za umžytich.

IX. PEIŠNÍČKY

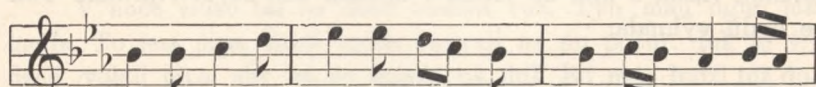
1

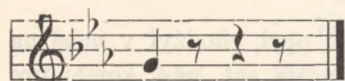
Vče-ra by-ła nie-dže-lič-ka, džíš je smut-ni
 Ne ví-dže-lach ko-cha-neč-ka juž ca-li ti-

džíń.
 džíń. Ser-ce so-bech u-sta-ra-ła,

oč-ka so-bech u-pla-ka-ła, všyc-ko skyrz će-

be.

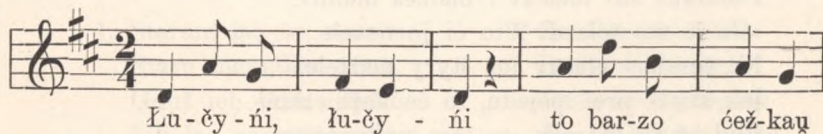
1. Včera byla nedželička, džíš je smutni džíň.
Ně vídželach kochanečka juž cali tidžíň.
Serce sobech ustarala, očka sobech uplakala,
všycko skyrz ćebe.
2. Najšejlach rozmarijanka, un mí ně zešel.
Poslalach jaŋ do kochanka, un mí ně pšyšel.
Dy ně pšidže, něch ně chodží, rozmarijun pěknie schodží
pěknie zelyni.

2

1. Moja mýlaŋ na kyrchové leží v tim zelynim hrobečku.
Jak jaŋ puŋdu ku ní, budu voľać do ní,
to una do mé pšemuvi.
2. Jakužbych do ćebe pšemuvíyla, dy jaŋ juž tu tvyrdo śpim.
Jazik ně chce gaŋdać a s tebum rozmaŋváć,
moje serdečko strantíale.
3. Choćbyjš chodžyl i tši sta lejť ku mé, juž mé nigdy ně uzdžíš,
Aže na sud Boží, jak všycy stańime,
jak svati Míchoł zatrubi.

3

1. Ľučyni, ľučyni to barzo ćežkaŕ vec,
Kedy maŕum se rozľučyć, kedy maŕum se rozľučyć
s pańyŕkum mľadžyńec.
2. Ľak my se ľučyli, oba my ľľakali,
Oba my se byľum ľatŕkum, oba my se byľum ľatŕkum
očka ućyrali.
3. Ľak umže Ľedyn s naŕs, umžyme teŕž oba;
Dume oba se pochovać, dume oba se pochovać
do Ľedneho hroba.
4. Do Ľedneho hroba ku Ľednej kapľice.
Dume ľeťe vymalovać, dume ľeťe vymalovać
na Ľednej tabulce.
5. Gdo tum cestum pŕdže, to tu ćitać budže:
Z velkej ŕaloŕści umžyli, z velkej ŕaloŕści umžyli
tu dva mľadži ľudže.

4

Ćeťe voda, ćeťe, po kamyńu bžinći.
 »Poŕydz mŕi, ti džaŕcho, vela maŕš tiľsyci?«
 »Vela bych ich mľeľa, vela bych ich mľeľa?
 Ale mľe se spiteŕi, eli bych će ćeľeľa.«
 »Ľaŕ bych ćeťe ŕe ćeľeľ, bo ćerne nohy maŕš.«
 »Ľaŕ će džeŕo ŕe ćeľeľ, bo ti raŕd v karty hraŕš.
 Skoćim do Dunaju i umyŕu nohy.
 Pľehraŕš sto tolaruv i budžeľ uboŕi.«
 »Co Ľe sto tolaruv? to ći Ľe ŕeŕeľe.
 ŕe ćeľaľš vlasuv Ľuž ŕtyry ŕedžeľe.
 Ľak ŕudž ŕeć ŕoĽedu, to će kaŕdi mľiňe.
 Budžeľ tymu rada, co tam paŕše ľvŕiňe.«

»Či to nie sum ludže, co to pasum švińe?
Co Pumbuh obecoł, to me tak nie mińe«.

5

1. Iakech k tobe chodzovoł, butkych v ruce nošovoł,
Po malučku, po čichučku okynečkoch otvoroł.
2. »Otvuž, otvuž, ma myła, boć mi je barzo žima;
Bo to svojeho plaušča zapumńelech se duma«.
3. »Zapumńelejš ho duma abo vcale ho ni mauš;
Bo co raz tu pšychodziš, to tak dycky povidauš«.

6

1. ||: Myli Bože! hody idum, :||
Raduje se každi du dum.
2. ||: Iau ze służby na służbičku, :||
Ni mum ojca, mamuličku.
3. ||: Mamuličko, tvyrdo špiće, :||
Meho głasu nie słyšicie.
4. ||: Dybyšće vy ho słyšeli, :||
Zaplakać byšće mušeli.
5. ||: Pšaućele o me nie dbajum, :||
Bo se všycy dobže majum.
6. ||: Cudzi ludže se staraum, :||
Ale mejsca tež ny majum.
7. ||: Ne starejće se, ludkoće, :||
Moje mejsce na kyrchoće.
8. ||: Na zelynim kyrchovečku :||
Budže spać se iak v lužečku.
9. ||: Choćby mi iargany hrały, :||
Moje očka budum spały.
10. ||: Tam mi většik nie doveje, :||
Ani słuńce nie dohšeje.

7

1. Starum iau se, starum,
Staru mamulku mum.
Gduž ich budže żyvić,
Iak iau se raz vydum. | 2. Za štyry nedzele
Budu meć veseli.
Budu se vydaŭvać
Do tej svatej zyme. |
|---|--|

3. Kńezove ručyčky
 Budu me družyčky.
 Ty mě odprovadzum
 Od mej mamuličky.

4. Baborovski rechtur
 To je muj starosta.
 Tyn mě odprowadži
 Od meho ubustva.

5. Baborovske zvuny
 To je maŋ muzyka;
 Budum mi zvuňyly
 Do meho dumečka.

X. SMYRĆ

Ĺak se gdo rozńymozę, posyłaŋ se po daŋchtora; Ĺak ńimoc idęze ku horšymu, vołaŋ se kšyndza. Ludęze boĹum se kšyndza; bo myĹslum, ię ńymocni umęze, Ĺak byli u ńeho s Panym Bohym. Nńymocnymu, co Ĺe barzo słabi, daĹum kšundz ostatńe pumazańi. Nękeri ńymocni dľuho leęzi; to pšychodzum pšaŋćeľe i sumśedęzi ho nańidęeć. Pšynořum mu teęę baj polivku, maso abo koluřka. Ĺak umýraŋ, to stojum kole ńeho, řikajum a pľačum. — Umęzyteho obľikaŋ se i kľadęze se do truhlice; v truhlici muĹi un leęeć tři noce i tři dńi. Ĺedna chudobnaŋ baba idęze proĹiřić na pohřib. NeĹęeci proĹiři tak: »Dali vařs u Stańika pozdrańić a proĹiřić, byĹiře byli tak dobęzi a pšęřli na pohřib«. Ta baba dostaŋvaŋ za cestu chľib abo peńize. Ĺedyn s pšaŋćelstva idęze obřtelovać hrub do kopidaŋľa a svatumřu do faraŋęa. — Rano, Ĺak Ĺe pohřib, kľadęze se vyrch truhlice na umęzyteho a truhlicu se zaĹijaŋ. Potim Ĺu vynořum družbove z izby. Svobodnich ńesum tovaęyře, a oęyńnych chľopi aę pšed koĹiřeľ. Tam pšychodzum kšundz i řikajum za umęzyteho. Ĺak Ĺe truhlica pokropynaŋ, ńesum Ĺu družbove do koĹiřeľa. V koĹiřeľe Ĺe svatumřa. Truhlica z umęzytim leęi na marach. Dokoľa hoęum řvice a na vyrchu stojum křię, kńiřka i fi-gury. Po svatumři kropi se Ĺeře raęz truhlicu. Potim berum Ĺu družbove i idum ř ńum na kyrchuv ku svatymu Ĺuzafku. Na kyrchove to kšundz řikajum — bajńekedy teęę muřum pařra słuv —, a chur řpivaŋ. Na ostatku spuřćaŋ družbove truhlicu na duľ do hroba. Kšundz Ĺako pyrři ćepnum trochu zyme na ńu łopatkum abo rukum. Za ńińi tak roľum pšaŋćeľe umęzyteho. — Po pohřebe idum ludęe du dum. Ĺaę družbuv i pšaŋćeli hotuęe se duma maľu hoĹiřinu. DostaŋvaĹum kafeĹ, roęky abo kolaęć, baj teęę chľib, masľo i syr. Na hoĹiřinie se muĹi ř kaęzi naĹeĹiř; bo Ĺak se ńe nai,

to umžyti je hladni. A gdo pšychodži do stavyńaŭ, muŕši co dostać. — Ve fańiliji nie zapuńinaŭ se o umžytich. Džeći ŭikajum duma za ojcuw. V niedzeli idum često na hrub. Tam klekajum i ŭikajum ojčynaš. Dwa razy v roku džeći abo pšaŭćele dajum na svatumšu za umžytich abo teiž na zalicky. — Pyrvaj, iak bohati umžyl, pšaŭćele posłali peńize do špitaŭla; tam ŭikały babky tši dńi ružańec za umžyteho. V pohšib šly dwe a dwe za kšižym. Meły šive mantle a byle haŭby. Po pohšebe dostały kołaŭč.

III. Słownik

A

- abab: A. krupy znišcyły mu całe obili. B. abab, tak źle nie je;
bo yny kusek pola stšeskały.
ajžambina: ludže važum ajžambiny i pijum tej s nich; to je na dech.
akurat: víš, vela jest? jest akurat dvanašt.
akuratni: ve všyckim, co robi, je barzo akuratni.
atresa: napiš mu atresu na pismo.
atresovać: to pismo mujšiš na nu atresovać.
aŭkcija: u naŭs v Baborové budže zajtra aŭkcija; budum dževo
pšedaŭvać.
až: a. až do zajtška. b. vžešči až strach. c. až mi se teho nie ru-
šiš! d. deĵ mu kusek šekulady, až budže óicho.

B

- babsko: to babsko zajš tam nazdaŭvaŭ.
babski: na łukach juž je babske leto; chned budže podžim.
bacnuć: bacnuł jak mēch na pohraŭdku.
bachory: a. masaŭž zostavyl bachory v trokach. b. džiš słuńce
švíci, to možeš vyćepnuć bachory na dvur.
bachraŭć: ti bachraŭću, nie nie robiš, yny papaŭš a ležiš.
bachuž: ta krava maŭ velki bachuž.
baĵ: a. un mu baĵ pumaŭhaŭ. b. choć baĵ maŭ tela peńiz, to jed-
nak žaŭdyn ju nie chce.
bajt: synek pšynis pylni bajt pokšyv.
bałamunt: to ói je taki bałamunt; nigdy nie ví, co chce.
bałamuńcić: nie bałamuć mi synka; bo ĵaŭ ho nie pušćim.
bal: to idžeš neskoro z balu, chned budže rano.
baldach: kšundz idum pod baldachym v procesiji.
balek: uŭkni balek s humna; bo num tam zavaŭdzaŭ.
balić: zajtra budže strumy balić.

balury: tyn synek maų take balury, až špetnie vezdžeć na něho.

balzam: ludže mažum balzamym bolaųky, až se rychli shojum.

bandur: to je bandur s teho synka.

bańa: tvui nos je chrubi jak bańa.

bańtovać: braųvky cali čas bańtujum; dej im požrać.

bankroćić: un juź bankroćić; za tidziń budum mu rolu pšedaųvać.

bankrot: tak dluho budže ślepać, až na bankrot pšidže.

bańka: a. letojš num bańe nie urosły; mume yny dve małe bańky.

b. nali do bańky vranej vody i zatkej ju froprym. c. małe džećić baj berum mydło z vodum i robum bańky v rurkach ze ślamy. d. džaųcha spażyła se ruku; na ruce zrobyły se i bańky, a v bańkach była voda.

baramica (baranka): pyrvaj nojšyli chłopi najžimu baramice (baranky).

baranduc: pševraųcył kozła i baranduc ležeł.

bas: a. un chodźi hrać na bajše. b. viš, tyn čłowek maų chrubi bas.

baųc: baųc, džiš, leži jak cali.

baųjać: hodzinu tam stoi i baųjaų.

bavylna: pšyńślach tši kulky bavylny; bo mujšim pańčochy štepovać.

bavić se: baųv se trochu z džećma, to budum čicho śedžeć.

baželisko: pšy iarovńovskim lejše sum baželiska; jak tam gdo vpadnie, to se utopi.

bebla: to je taki bebla; žuńdzi a nie vi co.

beblać: beble jak opiti; ny možeš być ś něho mudri.

bećeć: kozy bećum; spujsće ich na pole.

bečkovać se: kravy se bečkujum; bo se nažrały krajšikuńu s pa-
jančynama.

bednaųž: tšeba zańić hrotek do bednaųža, ažby ho spravył.

bek: ta džaųcha je kusek beka, cali džiń beči.

bełkotać: ti mi yny tak bełkoceš, to nie je pravda.

berco: zapšejhńi kravu do berca.

berło: na vojńe straųcył nohu; to teraz chodźi pod berłama.

beskurija: ti beskurijo, rub a vyńiš se tu.

bestija: ta bestija idže zaiš na šink; to pšidže du dum osłěpani.

bestvić: ti ho yny bestviš; ś něho nie budže.

bez: nie pšelizej tam bez žiku; bo se ješće utopiš.

bik: krava ryčela cału noc, to isto chce iść do bika.

blacko: včera padało, to v huličce budže moc blacka.

blaųznovać: co to tam yny blaųznujeće?

blaųzyn: džećić ho maјum za blaųzna; bo dycky blaųzny robi.

blecha: jak blechy hryzum, to je na inši čas.

bleška: chude blešky od kur barzo ščipum.

blešyńec: na płachće sum blešyńce, to v lužku mušum być blechy.

blunkać se: pes blunkaŭ se po polu, až ho zastšelum.

blacha: a. pšybi kusek blachy na oje, až se nie złume. b. zajtra budźime kołaŭč pejce; idź po blachy a osnaŭž ich. c. stoi pšy blaše, a ješće i mliko ućekło.

blambožyc: džiš mni v bžuchu blamboži; ješće se mni źle zrobi.

blaŭto: zapšejhni kravy do blaŭtuv.

bledavi: un mujši być niezdрави; bo dycky bledavi vyhlidaŭ.

blinkać: słychać blinkać; sańe tam jedum.

blisk: je velki blisk a ćežki žgmot.

bliskać se: džiš nie vydyrži; juž se bliskaŭ i žgmi.

bliskańi: to je požad take bliskańi až strach.

blukać (blukotać): v bžuchu mni blukaŭ (blukoce); toh pšemyrznul.

bo: bo jaŭ vim!

bobaŭk: a. budź čicho; bo bobaŭk pšidže a će vejźnie. b. tyn synek se vsudy boji; to je taki bobaŭk.

bobek: a. na cejšće leži pylno koźibobkuv. b. tyn synek to je yny taki bobek.

boćun: pšy mlińe na taŭpolu sum dva boćuny.

bodej: bodejš to tam dobže zrobył.

bohajstvo: choć mnel tela bohajstva, to nie nie vzol ze sebum.

bohaŭč: tyn bohaŭč je barzo zovisni; chudobnim by nie nie doł.

bojka: staži ludže znajum moc bojkuv.

bok: un na nieho z boku zahlidaŭ, nie žyči mu nie.

bol: pyrvy byly chałupy i statky z baŭluv zrobyne a hlinum oblepyne.

bolaŭk: na kyrku mu se vyćepały bolaŭky; tša ich ćepło dyržeć, až se rozejdum.

bolavi: a. džaŭcha maŭ bolave oćy. b. synek maŭ bolave na nodze.

bolejšć: v ušach mum velku bolejšć.

boraŭček: s teho syńka vela nie budže, to je yny taki boraŭček.

boraŭk: Hanes, tyn boraŭk, taŭcaŭ se po hulici a chodźi po že-braniu.

borta: pšyšy mni bortu ku sukni.

boruvka: v lesach jarovńovskich rojšnie moc boruvek.

bosky: džeći chodzum v leto bosky.

boži: a. Ana pojedže do matky bożej ve Starejvsi. b. v bože čelo idum s procesijum po rinku. c. ludže važum bože dživko na píci, jak se maų žrańi v bžuchu. d. ve velki paťtek idum ku božymu hrobu Pumbučka lubkać.

brać: ńe ber se teho do hlavy; bo ješće ogłupńeš.

braćíšek: jaų mum ješće małego braćíška; jest mu dżepro šest mójšynci.

bradaųvka: na ruce mu se vyćepla bradaųvka; tša ju zežnuć.

bradka: ci ludže, co majum kojźibradku, sum fałšyvi; jaų ich ńy moų vystać.

brachovać: letojś num se ćvikla ńe zdażyła; moc i brachuje.

bratovaų: bratovaų by num ńie ńe dała, to je velki zovíšnik.

bratrańec: muj taćik a jeho matka to byli brat ze sestrum; to jaų jest jeho bratrańec.

braųv: tyn braųv ńi maų ańi placu v chliće.

braųvek: jak tši braųvky zażyli, to im maso stykńe.

braųzda: ńe depe mńi tam po oranim; idź v brojźdze za pluhym.

bravovi: tata jum radźi švize bravove maso.

brele: to dżeco juź źle vídźi; mujši dostać brele.

brička: sedlaųcy jeźdźum na bričkach do kojścela.

brńeć: aź mńi brńi v hlaće.

brojć: budźeće tak dľuho brojć, aź co nabrojće.

brok: ńe stšilej brokama; bo moųeš koho zaćić.

brovańec: brovańce smykajum vajca do dźury na hńizdo.

brujslek: pyrvaj baby nojśyły brujsleky s podkladama; do tich podkladuv tkało se śekańi, aź se chvanty dyrųely.

brumajźla: kupyl se brumajźlu od hadyrlaųka.

bruna: vľuź bruny na vuz; jak tyn zehun pooųyme, budźime vľaųćyć.

brunatńić se: tyn chlib se juź brunatńi; chned budźe upećyni.

brunćeć: v leće muchy brunćum na dvoųe.

bruńić: jaų ci ńe bruńim; jak se zrobiš, tak budźeš mćeć.

brusek: idź a nabrujś noųe na brusku

bruškvore: bruškvore je dobri na žrańi v bžuchu; suche koųyńe po-ćyraų se na tyrle, daųvaų se na leųku z vodum i piję se.

bućary: vyćepńi ty bućary; bo juź sum na ńie.

bućeć: ta krava yny bući v chliće; bo chce žrać.

bućek: tyn bućek ńigdy ńe dostańe dojść.

buda: to je šykovnaų psaų buda.

budunek: pšy budunku je moc roboty.

Buh: A. Bože vum pumaŋhej! B. dej Paŋe Bože!

buch: lećeł jak dźivoki a buch do vody.

buchnuć se: huńył se tak dłuho, až se buchnuł do kamyńa.

buchta: a. ku kołaŋču peče se dycky buchty. b. tyn synek je chrubi jak buchta.

buiść: vejź to jabko ze stoła; bo to v ocy bodže.

buks: to je kusek buksa, co se po calich nocach smykaŋ.

bukša: vrojź buksu do ojsi, až num koło nie vyleci.

bul: jaŋ juź dłuho ni meł takeho bolu v nohach; to je na inši čas.

bumbelać se: ti bumbelo, kaj se to yny bumbelaŋś?

bumbum: dzeći jedzum rady bumbumy.

bunk: buŋky kładum mejd do dźur.

burnister: v Baboroŋe ni maŋ burnister vela do čynyńaŋ.

burnus: najźimu nojsi burnus; to je chrubi mantel.

but: buty sum tak styrhane, iź se nie oplaci ich dać spravić.

buźyc: gdo to zaiś tam buźi po oknie?

być: a. un je cali na nu. b. jak je tej małej?

bzdurovać: tyn synek je kusek bzduraŋka; jak mu nie daŋś, co chce, to zaraŋz bzduruje.

bźdźina: una se vadźi kuli belejakej bźdźiny.

bźik: ti tam bźik viś, co un robi.

bźeza: v jeho lesku rosnum bźezy.

bźidaŋk: ta dźaŋcha je kusek bźidaŋka, dycky je udukanaŋ.

bźidźić se: tela marasu tšeba vysnažovać, až se človekoŋi bźidźi.

bźih: u Tšecaŋka sum bźehy; jak kuńe oźum pod vyreh, to se im źle robi.

bźim: bźim maŋ małe jehły a vyhlidaŋ chnedka tak jak śvýrk.

bźimovi: bźimove dzevo je dobre do budunku.

bźinćeć: dzeći kłupum leźkama po hyrncach, a hyrnce bźinćum.

bźinkać: jak hyrncama bźinkaŋum, to bydu vołaŋum.

bźinkačka: pšyniśech dzećum bźinkačku, to se moźum hrać.

bźinkadło: jak tšajśnieś tim naŋčyńim o druge, to bźinći: to je bźinkadło.

bźinkańi: co to robiś za bźinkańi? ani svojego slova nie słyśeć!

bźitev: ta bźitev juź je tupau; tša ju vybrujiśić.

bźuchaŋć: tyn bźuchaŋć ani nie poradzi uniść svojego bźucha.

bźymć: una pšynoiśi kaźdi dźiń velke bźymć krajsikuńu du dum.

bźymćejko: to najśeklajs yny małe bźymćejko traŋvy.

B

bedro: boli mé noha v bedže, ný možu chodzić dobre.

behać: ta małaŋ juž začinaŋ behać; chned se nauči chodzić.

bibrula: obleč se bibrulu na pochruńańi.

bić: Polaŋk bije mu do žbeta.

bičysko: pacholcy ve fabrice maŋum bičyska na voły.

bijaŋk: tyn synek každeho bije; to je taki bijaŋk.

bisaga: zapni se na zadku bisagy; bo ci galaŋty ślecum.

bizigun: s teho synka je kusek biziguna; minuty nie pojsednie.

byda: kaj se nie šanujum, maŋum bydu.

bydaŋk: ti bydaŋku, zaiś ni maŋś nic.

bydni: krupy stšeskały obili, a kartaŋfle hniŋum; to budže bydni rok.

było: iak se plaŋče a gdo vchodzi, to tyn pravi: »Bože ci dej było!«.

byłtko: byłtko i žułtko sum ve vajcu.

bylica: na hučnici rosnum letojš šumne bylice.

bylic: tšeba bylic pšed svaŋtkama, až izby budum snaŋžne.

bylic se: obili se juž byli; chnedka budum žniŋa.

bylutki: prańi je bylutke iak mliko.

C

całojšć: pojsেকেj óviklu laŋ kraŋv; bo v całojšći ju nerady žerum.

calutki: brat mu umžył, a to plače calutki boži džiń.

capaŋk: ti capaŋku capati, cali džiń se čachraŋś po hulici.

caŋfać se: vojaŋcy mujšeli se moc razi caŋfać ve vojńe.

caŋfnuć: caŋfni vuz; bo nie poradžim pšelizć.

caŋp: tyn človek je kusek caŋpa.

cedžidło: ta małaŋ džaŋcha dycky cedži do lužka, to je take cedžidło.

cedžitko: mujšim pšecedzić mliko pšez cedžitko.

cech: kovaŋle, krajčove, stolaŋže, ševce — všycy žymejšnicy maŋum svuj cech.

cechtovać se: to je baba zoŋisnaŋ; iak ci maŋ co dać, to se dycky cechtuje.

cejcha: tšeba cejchy seblejć; bo sum juž černe.

cejchovać: un maŋ velki znak na gaŋbe; to je cejchovani na caŋe žyći.

cejchunek: chned budže budovać; cejchunek juž maŭ.

celer: na hody važi se maŭčka s celeru, cebule, pastyrnátku i petrušky.

cep: teraz ludže mlaŭcum mało cepama, bo maŭum mašyny; pyrvaj mlaŭčyli v jědno, dvoje, troje i štvěro.

cepaŭk: v studole sum štyže cepaŭcy, to chned rež vymlaŭcum.

cesta: bež svojum cestum a nie baŭiej všudy.

cestečka: un idže cestečkum na pole.

cetruna: cetruna je dobraŭ na pocyńi.

cetrunovi: oškraŭb trochu cetrunovej skury na tyrle i deŭ ju do kołaŭča.

cigara: Hanes kuži raŭd cigary.

cilovać: myšlivec stoi a ciluje na kuropatvu.

cingleć se: nie cinglej se tu po mějśće; rub, až pšidžeš du dum.

citver: citver to je zelyne abo cukrovane najšimko; zelyne najšimko je laŭ staršich a cukrovane laŭ džeći, jak maŭum hlisty.

col: ni maŭš pod rukum caŭla? deŭ mń ho.

cudovać: stračyl moc peńiz i to teraz yny cuduje.

cudzi: jakiš cudzi človek otvyray tam dvorek; obezdzi, gdo to jest.

cukruvka: a. cukruvka vyhlidaŭ jak maŭi hoŭub i voŭaŭ cukru.

b. cukruvky juž sum ozdžale; na nedželu budžime ich tyrhać.

cunt: s tej baby je kusek cunta; chodži dycky styrhanaŭ a ucuntanaŭ.

cupać: jabka začinaŭum cupać na zymu.

cvaŭa: je chrubi, až se ańi schylić nie poradži: to je taki cvaŭa.

cvank: jak kravy cvank žerum, to hryzum po zubach i to sum zdrave.

cycik: ta džaŭcha je tak leko oblečynaŭ, až i cyciky vídać.

cyckać: kojžetka, prajšetka i čelejtk a cyckaŭum tši nedžele.

cycula: ta cycula ččeŭaby yny cycać.

cygaństvo: to sum šydžibaŭli a šuchvańci, to je caŭe cygaństvo.

cyganka: a. cyganky smykaŭum džeći na žbeće. b. ta džaŭcha chodži dycky ududranaŭ i kudłataŭ; vyhlidaŭ ańi cyganka.

cygun: a. cygańi ježdžum pojšveće a kradum, kaj co dopadnum.

b. tyn masaŭž to ale cygun, chned každyho juž ošydžyl.

cyknuć: cykńi trochu mlika do hrotka, to braŭvky budum lepši pić.

cymplik: idž na bok, jak ściš, a nie pokazuj cymplika.

cyntnor: zajtra zavežime paŭra cyntnaŭrŭv rže do młina na muku i na šrut.

cypel: jak v žimě višum dłuhe cyple z dachu, to budže dłuhi lyn.

cyplik: gdo to utšas cyplik pšy žbunku? to zajš žaŭdyn nie byl.

Ć

ćaćani: vídžíš, Antonku, terazejś je ćaćani: snaŹńie umyti i Źumńie oblečyni.

ćaćko: v naŹej zehradže rosnum rozmańte ćaćka.

ćelička: v chlińe stojum dńe ćeličky na chovańi.

ćeluch: idź mńi s takim ćeluchym, to chłop nańie.

ćepać: dźiś je sobota, to tšeba kravum hnuj ćepać.

ćeżor: to se mujśiś obervać, ĵak dycky take ćeŹaŹury smykaŹ.

ćići: na kočku voľau se ćići-ćići.

ćićka: maľe ćićky ĵuŹ Źlezły na duľ.

ćićma: to je taki ćićma, vŹudy se boĵi.

ćiľi: ĵak kuńe majum iśe na levo, to pacholek voľau ćiľi.

ćiń: stydźi se svojeho ćińa.

ćipla: na kury voľau se ćipla-ćip-ćip.

ćisarski: un pochodźi ś ćisarskej, to je ćisarauk.

ćisaŹ: Źymecku ćisaŹ ućik po vojńe.

ćisk: v kojśćeľe byľ dźiś velki ćisk; ańich Źy mohľa se ruŹyć.

ćiśe: pumuŹ mu trochu vuz ćiśe; bo sum hońie ućiśńe.

ćiŹik: ćiŹiky se dyrŹum v kŹaukach; syncy ich baj chytaĵum.

ćkae: yny ćkau a ćkau a Źy moŹe se naćkae.

ćma: takau ćma se robi, aŹe strach iśe kaj.

ćmauk: Źie idź po ćmauku na huru; bo moŹeŹ spaiśe.

ćńie se: od polejďńa se ćńi; vńiŹe pŹiďe deĵiś.

ćućik: a. Źie idź tam, Antonku; bo eć ećućik uhryŹe. b. otvuŹ gabu, Antonku, obezdźim, eli ĵuŹ mauŹ ećućiky.

ćuk: na lodŹe sum ćuky, to se na Źrićach Źľe ĵeĵďďi.

ćukati: tyn strum mau pylno ćukuv, ĵe ćukati.

ćupać: budŹeŹ muĵeće ĵeĵsunc ćupać v hareĵśe.

ćupnuć se: ćupńi se, Karliku, ćupńi se na klin.

ćura: tiś ĵe kusek ćury; Źigďy Źie Źie vyrićhtuĵeŹ.

ćvik: teraz ĵuŹ vcale Źie chce Źľuchać; muĵiśim ho vŹae do ćviku, aŹ budŹe inaķi.

ćyrlikae: vŹauble ćyrlikaĵum ćyrlik-ćyrlik-ćyrlik.

Č

čachrae se: Hanes se čachŹe po hulici; ĵuŹ ĵe čali čachrati.

čachrauķ: kaj se to čachrauŹ, ti čachrauķu čachrati?

čachrula: ta starau čachrula taučau se po zehradže.

čampek: šední se na čampek i šedž na žicku.

čampur: šedži na čampože a nič nie robi.

čarovač: cygaňi čarujum i kradum.

čarovník: čarovník s čarovnicum chodzum od dumu do dumu, eli nie zdechlo co kumu.

čary: a. jedna baba dycky prała svoje chvanty, ažby čary s nich vylezly. b. ti tam pišeš take čary-mary.

čechmun: a. kaj čechmun úy može, to ti vlejžeš. b. jest žima jak čechmun.

černidlo: nali mu černidla do flašky.

černuch: ti černuchu, jesteš cali černi od saudz jak gavrun.

čerstvi: a. po dejšču idže teraz čerstvi véter, to se pšebere. b. mało je čerstvi; chned dycky je opiti.

čert: nech će čert zbere, jak to nie je pravda.

červyni: červynaŋ óvikla je laŋ bydla.

červyniíc se: jabka se juž červynúm.

česki = 10 feńikuv: funt cukru koštuje teraz věci miž tši česke.

česnek: na zehradže jest jedyn žejdeč česneku.

često: nie chudž mi tu tak često; bo jaŋ tež mum svoju robotu.

člunek: un ho rypnuł člunkama, až ruka začerniela.

čto: jaŋ idu načto do koiščela; bo cheu isć na pšyjimańi.

čub: bylejš na šinku i to maŋš v čube.

čuć: umžyti juž tši dńi leži, až ho čuć; čas s nim do zyme.

čuch: pes maŋ dobri čuch, vŝycko z daleka čuje.

čuchać: kočka čuchaŋ, kaj može co porvać.

čuchnuć: maso juž čuchńe, úy možeš ho jeić.

čupryna: jak će chyćim za čuprynu, to či ju vyrvu.

D

darybaŋk: tiš tež je na nič, ti darybaŋku darymni.

daŋchtur: jak gdo maŋ raka, to mu žaŋdyn daŋchtur nie pumože, yny ryl.

daŋvka: teraz tšeba moc daŋvky plaćić; chćeliby s človéka skuru zedžyc.

deliny: zajtra mujšim deliny umyc; nie vím, eli tu choć gdo nie pšidže.

delka: na polu maŋ rurky po delky i po pšiky, až voda može ućeic.

desaŋtek: véžim i pet desaŋtkuv to je cali ružańec.

dim: dim s kumína idže na zymu; to je na psotu.

djaussek: do djauska, kaj to tak dluho šedžiš?

dlaŋvić: zid naraŋz kus masa, a to ho dlaŋvi.

dłubać: a. co chvilu dłubeš v noiše; oduć se juž tej mody. b. jak dluho to ješće budžeće dłubać v évikli?

dłuhucni: jaŋ mum dluhucni ki; to će dojšejhnu.

dmuchać: polivka juž nie je horkaŋ; nie potšebuješ do ni dmuchać.

dobroćisko: idž do nieho, un či pumože; bo to je dobroćisko s chłopa.

dobrutka: ta džaŋcha se každi džiń smykaŋ po nocach; to je kusek dobrutky.

dočkać: dočkej yny, až tam pšidu, to či vyžežu.

dojni: una maŋ tši dojne kravy.

dokazovać: całi džiń dokazuje; nie ví, na čím mu žié stoi.

dolni: un idže na svoje pole raŋz dolnum a raŋz vyrchnúm cestum.

dopajść: a. co dopadnie do ruky, to bere a stšiže. b. tak dluho budžeš robić, až dopadnieš po žiçi.

dopaŋlić: tak me dopaŋlył, ažech mu vytšeskoł.

dopuiśćić: Pumbuh strašnu nimoc na nieho dopuiśćył.

doŋyžać: nie doŋyžej mu; to je kusek šulyža.

drab: leć drab za nim, až ho dohuniš.

drabińaŋk: jedž z drabińaŋkym po krajšikuń, to věci pšyvejžeš.

drajšćić: ti mi dycky drajšćiš v izbe, jak tam idžeš.

drančýć: niekeži pacholey drančum kuńe.

dratev: jaŋ či łatku pšyšyju dratvum.

draŋpać se: zaiś se tam draŋpe na strum.

draŋpačka: co to tam je za draŋpačka? jedyn drugeho draŋpe.

drobnavi: ta džaŋcha je drobnavaŋ; nima vela ś ni.

drojźnić se: tak drojźnić se z džećmi, to se im podaŋbaŋ.

dručani: pšetaky sum dručane.

drucaŋž: pyrvaj pšychodžyli drucaŋže, co spravovali pšetaky i hyrnce.

drugdy: jak mi se drugdy zešykuje, pšidu do vaŋs.

drunžek: maŋš moc hnoju na voje; dvińni hnojńice drunžkym.

drut: vrojž drut do ohńa a vpol džuru.

družba: un mu był za nejbližšeho družbu.

dućć: jak ho tšaiśńeš, to zaraŋz dući.

dudlać: nigdy ni maŋ dojšć; całi džiń dudle.

dudńeć: jak ćežke vozy jedum, to stavyńa aże dudńum.

dugać se: jak syncey stojum do kupy v kojšće, to se dugajum i kopum.

duha: a. jak se na niebe duha pokaže, to za tši dni pada. b. hor-
nuł ho tak v žbet, až mu duhu znać.

dujka: strakula to je dobra dujka; každi džíń dağ hrotek mlika.
dujšić: ti ale dujšiš tyn chlib; chned ho zdújšiš.

dukać: nie dukej dycky v nojše; bo juž je chrubi jak bańa.

dunci: una nie je takag duncağ, jak ti myjšliš.

dupa: zakryj se a nie ukazuj dupy.

durkula: obleču se durkulu; bo puđu na pole.

dvejža: dycky niechağš dvejža do kožyn otwožyne; tšeba chodzić
za tebun zaŷyrać.

dy: dy tam u ćetky był, muh ogurky pšynić.

dycky: jak mağ čas, idže dycky na pole.

dychavićni: una nie poradzi daleko iść; bo je dychavićnağ.

dynko: połuž dynko pod horki hyrniec, až se stuł nie spałi.

dyrdağk: tak dłuho nakała na nu, až tyn obrağzek vydyrdał;
to je kusek dyrdağka.

dyrkotać: tyn džeć dyrkoce całi od žimy.

dyrkotka: jest mu tak žima, až ho dyrkotky berum.

dyrmuńić: ćelejtko idže ku kraŷe dyrmuńić; potim je šumne od
mlika.

dyržeć: a. dyrž mi trochu parizol. b. dyržime całtunğ na ćitani.

Dž

džecko: na cejšće je pylno džecek; huńum se i bijum.

džeć: tyn małi džeć šedzi ćicho a hrağ se.

dzejni: nie budže robić věci jelitek; to zostańe moc dzejnağ.

džepro (džepyro): džeproch vliz, a juž na me do svady; taki ćło-
vek budže v pekle višec za jazik.

džićejtko: džićejtko i nakladło suknu i cejchy.

džiś (džišej): džiś nie pojedže do młina po mliwo, džepro za tidžin.

džiśağk: od džiśka za tidžin pšyjedum strik.

dživać se: džeći rady se dživajum karaselum i huištaćkum.

dživağk: co se tu dživağce, vy dživağcy?

dživčysko: ty dživčyska yny se smykağum po nocach.

dživka: a. džağcho, tojś juž teraz urosł, całag dživka jest ś ćebe.

b. pyrvaj se dživky ny meły dobre v statkach.

dživno: všycko, co vídží, je mu dživno; bo je pyrši razz v mějšće.
 dživočyna: ti dživočyno, tiš je dživoki jak vílk.
 dživoki: co to je s tebum? litaš jak dživoki.
 džubać: naše kury mur džubajum; juž budum vajca nišć.
 džubek: kužetka džubajum zyrnka svojimi džubkami.
 dzyža: tšeba pšyniść dzyžu do kuchynie; bo mujšim kvas zarobić.

Dž

džejčka: za tidžin se džejčka skuńči.
 džěvani: a. pyrvaj měli ludže džěvane kunve na vodu. b. tyn člo-
 věk jest jak džěvani; kaj ho dugněš, tam stojí.
 džimać: džišej je barzo dušno; člověk chned džime.
 džistać: tyn synek maų struhaųvku; co chvílu džistaų.
 dživko: bože dživko to je zelina; švecum ju po žnivach.
 džyni: palec mu odbyraų, juž džyni vídać; tšeba ho vytahnuć.

E

eli: a. eli ni maųš peńiz, to ći poiščum. b. jaų nie vím, eli sum
 znejdze na pole.
 erbovać: po matce erbovoł dva tišunce marek.

F

faborek: nojši klobuk s faborkama.
 facnuć: jak će facnu v pysk, to se zaraųz vyvraųćiš.
 fafyrgoł: pyrvaj džeći na ģermaku rady kupovały fafyrgaųly
 i myše guvynka; fafyrgaųly to były małe placky, a myše gu-
 vynka to były brunatne kulinky pocukrovane.
 fachel: pujšćime obili ješće pšez fachel, to budže snaųžne.
 fajfka: sejmi zejšćany moju fajfku; bo se chcu zakuųžć.
 fajni: v nedželu chodži fajne oblečyni.
 fańilija: tam je velkaų fańilija, jest ich dvanaųst do idła.
 fandzol: zasaųdz v zehradce trochu fandaųli choć na dvuch žejdkach.
 fara: ta kucharka słuži dvacet lejt na faže.
 faraųž: najši faraųž sum na peńize jak djaųbuł na dušu.
 farba: poiškiěj śćanu modrum farbbum; to budže lepši vyhlidać.
 farbyž: pyrví byli farbyže, co klaky farbyli: sukńe, fortuchy
 i tuchy.

farni: ve velkanoenu sobotu idum s procesijum do farneho kojšćela.
 faska: faska na ogurky košťuje sedym marek.
 fatka: un pije ražd na fatky; to je taki fatkauž.
 flanelka: obleč se flanelku, jak idžeš na pole.
 flangyrovač: ta džaucha flangyruje po calich nocach.
 flek: pylno flekuv maųš na galaųtach; kajš to zajiš sedžel?
 fojt: un byl dwacet lejt za fojta, a všycko bylo dobže.
 fortuch: zavaųž se fortuch na suknu, až nie idžeš s pšyporym.
 froper: pšyńiis fropry z olmariky; bo budu pivo filovač.
 fučec: jak fučiš, to by tša usnuć kole čebe.
 fuknuć: jak će obskažim, to ješče do ni fuknieš.
 funs: funs mu rojšnie až do gaby.
 fuńsati: tyn čłowek je fuńsati, maų dluhe fuńsisko.
 fuńsauk: ludže, co majum fuńsauka, ny možum se schylić.
 fusekla: fusekle sum na peče styrhane; poštepuj ich.
 futro: a. zajtra rano mujšime včas stanuc a na futro jechać.
 b. v kitlu maų cale futro vytyrhane.
 fyrcać se: zavži dveža a nie fyrcej se; bo všycko čepło vyfyrcaųš.

F'

fifidło: to fifidło yny chce fajne oblečyne chodzić.
 figel: tymu figlaužovi yny figle v žići hrajum.
 fijołka: fijołky šumnie vuńajum.
 fiknuć: myš fikla do džury.
 furgac: hlastavičky furgajum nad zymum; to je na dejšć.

G

gaba: maųš pylnu gabu a chceš žuńdzić.
 gabovać se: nie gabuj se a budž čicho.
 gałgun: ti gałgańe sapermynecki, každymu na zlojšć robiš.
 galaųty: tyn synek je bez galaųt; tšeba mu nove kupić.
 garbati: garbaći ludže nie zestažum se; či zavčasu umyrajum.
 gatnar: idž do gatnara po šalaųt.
 gatnarija: v Baborove sum velke gatnarije.
 gaųd: jak će gaųd uhryže, mujšiš isć do daųchtora.
 gběl: obraųcej skok, až gběl pšidže na vyrch.
 germuška: una je nymocnaų; uvaųž i trochu germušky.
 gļupnuć: un o rozum zachodži; juž gļupnie.

głupi: teho synka nie idże po nie posłać; jest głupi jak shńiti but.
gmyrać se: cojs mi se v kyrku gmyrać.

gnarować se: gnarać se trochu do roboty; bo to nie budże nie
ś cebe.

gnać: a. gnać stoi pod kolnium, narubeć mi choć košík sajtkuv.

b. nohy mać chrube jak gnaćty.

gniadi: tyn synek je gniadi i černi.

gor: una gor nie nie dostać; bo duma nie ny majum.

gordźel: una mać gordźel jak vrata, dycky ho otvyrac do svady.
gożać: robotnicy radzi gożać pićum.

grabajźnati: ti grabajźnacku grabajźnati, co chycisz, to ci z ruk
vylituje.

graca: tyn chłop chodź ani graca, to je taki gracak.

gracka: nie idź bez gracky na pole, jak chceś óviklu kopać.

grać: v Jarovnoće chodź jedyn sedlak barzo pyśnie, a to ludźe
ho mynućum »grać«.

graćty: vyńis ty graćty na huru; bo tu ci yny zavaudzajum.

grindać: ti grindaćku, nie poradziś se ani osnażyć.

groś: pyrvy dostoiś funt cukru za dva grośe; to było petadva-
cet feńikuv.

grubelać: tyn grubelać grubelaćki yny pyskuje; to żaodyn
u niego nie obstoi.

gruća: gicnuł ho kamyńym i zrobił mu na čele gruću.

gruchać: obezdzi, gdo tam gruchać po dvorku.

gruchnuć: lećel a gruchnuł jak całi.

gruśpun: gdo ni mać merty, robi vńiec z gruśpunu.

gryfni: tyn synek je gryfni; s teho racz co budże.

guiśla: ludźe vołajum najśvńie guiśla-guiś-guiś.

gvatlać: dzeći gvatlum maso.

gvozdek: vbi gvozdek do desky, aź budże dyrzeć.

gvizdać: veter aź gvizdać a ryći.

gyrcać: zjedla kusek vandzyneho masa a to muiśela gyrcać.

gżipać: vrata gżipum (gżipajum), zavzi ich.

gżuńdźel: gżuńdźel se zlumoł; juź ny możyme dali orać.

G'

gibas: tyn gibas by yny leźel a nie nie robił.

gibko: beż tam gibko do studoły a pśyńis oćipku słamy.

gíčale: všudže tam dudžeš tvojiimi gíčalama.

gígać: huiši gígaŕum, cheum ísć na paŕšu.

gíglać: nie gígłej tim gígłaukym; bo całi chlib pógigłeš.

gíchać: ĵak idžeš kole nieho, to goŕaŕła s nieho gíchau.

gíchnuć: gíchni ho v pysk, až budže mćeć dojść.

gíngać: guńsur gíngaŕ i to mynuje se teŕŕ gíngur.

gízd: tyn gízd mi posroł cału peŕzynu; teraz tšeba ĵu osnaŕŕŕć.

gízdavi: ta voda ĵe gízdavaŕ; idŕ a vyli ĵu.

gízdula: ti gízdulo gízdavaŕ, nie poradŕiš se trochu osnaŕŕŕć?

H

haba: čekej, Anečko, dum ći kusek haba.

hablat: nie paŕcej hablatym naiśćanie!

hašina: dostoł hašinum na ruky.

hadra: połuŕ hadry dojśiini, ažby dŕeći zaraŕŕ nie namaraĵyły.

hadrych: letojś mume v ćvikli moc hadrychu; to moŕŕŕŕ pleć
paŕa tidni

hadyrlauk: tu maŕš hadry; zaniś ich hadyrlaukoŕi a pŕŕniś za
nie ĵeĕły.

hajzel: zrub novi hajzel a postaŕv ho pŕŕ hnoĵu.

hałečka: na obid uvaŕim hałečky i zeli.

hałujź: v noce była velkau ŕĵia; dŕe chrube hałujźi złumało.

halaburda: ti halaburdo, ĵestejś ĵak nadeptani; nyne beŕ.

hamać: hamaŕš a pereš dojśebe, choćbyjś nigdy nie id.

hapyka: idŕ po krapky do hapyky.

hapytać: A. cuŕejś to zrobył, ĵe hapytaŕš? B. ŕglaŕk mi vliŕ do
nohy, a to mi ŕeta odŕŕŕŕ.

harfa: ta dŕaŕcha ĵe barzo chudaŕ, vyhliŕŕ ĵak harfa.

harŕk: v paŕtek ime harŕky na obid.

harmuńika: vćera dostoł novu harmuńiku, a dŕiś ĵuŕ ĵe zepsutaŕ.

hartuĵiść: ti nigdy nie dostańeš dojść; nyne hartuĵiś vŕjďnie i v noce,
aŕe padńeš.

hasa: pyŕŕŕŕ hasa ny mćeła se dobŕe, muĵeła moc robić a ĵeĵć
beleco.

hašpa: vbi hašpu do dŕeva, až moŕu dŕeŕŕa zanĕnuć.

haŕcnuć: haŕcnuł ho ĕiym bez lico, až maŕ ćŕŕŕŕŕ.

haŕćik: vŕrubuj haŕćiky do ŕŕauku, až tam moŕu chŕŕŕŕŕ poŕeĵiść.

haŕďać: haŕďej, vela peńiz mum v ruce, eli shaŕďńeš.

haufač: to tyn dzeć ješče haufau! jak mau rok, to by juž muh chodzić.

hauk: vejž hauk a povytahuj hnuj s chliva.

hebel: ostruhej desku heblym.

hebloviny: idž, pozbyrej hebloviny pod vaštatym; bo pšydaŕum mni se do peca, jak budu zajtra kolauč pejc.

hebz: na velkanoc robyli syncy baj šikaŕŕvky s hebzu.

hebzovi: jak kucauš, to uvaŕž se hebzove kvici z mlikym.

hedbaŕv: teraz džaŕchy chodzum v hedbaŕvach.

herski: to je herski chłop; tymu može se cō zdać.

hev (hevka): podž hev, to će zaraŕž spletu.

hłastavička: hłastavičky pšynošum ščejaći; uny rady buduŕum hñizda v chlivach.

hlista: po dejšču hlisty vylizajum a tahnum se po zymni.

hluza: mau velku hluzu na hłave, ale se i juž hoji.

hnojek: s něho je kusek hnojka, un nič nie robi.

hnojić: a. letojš budžime ržisko hnojić. b. bolauk se juž hnoji.

hnojnica: na hnojnice kładze se tejš baj pšestavky, aby věci vložyc na furu.

hnojŕvka: v džuže je pylno hnojŕvky, tšeba ju vyvejžć na pole.

hñić: un hñije, až mu slunice do žici švici.

hñida: jak hñidy sum žyve, to čłoveka žerum na hłave.

hñylka: zaležane hñylky dobže šmakujum.

hody: una zostańe na službe do hud, potim puđdze du dum.

hodzić se: to je velke fajñidelko, nič se i nie hodži.

hojić se: bolavaŕ noha mu se juž hoji.

hojta: jak kuńe majum isć na pravo, to pacholek voław hojta-hojt.

hołdyfołdy: na Nymcach žundzum hołdyfołdy, to im ani nie rozumiš.

hołubnik: hołuby dyrži se v hołubniku.

horać: včera horało u kyčmaŕža a džis hože u Ptaŕška.

hora: na horach leži ješče moc šńeha.

hospodyni: hospodyni opatruje całi statek.

hrabky: nie zapumni hrabky zabrać, jak pojedžime na futro.

hrabisko: pšy velikich hrabach ulumało se hrabisko.

hraŕbla: sedži na hraŕbli pšy žice a daŕvaŕ pozur na kačyce.

hrot: nańis do hrota vody; bo kravy chcum pić.

hrotek: dej mni hrotek, až puđdu dojić.

hrumada: pšy špitaŕlu je hrumada marasu; tam zbabžeš caŕe štševíky.

hrumaŕdka: épej évíklu na hrumaŕdky; potim budžime ju okraŕvač.

hrumníčka: jak je velkí žgmoť, to se rožihau hrumníčku.

hšebač: kury hšebum (hšebajum) v hnoju.

hšebelko: pekaže majum hšebelka do vyhyrnovaŕau vanglaŕ a lo-paty do vsaŕdzaŕau chleba.

hšebelec: pacholcy snažum kuŕe hšebelcym i kartačym.

hšebiček: ludže daŕvajum hšebičky do baŕi, ažby lepši šmakovaŕy.

hšybe: Iozef maŕ šykovne hšybe; možyme ho kupíc.

huba: usmažyne huby z vajcama dobže šmakujum.

huča: huča, huč, huč, idžćežyž do kyrŕnika!

hučnica: letojś je na hučnici moc víśni.

hudo: maŕš chrube huda.

hudžik: ludže baj užíajum mładim žabum hudžiky a jum ich.

huj: huj, huj, huj, maŕš do chlívika.

hujśiŕec: na dvože je pylno hujśiŕcuv.

hujśiŕica: na zelu je moc hujśiŕic; tšeba ich obrač, bo zežerum vŕycko liści.

hujśtač se: teraz maŕ na zehradže hujśtačku, to može se hujśtač, vela chce.

hujśtačka: dej pozur, až ŕe spadŕeš s hujśtačky.

hukač: śvíŕa chce hukač; na poŕejdŕe mujśim iść ś ŕum do kaŕca.

huknuč: jak će huknu tim kosturym, to juž aŕi ŕlŕvka ŕe piśkŕeš.

huŕa: biśkup nojśi huŕu.

huŕka: huŕka pšy cepe zŕumaŕa ŕi se; mujśi byč novaŕ.

hulač: budž tu trochu pšy Anečce i hulej ju, až ŕe budže plakač.

hulička: kačyce sum v huličce; idž po ŕe.

humno: na humŕe młajcum i vejum.

humuŕka: vejž tši humuŕky syra ku chlebu, jak pujdžime na pole.

humyŕica: vliž za humyŕicu i načepej obilaŕ do młajcyŕau.

hun: hun je najžimu; myjślivce stšilaŕum kuŕopatvy, zajunce i sorŕŕiky.

huncfut: co toejś zajś poroŕyŕ, ti huncfučce?

huncula: ta huncula smykaŕ ŕi se každy ŕedželu; ŕech ŕi nyny du dum pšidže.

huŕiŕ: ta červynaŕ krava budže chned huŕiŕ, a strakula juž po-huŕyŕa.

hura: a. idž na huru po muku. b. tyn čŕŕvek juž ŕi maŕ vela do hury, ledva dychau.

huzda: dej krađe huzdu na pysk.
 hylkać: dostał po žići; teraz beči, až hylkaŋ.
 hyndyk: hyndyky vžeščum; dej im co žrać.
 hyrčeć: synek špi a hyrči; poľuž ho na stranu.
 hyrdło: vžešči, až hyrdło ho muřiši boleć.
 hyrkać: ti yny hyrkaŋš a chvanty vyćepuiješ; idž raŋz do daŋch-
 tora.
 hyrkel: hyrkaŋš same hyrkle; vyplui to z gaby.
 hyrnuć: un yny hyrne na svoju stranu.
 hyrneć: postaŋv hyrnec na blachu.
 hyrsć: ješće jedna hyrsć klaŋskuv, to budže kitka.
 hyrtać: hyrtaŋ v évikli od rana do večera; ny može se nahyrtać.

Ch

chachar: s teho synka budže yny kusek chachara; un je do ničeho.
 chachažyc se: pyrvaj to byl šumni chłop; teraz se juž caľi chachaži.
 chałupa: vybudovoľ šumnu chałupu.
 chałupnik: chałupnik robi na polu kravama.
 chłop: tyn synek ale vyrus v ostatnim čaiše, jest juž caľi chłop.
 chłopek: jakech šel raŋz v noce kole mosta, to vídžeľech červy-
 neho chłopka na vodže; tyn chłopek plaskoľ a rzoľ se.
 chlampać: braŋvky chlumpum kišku.
 chlapačka: na dvože je džiš chlapačka.
 chlastać: jak i džaŋcha na slovo ne poslechnie, to ju zaraŋz chlastaŋ.
 chledać: co tam chledaŋš v šranku? jaŋ ci juž vyvéiřyla tvoje
 klaky.
 chlib: zjydz choć kusek chleba, miž puiďžeš na pole.
 chlipać: un chlipe polivku ľežkum.
 chlistačka: zejšneha juž je yny chlistačka.
 chliv: mume v chľive řet kuskuv bydľa; jedna krava a jedna če-
 ľiķa sum na řsedej.
 chľivik: vejř oćipku slamy a poiřcel braŋvkum v chľiviku.
 chlusnuć: to je kusek lunta ze synka; chlusnuľ džaŋchu v pysk
 a ućik.
 chlustać: un ho tak chlustoľ po gaře, až mu červynaŋ ľeći z nosa.
 chmulić se: tam se chmuli od večera; možno budže padać.
 chned: dľuho tam ne zostaňe, chned ho vyćepnum; bo ožralca žaŋ-
 dyn ne budže dyržeć.

chodník: idž po chodníku; bo na cejšće je velki maras.
 chovać: ti chovaš šekuladu, a gdo inši ci ju zi.
 chovańica: vzała se cudzu džaŕchu za chovańicu.
 chovuńka: postaŭ žbunek s kafejym do chovuńky, až ci zostańe
 ćepi.

chrapić: jak špi, maŭ gabu otwoŕny i chrapi.
 chrastaŭk: chrastaŭka zaraŭz poznaš; to je velkaŭ ŕaba, co maŭ
 šive punkty.

chrastavi: całe ruky sum od žimy chrastave.
 chrobačyvi: chrobačyve jabka šlitujum ze strumuv.
 chrobaŭk: jaščurky ŕerum rady chrobaŭky.
 chrubi: tiš je chrubi, ćłowieće; to ci tam pšy vojsku słuži.
 chrumać: ludže, co chrumum, chodzum nejćeci pod kijym.
 chrumajda: ti chrumajdo, cuŕejš to zrobył, iŕe chrumeš?
 chrumi: jak był małi, to złumoł se nohu; od teho ćasu je chrumi.
 chrust: jak je moc chrustuv, budže moc kartaŭfli.
 chšampać: un chšampe jabko.

chšampnuć: pes će chšampńe, jak puđŕeš kole budy.
 chšupać: staži ludže nie poradzum hryŕć, to yny chšupum.
 chšupek: ziydz chšupky; maš dobre zuby.
 चु: a. jaŭ mum चु na kelbasku. b. to je ćłowiek bez चु.
 chudi: un i raŭd chude maso.

chudoba: neraŭz je chudoba horšaŭ niŕ ci, co dojšć všycekeho
 majum.

chudobni: chudobni ćłowiek se muji traŭpić od małojšci do sku-
 naŭ, až to ŕyć pšekłape.

chuchnuć: jak tak chuchńe na ćłowieka, to mu samu goŕaŭlu ćuć.
 chumut: sejńi kuńoi chumut, až se bez polejďnie odpocńe.

chvant: a. povejš chvanty do šranku, až ci se nie znišćum. b. jak
 yny tyn chvant pšidŕe du dum, to mu zaiš oŕeŕu.

chvějć se: ty velke strumy chvěily se, jak vicher šel.
 chvistać: kravy chvistaum, jak ŕerum lišci ćviklove.

chyba: ŕaŭdyn nie je bez chyby.
 chybni: kaŕdi ćłowiek je chybni.

chybovać: A. vela vum ješće chybuje? B. puł funta.

chyćić. a. do košika chyćyl dŕe šćuky a štyry karasky. b. to maso
 juŕ je chćyćne; nie ydzće ho.

chytka: un me dopaŭd chytkama.

Ch

chichrač: tamty džaŭšyska chichraŭm, až ich zdaleka słyšeć.

I

idło: ĵak do idła, tak do roboty.

idź: idź, idź, kataćtam, uŭiĵej se.

ikro: na zadńej strańe nohy až pod kolano ĵest ikro a nad kolanym hudo.

inakši: to było inakši, ĵak ti pŏvedaŭš.

inedy: dźišeĵ ĵuź ĵe űeskoro; to inedy tam puidźime.

inši: toĵs yny ti to muh vzać; bo inšeho űe było.

inšpektur: ve fabrice maĵum noveho inšpektora.

iskać: obezdźi, tam šedźi pšy okńe a džaŭše vše iskaŭ.

iskšyć se: był velki mraŭz; šűih se aże iskši.

isni: gdo to był tyn isni?

izba: v tim novim stavyńu maĵum tši izby i kuchyńu.

izbetka: v izbetce špum dźeći.

I

ĵa: A. zrobiš műi to? B. ĵa, ĵaŭ ći to zroĵim.

ĵabčysko: skudź to maŭš take ĵabčysko? ańi rukum ho űe oblapeš.

ĵabko: v tim roku budźe moc ĵablek; strumy sum pylne kűićaŭ.

ĵabłuń: łűińi num zmyrzły všycky ĵabłuńe; na podźim my ich vykopali.

ĵabłuńka: na leto zasadźyl tši młade ĵabłuńky.

ĵakla: małe džaŭchy nošum ĵakle.

ĵako: idźće, ĵaŭ ĵuź ĵako pšidu za vama.

ĵałovec: v leĵše roĵšńe ĵałovec.

ĵałovi: na ĵałovej kraŭe űe straćiš űic yny ćele.

ĵałuŭka: naša ĵałuŭka pyršĵi raŭz pohuńyla.

ĵanktać: nabanchű i po źbeće, až ĵanktaŭ.

ĵargany: v koĵšćeĵe hraĵum na ĵarganach.

ĵarganky: synek se raduĵe, iź maŭ ĵarganky; yny chodźi š űińi a hraŭ.

ĵarch: pšyńiš műi ĵarch paŭpyru od kupca; bo muĵšim pišac.

ĵarka: sedlaŭcy šĵili pyrwaj radźi ĵarku; ta im dycky dobźe sypała.

ĵaštšumb (ĵaštšumb): ĵak kury űidzum ĵaštšumba, to ućekaĵum.

jaščurka: jaščurka to je małe zvéžejtko, co litaŭ po polu a chytaŭ myše.

jazičky: natyrhej tež jazičky; to je dobraŭ zelina.

jazik: nie vyplizej jazika; bo to špetnie vyhlidaŭ.

ječmyńsko: huiši pasum se rady na ječmyńsku i żytnisku.

jedyn: juž było jedna.

iehla: vrojź nič do iehły; bo mušim synkovi galaŭty lautać.

iej: ej, žgnulech će? viš, jaŭ će nie vídžel.

jelito: zrobime věci jelit pšy zabijańu.

jelyn: tu v lesach ni mauš jelyńuv.

ježyc se: teraz džaŭchy na vsi se tak ježum jak v mejšće.

jucha: to żyto leži i je zmatłane, to je takaŭ jucha.

Jun: na svati Jun jedzum žymły z mlikym.

juterko: un maŭ yny zehunŭky a dvě juterka role.

jutro: teraz zbohatnuł; bo maŭ tšicet juter role.

jutšna: jutšna je o paŭtej; to tšeba včas stanuć.

južić: južić by muh pisać za tyn dluhi čas.

jyž: s teho braŭvka nie je vela; je to yny taki jyž.

K

kabaŭt: vrojź rukaŭičky do kabaŭta, aź ich nie stračiš.

kačyca: vyžyn kačyce s huličky; bo całi džiń tam dukaŭum v bahnie.

kadyńdži: idź kadyńdži, eli či gdo co daŭ.

kafej: nali mi kafeju do hyrnka.

kachel: vyjmi kachel s peca, aź ho možu vymejšć.

kachna: maŭ žicko jak kachna.

kaj: A. kaj to idžeš tak nieskoro? može či se ješće co vydažyc.

B. ale kaj, jaŭ ni mum strachu.

kałus: jak kałus vołaŭ, to je na nieščejšći; tam gdo umže, bo un vołaŭ: podź do hroba, podź!

kalamba: ty kalamby zaiš vytrubuium v chliŭe, dycky sum hladne.

kalfas: našukuj vaŭpno v kalfajše laŭ muraŭža.

kalić: vyliz ze žiky; bo yny vodu kališ.

kalyńica: hołuby šedzum na kalyńici dachu, to pšidže psota.

kamlaŭtka: pyrvaj nevesty šly dojšlubu v kamlaŭtkach i špyndzrach; kamlaŭtky to były suknie s hustimi fołdama.

kampel: nie kup se v tim kamplu; bo je barzo hłuboki.

kanar: v kanaže teraz nima chned žaŭdnich ryb; kačyce ich povychytały.

kanclarija: pun farauž sum v kanclariji; zaklupej tam.
 kañec: šviña byla včera u kañca i dobže staŕla; možno budže
 teraz sprajšnaŕ.

kañička: firanky majum kañičky.

kañura: Stañik maŕ velku kañuru.

kapa: dach je na pšedku lichi; tšeba inše škorupy vrajzić a novu
 kapu pšybić!

kapać: z dachu kape na pohraŕdku.

kapelunek: novi kapelunek majum šumne kaŕzaña.

kapka: zостаv mi kapku vody; bo mi se chce pić.

kapolka: jak chceš meć kapolku s kišky, to mujšiš ju dać ohšejć.

kapsa: un maŕ pylne kapsy jablek.

kapturek: małe džeći nošum kapturky na hławe.

kapica: kapica je z dževa abo ze skury; dyrži hułku a cep.

karafijol: letojš se num karafijol zdažyl.

karasek: pyrvaj dyržely se karasky v žice; teraz juž vyhinuly.

karasel: tu maŕš dva pataŕky; možeš jechać na karaselu.

karlus: to je mocni karlus.

kartać: vejž kartać a osnaŕž kuñe; bo pojedźime do Dželova.

kartaŕfel: na zehradže majum včajšne kartaŕfle.

kartunka: kupim se choć kartunku, až budu meć co na ředželu.

kastraŕlik: usmažim ći dwe vajca v kastraŕliku.

kastrol: to ješće chodžiš v tim kastraŕlu? kup se juž novi kłobuk.

kaša: na večur budźime meć kašu s kartaŕfli a kišku.

kašel: džaŕcha maŕ bžidki kašel, to je yny od pšejzejbnućau; tša
 i uvažýć tej s hebzu.

kaškejt: ředauvnoch mu kupyla kaškejt, a juž je zmazani i potyrhani.

kaštan: dejt kaštany braŕvkum; bo ich rady žerum.

kataćni: A. to ře pojedžeš s nami? B. kataćni.

kataćtam: A. a huiši juž dostaŕly žrać? B. kataćtam, džeproch pšyšla.

katezmusek: paterek mu dali dwe na ruky; bo se řigdy katez-
 muska ře ući.

kaŕćeto: małe kaŕćeta litaŕum s kurum; stare kaŕcyce ře ředzum
 na vajcach.

kaŕćur: a. kaŕćur se dyrži pšy kaŕćcach. b. ve vašej zehradže
 byly dva strumy kaŕćoruv.

kaŕflik: nali švėcynej vody do kaŕflika.

kazatelńica: jaŕ ředžela blisko kazatelńice a to řim, co kšundz
 roznamovali.

kedyinedy: džišeį ni mum času; pšidz kedyinedy do naųs.
kela: choćbaį deįšč leį, to įednak kela ich pšųšlo traųvu naįimać.
kelńa: muraųż obćeųuje kelńum śćanu.

keri: kerī to s vaųs był na moįich wśńach? chned wśųcky już
sum servane.

kermaś: įak įe maįi kermaś, to įe po źńiwach.

kermaśńik: kermaśńicy idum s kermaśu.

kłabus: ukroļeįs mī kłabus chleba ańi chłopowi do studoły, co ce-
pama młaući.

kłaiść: a. un kładże peńize do banky. b. kalyndaųż kładże dźiś deįšč.

kłak: a. űekeźi sedlaųcy sadzum kłaky na futrowańi laų kraųv.

b. ti kłaku, caļi dźiń mī litaųś! c. śanuį se trochu tvoįe kłaky;
bo mī űe stykńe na nowe.

kłańica: seįńi kłańice z voza; muįšime ho rozebrać.

kłapać: a. pyrvai chodźyli syncy kłapać s kłapaćkama. b. un se
tak yny kłape po tim śćeće.

kłapaćka: v zelyni śtyvrttek a velki paųtek űe zvuńum v koįśćełe,
yny kłapaįum kłapaćkama.

kłapati: pes maų uśy kłapate.

kłapeć: deį mu kłapeć masła na chlib, to budże ćicho.

kłapnuć: kłapńi ho tam; bo zaiś bere škvarky s kastroųlika.

kłauśko: chudobne dźeći idum v źńiva kłauśka zbųrac.

kłobuk: įak do izby leįżeś, to seįńi kłobuk.

kłoiśi: staųeį snopy kłoiśim do hury a űe źićum.

kłokoć: pyrvshe maųia staųaų se na polu kśiźiky s kłokoća śće-
cyneho.

kłubik: vejź kłubik z oselkum na pole.

kłupać: a. takech se vystraųyį, aź mī serce kłupe. b. synek se już
dwe leta ući; įeśće muįši rok kłupać.

kłyk: na kraįśikuńisku mume pylno kłykuv; tśeba ich pozbųrac
na kupku.

klachać: dźaųchy rady klachaiųm v škole.

kłauća: kravy navalyły kłaućy na pohraųdce.

klebećić: una zaiś klebećyła na ćebe.

klebetńica: ta baba chodźi dycky na klebety do Kośičky; to įe
kusek klebetńice.

klebety: ni maų űic do ćyńyńaų; to yny chodźi z dźećym po hu-
lici a klebety zbųraų.

kleceć: ćamu klećiš cału hođzinu, aź će kolana bolum?

klekać: nie klekej na zymu; bo galaŭty zbabžeš.

kleknuć: klekni a žikej!

klekotać: tyn vuz klekoce; koła sum suche, to ich namaŭž.

klepać: a. iešče mušim kosu klepać; zaŭtra rano puďdźime do žyta.

b. chodźi po hulici a gabum klepe. c. teraz klepe bydu.

kli: na višních i šlívach je moc kleju; džeći ho rady odľubujum.

klin: a. to dževo se ćežko rube; zrub maľu dźuru a vbi klin do
ńeho, to se chned rozvali. b. podź, šedni se na klin.

klipa: džeći hrały pyrvaŭ rady na klipu.

klišće: vytahni gvujdźd klišćama!

klitka: syncy robum klitky laŭ ptaŭkuv na hńizda.

klizać se: nie klizće se na chodniku; bo iešče tu gdo padnie.

klubik: tšicet švitkuv lnu to był klubik.

kluč se: huiš juź sedzi štyry nedzele na vajcach; huišetka mušum
se chned kluč z vajec.

klučka: nie tšeskej tak klučkum; bo dvežza zepsuješ.

kludzić: a. zaŭtra budźime reź kludzić; za dva dni ju skludźime.

b. Hanes se kludzi na drahy.

kmoter: to sum muŭ kmoter; bo me dyrželi do kštu.

kmotšynka: kmotšynka me niešli do kštu.

kniin: ti kniine fašyvi, čamu mi to na złojsé robiš?

knebel: vejž ze sebum kneble; bo budźime zaraŭz vaŭzac.

knefel: pšyši mu knefle na kitel, aź ho može zapnuć.

knut: gdo to nasroł take knuty na chodniku? idź a zameć to na
hnui.

knutek: vrojž novi knutek do lampky; bo stari juź je vyhorani.

kobelica: bednaŭž robi hrotky na kobelici.

kobyła: jedna kobyła je hšebnaŭ; za mejšunc se ohšebi.

kobylińec: vyćepej kobylińce z maštalnie na hnui.

kocijanky: kocijanky rosnum v leiše.

kocur: černi kocur litaj ku našej kočce.

kocurovać: un raŭd kocuruje.

kocynder: s teho synka je kusek kocyndra.

koćić se: kočka se koći na huže.

kojšćelni: teraz mume dvuch kojšćelnich.

kojšina: leć kojšinum bez pole, to ich iešče dohuniš.

kojšisko: to kojšisko je za dluhe; tšeba kusek užnuć.

kojžauž: kojžauže juź žynum kozy na pole.

kojžička: mume tši małe kojžičky; všycky se nechume.

kokodakač: kury kokodakajum: kokokokodak, vajca na pšetak.
kokot: po našim kokoče majum kury dobre vajca; ańi jedneho
naupyrstka ješče nie było.

kołačysko: tša uvažýé kravum kołačysko do pícau.

kołauč: teraz nie budzíme tela kołauča peje jak ostatńi raúz; bo
jak je stari, to ho žaŭdyn nie chce.

kołek: vrojž kołek do gvojždza, až oje nie vylecí.

kołodzi: idž do kołodžeja, ažby mi koło spravył.

kołtun: a. una dostała kołtuna z vylekańau. b. ti kołtuńe, me tu
ješče strašiš.

kolej: na cejšće sum hluboke kolaie.

kolesa: maŭ novu kolesu; zajtra pojedže pyrši raúz na ni.

kolca: vłuž pluh a kolca na vuz; bo budzíme popolejdnú orač.

kolibač: mujšim bračiška kolibač.

kolibka: połuž to małe do kolibky; nech tam špi.

kolńa: vuz stoi pod kolńum; tam nie zmokńe.

konopi: s konopau robum šnury na prańi.

kopa: pšedała dwe kopy vajec.

kopač: nie nie robiš, nyny v noiše kopeš.

kopačka: zešykuj kopačky; bo zajtra pujdzíme éviklu kopač.

kopauč: to je kopauč š čebe, iakejš džepro tela kartaufli nakopoł.

kopec: na niebe vyvalujum se černe kopce; budže možno padač.

koper: v zehunkach je letojš moc kopru; jak budzíme ogurky ki-
šič, budzíme ho potšebovač.

kopka: dume šano do kopek, až tak gor nie zmokńe.

kopnuč: kopnuł nohum o hyrńec i stšeskoł ho.

kopyto: kuń im vliz kopytym do škła; teraz mu noha odbyrau.

kopiduł: vliž do kopidoła a obšteluj hrub.

korbica: posauđž ho do korbice; bo s kuńa by muh spaišć.

kosa: jak je kosa naklepanau, to dobže seče.

kosaŭk: kosaŭk jest juž tupi; nabrujš mi ho, bo mujšim iść na traŭvu.

kosmauč: ta džaŭcha je kusek kosmauča; dycky maŭ vlásy roz-
kosmane.

kostka: a. voda mi idže až pod kostky. b. šlivy, švestky i víšńe
majum kostky.

kostur: a. jak veznu tyn kostur a će pšehauču, to zostańeš zaraúz
ležeč. b. to je kusek kostura z baby, ta vydyrži nie vim co.

kozel: un dyrži kozla na leto, a najzimu ho pšedaŭ, ažby ho nie
potšebovoł za darmo futrovač.

- kozlovač: tak dluho budže kozlovač, až se co stañe.
- kožuch: a. jak je velkaž zima, to chodži v kožuchu do kojšćela.
b. moc žyta zostało v kožuchach.
- kožyn: a. jahudky majum moc ćinkich kožyni. b. dycky ñechaš dvejža do kožyn otvožyne.
- kožyni: deј trochu kožynaž do džeinaž; to budže lepše.
- krajc: vy krajeće velke kraice.
- krajček: ukreј mi krajček chleba.
- krajči: krajči ušyl mu dve paury galať, to zaiš može tyrhać.
- krajsikuň: ľuň meli my moc krajsikuňu, to num styk; letoš ho myše vyžraľ, to mušime traľvu naiťuć.
- krak: tyn kuň je dobri laž šerhy; to je stari krak.
- krapka: pšyniš mi krapky s hapyky; bo boli me v želudku.
- kraľa: velke kraľa deјšća juž zaćinaťum padać.
- kraľčac: un kraľčaž jak stari.
- kraľvka: ta ćervynaž krava zostañe yny takum kraľvkum; bo to je takaž rasa.
- kraľvaž: tela kraľvaži tu je, a žaľdyn ñe daľvaž pozur na kravy.
- kraľviñec: na placu ležum kraľviñce; vejž škrobaćku a zameć ich na hnuј.
- kraľvoriña: vyćepeј hnuј s kraľvoriñe; bo zaiťra je ñedźela.
- krepeľ: na ostatñe dñi upećyme trochu krepli.
- kret: na žejdkach naroľyl kret pylno kretovin i popuchyl zymu.
- kretořina: jak kret vyryje velku kretořinu pšy stavyňu, to tam gdo umže.
- krika: schruň se tu; bo veznu kriku a ľusknu će, až budžeš meć dojšć.
- kropić: paterek kropum umžyteho, miž se ho vyvoři ze stavyňaž.
- kropidło: šćecynaž voda je v kropidle.
- krošynka: jak syncy idum šikać, dostaľvaťum od džaľch aploziny, krošynky i bugle.
- krucić: odľbraćky krucum proviźelka, kľadum hyrsci obilaž na ñe i vaľžum.
- krul: jak byľa vojna š ćisarskum, to praiški krul vyhroľ.
- krulik: pyřvaј dyržel kruliky pšy kravach, a to pšyšly mu šćury do chliva.
- krum: krum Antona byľo naľs tšech.
- krumflek: mušim ći krumfleky dać spravić; bo sum caľe špotave.
- krušyc: ñe kruš chleba; pylno odrořinek leži na stole.

- kružač: muším laų hušeit pokšyvy kružač.
- kružadlo: zeli se kružaų na kružadle.
- kružel: na kružlu ošiaų se lyn a pšedum se niči na pułtoraųk.
- krys: Baboruv naųleži do hłubčyckeho krysu.
- kšaųk: letois vytynuli vsycky kšaųky ve vivoize.
- kše: v kozelkovim leise je pylno kšov, ani pšeližc ne umiš.
- kšepelka: kšepelka šedzi v obilu i vołaų putpulut.
- kšesač: ve velkanocnu sobotu kopiduł kšeše novi ohyn s kamyňa.
- kšesni: kšesni myškajum na drahach.
- kšižaųk: vluž kravum dva kšižaųky, to im styknie na noc.
- kšunkač: ne kšunkej tak; bo ce ješe zaduši.
- kšymyn: pyrvai ludze robyli ohyn kšymynym.
- kšypopa: pšeskoč bez kšypopu a ne bui se.
- kušati: ti kubo kušati, nie ne rozumiš.
- kucač: džaųcha mi całi dziń kucaų; to isto včera pšejeibla.
- kucańi: skuńc mi s tim kucanım pšy obedze!
- kuča: iaų ci vytyrhum za kuče.
- kudła: a. iuż mi kudły vylitujum; obezdzi, velach ich vyčesała.
b. ti kudło, kajeis to zaiś byl?
- kudłati: od rana chodziś kudłataų; ny mozeš se trochu počesač?
- kudłaųč: ti kudłaųču, jak ce dopadnu, to ci vsycky kudły vyrvu.
- kuchynia: pylno grautuv maųce v kuchyni; človek se ny moze ani rušyc.
- kukaųvka: dzišech slyšel pyrsi raųz kukaųvku; šedzeła na strume a vołała kukuk.
- kuł: na šaseji vbijajum mocne koły ku strumkum a pšyvazujum ich słamum abo šnurum.
- kulač: v manglovni kulajum prańi.
- kulaųk: pokulej često kulaųkym; chcu nudle zrobić.
- kuleriba: rozkrei kuleribu a dej každyму kusek; odzi ale skuru.
- kuli: kuli neho mišelach moc vyslučac.
- kulinka: ne rub kulinek s chleba.
- kulka: syncy hrajum na kulky.
- kululu: tu maś kululu i rub trochu kululu.
- kumora: a. kumory litajum na večur i hryzum. b. dživky lezum v kumože.
- kumorne: A. vela to daųvaųce kumorneho na mejsunc? B. sedym marek,
- kumornička: maų tam kumorničku, co yny klebety robi.

kumorník: kumornícy myškajum kumorum.

kumračić se: nédaŕvno bylišće žli a teraz se zaiš kumračiće.

kumrajstvo: jaŕ cí s hlavy vyžynu to kumrajstvo; teraz byiš juž
nie né robyl, yny litoł.

kumrat: jaŕ raŕd z Antonym chodžim; to je muj kumrat.

kumratka: ti maŕš šumnu kumratku, co će za plecama šeredži.

kumurka: pšyniš s kumurky kusek masa na važyni.

kuńińarčik: kuńińarčik vymejt džiš kuńin.

kuńińaŕž: idž du dum; bo će kuńińaŕž chyći.

kunańi: Valek Košik umžyl, i to zvuńum mu kunańi.

kunev: vejž kunev a idž po vodu do žiky.

kunevka: nali trochu oleju do kunevky a namaŕž mašynu.

kunvišńaŕk: vojaŕcy jum kunvišńaŕk; to je černi chlib, co dobže
šmakuje.

kuńaŕž: pšedži słužyl za kuńaŕža potim byl dvanaŕst lejť pšy
vojsku, a teraz je na počće.

kuńdžel: kuńdžel to byl kružel a na nim lyn ovinuti.

kuńkul: letojš mume moc kuńkolu ve rži

kupa: na polu ležum dvě velke kupy kartaŕfli powybyranich;
ješće mujši po nie zajechać.

kupčik: un je za kupčika u Škorupy.

kupka: mume ješće dvacet kupek óvikle do okraŕvańaŕ, to zajtra
skuńčime.

kurč: jak gdo maŕ kurče, to naćyrajum mu nohy krapkama.

kurník: kuže litaŕ po dvože a ny može nejść do kurńika; chyć
a vćepńi ho tam.

kuropatva: jak my šekli, znejdli my kuropatvé vajca; staraŕ ku-
ropatva ućekla.

kus: taki kus chleba ukraŕlajš; tela jaŕ nie zim.

kusek: žebraŕk tam idže; dej mu kusek chleba.

kust: pyrvaj ludže dostaŕvali na žńiva kust a mało peńiz.

kušček: míž puđu, mujšim choć kušček chleba zjejšć.

kutek: a. stoiĵ v kutku zabočyni. b. vytši se kutky pšy vargach.

kuti: to je kuti Ňymec; nie žuńdžylby ańi sluvka po moravsku.

kutkaŕž: ti kutkaŕžu, maŕš kutky ańi mładi vraŕbel.

kuž: kuž idže do hury, to zaiš budže pěknie.

kuže: mume dvanaŕst kužeĵt; jedno staraŕ zamaraĵsyla, jak se
vykluvaly.

kuži: ludže baj myńujum bradaŕvku kužu žić.

kužińec: pod kolńum je pylno kužińcuv; tam kury pšejsidujum a blechy vytšisajum.

kužyc: ńe kuž tela cigaruv, bo to ći škodži; skovej se lepši peńize a šporuj.

kvajśni: a. na večur budźime ńeć kvajśne mliko. b. zahlidaj kvajśno na ńeho.

kvakać: vrany kvakajum; chned budźe žima.

kvap: jak huiši džeš, to dej pozur, až im kvapu ńe vytyrhauš.

kvav: zajtra budźime chlib pejc, to tšeba kvas zaročić.

kvavi: A. gdo to će był, iž mauš caļi nos kvavi? B. to Bernagt-kuv ńe piznuļ a okvaýļ.

kvoćeć: kury pšestanut ńiść; bo začinajum kvoćeć.

kvočka: mumy štyry kvočky; dwe šedzum na vajcach.

kvići: na strumach je letojš pylno kvícau.

kvićeć: maļe brauŋky kvíčum v chliŋiku.

kviść: víśne juž začinajum kviść.

kvitko: to kvitko v ļaŋtee juž dojšć urosło.

kvunćeć: to kvunkadło kvunči ńi caļi džiń.

kvunċ: s teho džecka je kusek kvunċa.

kyčma: šedži v kyčme až do božeho rana.

kyčmauž: stari kyčmauž ńeļ všycekeho moc; bo dboļ o statek.

kyčmorka: mļadau kyčmorka ńi maų teraz ńic; bo se ńe staraų o statek.

kyrchuv: teraz puċdu na kyrchuv, na tatuv i mańin hrub.

kyrmni: mum dwe kymne huiši; obe zaċijyme na hody.

kyrmnik: juž se ćińi; zažyn huiši do kymnika.

K

Ki: dostańeš kijym po žići, to zaraų poslechněš.

kička: skudź to maų tela kiček? tojš był v Tšeaŋkovim majze.

kidać: hnuļ mume teraz vyvezyni, to zajtra puċdźime ho kidać.

kichnuć: kichnuļ; džiš, jest pravda.

kijunċa: kijunċum se kulaų prańi na kulaŋku.

kisać: zeli juž kiše.

kista: sejńi kistu s hury na duļ a postaų ju do chliva; posadźime do ńi maļe kužetka.

Kiś: kiś, kiś, ńe stydžiš se? zakryješ se!

kiška: na večur uvažim kartaŋfle; to budźime jejšć kartaŋfle s kiškum.

kitaj: vesta je na zadku s kitaju.

L.

ľabant: mum tich ľabantuv šest.

ľacni: tu roluejšće ľacno kupýli, moţeće być radzi.

ľacni: tyn synek je ľacni; žaŕdnymu by níc nie doľ.

ľach: a. maŕš ľachy styrhane ańi hadýrľauk. b. chodzi obervani ańi ľach.

ľajzić: dzeći ľazum po polu a chľedaum futra ľau huišejt.

ľakumi: to je ľakumaŕ dzaŕcha; vşycko ľau šebe a inşim níc.

ľapnuć: vľiz do pekaŕa, ľapnuľ žýmľu i ućik.

ľaska: ľasky žyjum na polu i pşy stavýnách a žerum myşe i chrobaŕky.

ľata: a. pşybi ľatu v ploće, aŕ tam dzeći nie pşelizajum. b. styrhoľ galaŕty na žići; mujšim mu ľatu pşyşyc.

ľauć: nie sľyşiš, ĵak Pumbuh ľaje? to kaŕŕe zľich ľudzi.

ľaućać: A. to v nćdzelu ľaućeş? B. co mum robić? v robotni dŕiń ni mum času.

ľauťka: letojš num rosnum v ľauťkach şumne kвітka.

ľeb: synek maŕ taku velku ľeb, aŕ mu žaŕdnaŕ myčka nie pasuje.

ľepać: chľop şedzi caľi večur na şivku a ľepe.

ľopata: ľopata je ştyryrohataŕ: vycćpuje se num hľinu.

ľub: chraŕi, ĵakby ľuby dŕyl.

ľudka: tam zaiş se voŕum na ľudce; ĵak vpadnum do vody, to ĵuŕ vći nie vylezum.

ľuńi: obili se num ľuńi zdaŕyľo; gdo vi, ĵak letojš budŕe.

ľuńsko: mume jeşeće şano od ľuńska.

ľuński: ľuński rok nie bylo žaŕdneho ovocu; bo vşycky strumy zmyrzľy.

ľuska: to sum şviŕe kartaŕfle z ľuskama; ĵak budum starşe, to se ľusky oşkrobum.

ľuskać: a. ştary şedzum na vişnách i ľuskajum vişńe. b. un pyr-
vaj nie pýľ, ale po vońie tak ľuskaŕ, iŕ co chvľla je oŕrati.

ľuskuć: ľuskuľ ho şpańelkum, aŕ mu krev vycćkla.

ľyk: to vypi ľyk, aŕ choć skoşťujeş.

ľykuć: deĵ mi ľykuć kafejn; bo mi se chce pić.

ľza: tak mu blizko pşyşľo, aŕ mu ľzy staŕľy v oćach.

L

ľajbik: muĵ ľajbik se tyrhaŕ; mujšim se novi kupić.

ľalka: nćdaŕvno dostaľa ľalku a ĵuŕ ĵu zepsuľa.

lańcuch: povejš lańcuchy na bok, až se kaj nie zańveruřum.
 larmo: u nařs dycky muřiši być larmo, bez tego nie idže.
 laryfary: un robi vřycko na laryfary.
 lauda: budźime řekani žezać; možeř do laudy dańvać.
 lařska: ta baba chodźi pod lařskum; bo spadła s pýntra.
 lazaret: jak mu ruku ustřelyli, muřiřel ležeć puł roku v lazareće.
 lebo: ti nie viř, gdo tam był na viřńach? lebo tiř sum był na nińh!
 ledva: ledva přyřel du dum, to zajiř smeit.
 ledzykaj: svoje zachy kładže ledzykaj a potim ich rano chledań.
 lehnuć se: jań nie vydyrřim deli: muřiřim se zarańz lehnuć.
 lejć: na dvože leje jak s kunve.
 lejhnuć: řtary lejhnium v klitkach.
 lejtni: a. juř chodzum po lejtnu oblečyni. b. nali mi na myći trochu lejtniej vody.
 lekać se: nie řim, řeho se to lekańř; tu nima řic.
 lekutki: tyn džeć je lekutki jak perko.
 leki: a. to břińnejřko trańvy je leke. b. idź po leku, jań će do-
 huńim.
 leluja: v zehradach kвітnum leluje v rozmańtich farbach.
 lepić: nie lep tam pańpyru na vratach.
 leto: a. požińne přidže leto. b. deset lejť myřkoł v Raćibožu.
 letoři: letořiře obili je liche; nie budže vela sypać.
 lezańk: reź barzo leři; lezańk se źle odbyrań.
 lico: mańř lica řervyne jak ruža.
 lihać: gdo dłuho lihań, tego chlib odbihań.
 lich: ni mań řańdnej farby; lich vyhlidań.
 liky: na smyrć nie pumožum řańdne liky.
 lipovi: dřiř puřdu tyrhać lipove kvići; ř něho je dobri tej.
 listva: přiři listvu ku truhlici, to budže dyržeć.
 liřci: na strumach juř nima chned řańdneho liřcań.
 liřaj: na gaře mań pýlno liřajńv.
 liřka: liřka idže rada na zajunce i kuropatvy.
 litać: to synčysko řic nie robi, yny litań po hulici.
 lizać: nie liř smetunky.
 lizańk: tyn lizańk je dycky oblizani.
 liznuć: liznu ho v pysk, i to budže ćicho.
 lizula: ta lizula řic nie robi, yny se liře v zdźadle.
 liź: nie liř po drabińe, aźbyřiř nie spańd.
 lucerna: nie litej po lucerni; bo ju zmarajiřřiř.

lučna: ku dražinačku potšebujme lučne, ažby se dražiny dyržely.
 ludek: ludkové, deíce mí již pokuř z vašími beblama.
 lulač: a. Antoku, lulej teraz. b. un raď lulať do kyrku.
 lunt: a. pylno luntuv tu leži; ný možeš ich schruńić? b. deř po-
 zur, ti luńće, ěak će dopadnu.
 luntek: pořejš ty luntky na gvujůdz.
 lymec: pšyřy i lymec ku durkuli.
 lyn: teraz již maľo lnu řejum.

M

macac: zaiř mí tam macauř po kapře, ti macauku.
 macnuć: macnuľ ho v pysk.
 maćežunka: dzařchy řijum řeřejšće řínec z maćežunky.
 mařć: pšyľuř mu trochu mařći na bolařk.
 mařćnica: a. v statkach byli pyřvaj mařćo ve velkich mařćnicach,
 a řaľupńicy řmeli maľe mařćńiřky. b. una je řhrubaľ ěak
 mařćńica.
 mařćglać se: řlimauky se mařćglařum.
 mařćglati: hlisty sum mařćglate, kury řh rady řerum.
 mařćidľo: veřř mařćidľo a namařć buty.
 makuvka: tela hľauřek z maku num pourivali, a makuvky stojum.
 maľavi: un je maľavi, a řeho baba je velkaľ ěak dražina.
 maľo: a. una se budře bezmaľa vďauřvac. b. to obili ře zaořyme;
 bo řeřće maľo vela idře.
 maľpica: na hulici ředum z ředřřvėdřřym a maľpicama.
 maľuřćńki: ty vařca sum gor maľuřćńke.
 maľuřćki: naře huiřeta sum řeřće maľuřćke.
 mama: mama ředřum u stařřnyky.
 mamlas: ti mamlaře, vřřcko mí na opak řobiř.
 mamrac: stojum na řeřće a mamřum s karľusańi až do řulnoce.
 mańtaľk: tyn synek řobi vřřcko ľevum rukum, to je taki mańtaľk.
 mańtyka: ti mańtyko, kedy se to nauřć řřavřum řeřć?
 mańgle: ti byřř yny řćeľ mańgle řeřć.
 marařćić: co mí tam marařćiř v řińi? dřeřroř řu umyľa.
 maras: vřťř řťřeviky od marasu; bo mum umyťe.
 mary: truhlica již ľeři na marach ve svatim řřzafku.
 masařć: od masařa ře dostańeř masa za darmo.
 masńi: řřrnek je masńi; umyř ho.
 masopust: una budře se vďauřvac na masopust.

maškejty: v nauce muišiš vŕycko iješć; tam ěi ěe budum maškejty hotovać.

maštalna: zavejdz kuěe do maštalne a dej im trochu požrać.

mašyna: sprauv mašynu naišekani; popolejdnũ muišime slamu žezać.

mašynka: pojšćej num mašynku; bo chcyme zeli kružać.

matlać: a. co tam matleš pŕy kole? dej tymu pokuĭ. b. un se dycky matle mezy velkiĩ synkama.

mauĕka: vilijovu mauĕka je zrobyna s celeru, pastyrĩauku, cebule i petrušky.

mauĕa: un byľ pět lejť na mauĕe.

maznuć: maznuľ ho kijym, aŕ mau ěerne na ruce.

mazunka: pumaŕŕ koľauĕ mazunkum.

maŕoch: ŕtyrnaŕst dnĩ pŕed velkanocum chodŕyľy baby z maŕy-num, a chľopi ŕli z maŕochym.

mdleć: juŕ mdli od ŕlaboty.

mech: na dachu Depundovej studoly roĩŕne pylno mechu.

merinka: kuľyla se merinku na hlavu.

merta: kaj merta roĩŕne, tam ěima ŕĕejŕcau.

metľa: vejŕ metľu a zameć ŕĩĩ.

mľacek: doĩŕ je mľackuv, to chned vymľaućum.

mľadŕe: hoľuby majum mľadŕeta, juŕ tam piŕŕum.

mľaućka: tim babum idŕe mľaućka sporo.

mľaućorka: baby mľaućum reŕ na provĩzľa; to sum mocne mľaućorky.

mľha: na ľukach je hustau mľha; ěĩe ěe vĩdać.

mľaskać: ěe mľaskej tak gabum.

mľĩĕ: idŕ po mľĩĕ ľau huiŕejť.

mľĩĕni: pŕyĩĩŕ ěedyn mľĩĕni hariľk a ěedyn krupni.

mľiko: po odzvuĩyĩũ tŕeba mľiko v ŕbunku zakryć i pŕeŕehnać; ěak ěĩ, to odbere se ŕĕejŕci od byďľa, a kravy ěe daĩum tela uŕytku.

mľusnuć: ŕeľ ku ěĩmu i mľusnuľ ho v pysk.

moc: dŕĩŕ byľo moc ľuďĩ v koĩŕŕe.

mocka: kajeŕ to tela ěablek nazbyľoľ? to ěch maŕŕ mocka.

modri: ěebo je caľe modre, to budŕe pėkũe.

mokŕyć: v naŕej izbe mokŕĩ.

mokŕysko: tidŕĩĩ padaľo, a to na ľukach je velke mokŕysko.

mora: ŕedŕĩ ěľoľekoĩ na kyrku aĩĩ mora.

morėĩ: ŕrub ěĩ dobri morėĩ, dum ho uvaĩďzić.

mordovać se: ti se morduješ zejšečynim, iešče se co zroliš.
 motovidlo: tauchaš se mi pod nohama ani motovidlo.
 motyka: vejz motyku a rozkop to rumovisko.
 motyrlauk: juž se čeplo robi; na luče furgau pylno motyrlaukuv.
 mozgry: džaucha mau mozgry, ie calau obsypanau.
 možati: ta mora možatau yny se taucha kole me.
 možyc: v bžuchu ho moži.

mračno: tam od večera idum černe mračna; juž se bliskau a žgri,
 chned budže padać.

mraščauk: tyn mraščauk mrašči mi cali džin.
 mraščec: to džećo zarauz mrašči, jak nie dostaie, co chce.
 mručlivi: sum nie vi, co chce, i to ie taki mručlivi.
 mrugać: una mrugaou očama; to až špetne vyhlida.
 mrunčec: kočka mrunči, jak za kocurym lita.
 mružyc: ta džaucha mruži očama.

muc: jau ny možu za to, iz tak nieskoro idu.
 mučyc: co to mučiš tam psa? dej mu poku.
 mudrala: to ie velki mudrala; s každeho se vyjšmiva.
 mudrovać: jak dostauvaou z bany tela peniz, to mu dobre mu-
 drovać.

muchauc: muchauc huum za muchani i žerum ich.
 muky: ta krava mau muky.

mula: uskni se; bo će mula bodie.

mundel: mundel vajec koštuje marku.

mundelik: iedyn zehun rže juž ie zejšečyni; to možeće popolejdnu
 mundeliky stavać.

musk: v kojići ie musk; vycycej ho.

mušynec: na oknie ie pylno mušynecuv, až bžidko vyhlida.

muterka: pšyšrubuj muterku na kolca.

mycka: sejmi mycku s hlavy, jak idžeš kole kšiza.

myito: A. vela to dostaieš myita? B. tšicet tvardich na rok.

mylek: mylky to sum švetla, co v noce ludzi svodzum.

mymlać: ti mymlauku paskudni, mymleš, choćbyjš juž byt bez
 zubuv.

myno: mauš take špetne myno; to či mama mohli inše dać.

myrkev: natyrhej trochu myrkve na obid.

myrtvi: male brauvky pšyšly myrtve najšvet.

myrva: na polu mume iešče tši mundeliky a myrvu.

myrvic se: iečmyñ se letojš barzo myrvic, jak se ho pševraucau.

myrŕoch: myrŕoch to je veľki vicher, co rozcépuje myrvu na polu.

mžeže: v oknach sum baj mžeže; ale zlodžeje umum ich pšežnuć. mžýc: juž mže od hladu.

M

mėch: dva mėchy zavejžime do młina, a jedynaust budže na pšedej. mėchuvka: puidu choć z mėchuvkum po traŕvu laŕ huiši.

mėjšunc: krava se num očeli za dva mėjšunce.

mėjšunćek: mėjšunćek maŕ koło, to je na dejšć.

mėrka: tšeba ješće vsypać mėrku do mėcha, to džeŕo budže cyntnor.

mėrkovać se: jaŕ se to budu mėrkovać; na druhi raŕz ći nie nie dum.

mīgać se: mē se mīgaŕ pšed očama.

mino: un šel mino naŕs, to tu nie pšidže.

misić: idž mi po kusek naŕćestka; bo tšeba kvas zarobić a chlib mišić.

míšek: vejž mišek a idž na pokšyvy laŕ huišejt.

míškovać: zajtra pšidže miškaŕ braŕvky miškovać.

mitrańdzić: ti nie nie robiš, yny čas mitrańdziš.

mizerni: ta baba juž je barzo mizernaŕ; chned umže.

munćeć: kočka munci.

N

na: kerum cestum puiddžime? na, tum ći tum?

nabanchać: nabanchoł i po žbeće, až jaŕktaŕ.

nabrujšić: a. nabrujš mi kosayk; bo puidu na traŕvu. b. od strachu nabrujšył do galaŕt.

nabić: ćamu se všudy stykaŕ? džiš mu naŕyli do byłej skury.

nać: idžće nać tyrhać do kartaŕfli.

naćaŕpać se: terazejš se naćaŕpoł do syta; to ći styknie do večera.

naćuvka: povaŕž naćuvku na oćipky a vluž ich na vuz.

nadživać: una i rada nadživani kołaŕć.

nagaŕć: obleć se choć košulu, ti nagaŕću.

naği: tšeba mu nove galaŕty kupić; bo juž z nagum žićum chodži.

naharmać: tela juž naharmała a ješće za mało.

nachlampać se: nachlampoł se gožolky, až nie poradzi ani stajć.

najduch: ti najduchu, ti byjš chćel tejš vŕycko vėdžeć.

najši: najši ne dajum num litać po nocach.

najšiwko: dźećum daŭvaju najšiwko na hlisty.

najym: ta rola puǳe do najmu.

nakłaǳać: vsy cy na něho nakłaǳali, a teraz ne je nic s něho.

nałuskać: tela gozołky se nałuskoł, iż ne vi, kaj mu hlava stoj.

nalejć: polivka juź je nalejtaŭ, možeće jejść.

namžyc se: ta baba se hładu namžyla.

naŭkać: ne nankej tak na nu, jak ne chce jejść.

napanchnuć: voda s fandzaŭlama juź vre; fandzaŭle sum napanchnute.

napaŭlić: cał čas vyvžeskoval za mnum; to me tak napaŭlył, azech mu vytšeskoł.

napluć: choćby i do gaby napluł, to ješće mu nic ne žekne.

napoćnuć: jak budžeš čekać na druhich, to ne pšidžeš do ničeho; tšeba raŭz napoćnuć a se ne baŭć.

naproćivo: tata idum s kojšćela; idźće im naproćivo.

nasmolić: jaŭ ci nasmolim; nic ci ne dum.

nastaŭić: nastaŭv košik pod kšaŭk a zakol, to chyćiš ryby.

nasvol: každi maŭ svoje chyby; žaŭdyn ne je nasvol.

našlapnuć: kuń ho našlapnuł, a to ne poradzi chodzić.

našmarovać: jaŭ ci našmaruju na galaŭty, aże navališ.

natahnuć: a. jaŭ ci natahnu na skuru, aź budžeš pańetać. b. muka je natahnutaŭ stuchlinum: to ny možeš ju potšebovać.

natahovać: un im vēzi, a ci ho yny natahuju a za blaŭzna dyržum.

natkać: tu maŭš šližky; natkej mi potim huiši.

naŭboł: mliko, kiška, tvaruh i smetunka, vsycko do kupy to je naŭboł.

naŭćestek: tam v hyrcu je naŭćestek, to mi stykne do zaprawy-naŭ kvasu.

naŭćyni: schruń se naŭćyni do kuiźne, aź ci ho žaŭdyn ne porve.

naŭhlina: tyn chłop je taki naŭhlina; zaraŭz se daŭvaŭ do bitvy.

naŭležeć: ta zehrada naŭleži do Škorupy; žaŭdyn se o nu ne staraŭ.

naŭpyrstek: a. vrojź naŭpyrstek na palec, abyš se jehlum ne žgnuł; b. ty vajca budum vsycky praŭzne, budum naŭpyrstky.

naŭpetek: petu maŭ odžytu; bo naŭpetek jest odpruti.

naŭrućko: natyrhum ješće tši naŭrućka liścaŭ, i to mechuvka bude pylnaŭ.

naušyjek: zavažž kraće naušyžky; bo i višum na duž.
 navažyć: a. tela teho navažyłaś; gdo to maž zjeić? b. toejś se
 navažył; to će isto zavžum.
 nazažd: jaž pšidu chnedka nazažd.
 nazdažvać: nie nazdažvej tak na matku, to se nie nauleži.
 nejść: kaj je to małe kužetko? ny možu ho nejść.
 noclih: pšyimiće ho na noclih; bo ni maž kaj iść.
 nohavića: niž vlezu do kanara, začinu nohaviću; jak vylezu, to
 ju spuśćim.
 nojśidla: velke hroty nojśi se na nojśidlach.
 nosol: tyn nosol maž chrubi nos a dycky v nim dłuže
 novina: co to zajś za novinu pšynośiće?
 nožice: vejž nožice a pšežni pažyr.
 nudle: zrub nudle do polivky.
 nupel: dej džeću nupel, to zaraž budže éicho.
 nynać: po obedže puđžeš nynać a to se vyjśpiš.
 nyrka: un maž nyrky ocisnute, to mujśi umžyć.

N'

néboha: néboha stažyčka dycky žikali za dušyčky.
 nébožčik: nébožčik tata rožyli vejdné i v noce.
 nécky: kvas na kołaž zarobime v néckach.
 nédbalec: nédbalec je horši niž ožralec.
 nédžela: a. v nédželu ludže idum do kojścéla. b. un pšyjedže du
 dum za tši nédžele.
 néchtam: néchtam jest, jak chce, jaž juž nic nie povim.
 nékedy: nékedy je taki dobri, ižby éi vŷycko doł, a nékedy nie
 je do obstažcaž.
 nékeri: nékeži ludže myjślum, iž uni vŷycko poradzum.
 néopisani: pšy hrože był plač néopisani.
 néskoro: néskoro idžeće s pola, juž je éma.
 néšykuła: lećel jak całi, až gruchnuł, tyn néšykuła.
 névydara: s teho synka budže kusek névydary.
 névesta: to je šumnaž névesta.
 ni: ni, jaž teho nigdy nie zrobim.
 nicpotažk: tyn nicpotažk me zažere do smyrći.
 nić: vrojž nić do jehly; bo budu šyć.
 nigdy: jaž će nigdy nie pšyimu nazažd; boejś me ošydžył.

nígdži: nígdži ne bylo tela dzecek jak u vaus.
 nímoc: un měl čezku nímoc; jaŋ se džívim, iž ješče stanul.
 níšć: kury juž vajca nesum.
 nymaŋva: jak ho kaj pošleš, to nič ne žekně; to je taki nymaŋva.
 nymocni: synek je zajš nymocni; gdo ví, eli mu ješče budže lepší.

O

obartel: na ojši leži obartel.
 obcépać: tšeba letojš chaľupu obcépać.
 občuchnuć: obili ješče ne občuchlo ani po jednej straňe.
 obec: zajtra budum v obci daŋvku odbýrać.
 obervańec: ti obervańcu, chodžiš obtyrhani ani ľach.
 obhorani: styrnisko jest obhorane od velkeho ľicu.
 obhynovać: popolejdńu pojedźime kartaŋfle obhynovać.
 oblečivo: maŋ tela oblečiva a ješče chce nove zachy.
 oblikać: umžyti měkne, jak se ho oblikaŋ a pšy tím mynuje.
 oblizovać: to čí šmakovaľo, až se palce oblizuješ.
 obnojšić: dej se yny s tum babum pokuĩ; bo una každyho po
 mějšće obnojši.
 obraŋstać: óvikla mu obraŋstaŋ, choć juž je raŋz opletaŋ.
 obraŋžać: tyn synek ný može ísć do nauky; bo vžd ho obraŋžaŋ.
 obručka: jedna obručka na hroće pukla; zaniš hrot do bednaŋža.
 obskažyć: Ľozef vyproľ Hanesovi, a Hanes ho za to obskažyl.
 obstarać se: obstarajeće se, až dostańeće rentu.
 obstaŋć: una litaŋ co trochu do hospodyńi, až yny obstoji.
 obtyrhańec: nič se ne spraviš; dycky chodžiš obtyrhani, ti obtyr-
 hańcu.
 obuvać: ta džaŋcha co chvila obuvaŋ i sebuvaŋ stševíky.
 obvuchnuć: veter obvuchně obili, i to chned budže suche.
 obžínka: pšyníš trochu obžínky laŋ huiši.
 obecać: možeš obecać, vela chceš, ale dać nič; obecky pod něcky.
 obedvać: podž obedvać, až se rychli na pole dostańime.
 obejšić se: obejšyl se v studole.
 obili: v pńndžalek pujdźime do źńiv; obili juž je ozdžale.
 obuchać: v starich chaľupach obuchali pyrvaj hrumńńckum tši
 mějsca na balku, aby ochruńić stavyńi od něščejšcaŋ.
 obyrać: una šla ľiści obyrać laŋ kraŋv.
 ocel: jak ľijěš mľotkym na ocel, to iskry vyskakujum.
 ocućić: synek juž ocućyl; idź ku nĩmu, až ne vyleći s kolibky.

očelić se: krava se za tidžin očeli.

oćip: tojś se zaiś navauzala moc słamy; mauś cału oćip.

oćipka: vłuž kravum oćipku słamy do žłoba.

očko: a. viś, ti iuž małe očka robiś; puidžeś zarauz spać. b. v žimu chytali syney ryby na očka.

odbyrać: palec mu na nodze odbyraŭ; ani nie uñi chodzić.

odkopować se: džaucha se v noce odkopuje.

odležć: ti teraz hakujeś vejdnie i v noce; čekej nny, šak to odležiś.

odmėżyć: odmėż im dva cyntnauŕy rže; to je na vycug.

odmėżać: v statku odmėżaŭum každy baŕe kartaufle.

odnauwać: na bezrok budum kojścuł odnauwać.

odpażyć: džaucha mau cału žić odpażynu; mujśiś ju věci opatrować.

odprauśać: pyŕvaj dzeći odprauśaly oicuv, iak śly na spoŕedź.

odpravić: džiśej farauż odpravyli velku.

odpust: za tidžin budze v Dželoŕe odpust.

odvyknuć: iuž rok nie robi nie; to je odvyknuti od roboty.

odynknuć: odynkni mu izbu.

odžežiny: pšyvejź mrech odžežin z młina; bo potšebuyme lau huiśi.

odžibaŭk: stojś iak odžibaŭk zamračyni.

ofuknuć: ofuknuł ju; bo był zli na nu.

ogłupnuć: každy džin se vadzum iak psy; to je do ogłupnućau.

ogun: kočka svui ogun liže.

ogurka: letojś je moc ogurek; vśudze se zdażyly.

ohniśti: svati Iužef ohniśti kuł do zyme bije.

ohrabky: schruñ ohrabky na kolnu.

ohryzek: iau nie chcu ohryzka; zjydz se ho sum.

ohšebić se: kobyła se za tidžin ohšebi.

ochlampać se: ti ochlampancu, kajejś se to ochlampoľ?

oicove: dyby oicove byli se trochu o nauś starali, nie potšebovali my se tak pojśveće tluć.

oje: vrojź oje do voza a styřć do nieho gvuiźdź.

oiści: navyžinej trochu oiśćau lau huiśi.

oiśpica: zaŕtra budum oiśpice šćypić.

oizignuti: litaŭś iak oizignuti; całi modri vyhlidaŭś.

oizimina: kole Mičala śejum oiziminu.

okapani: pšyśeł du dum całi okapani.

oklepać: ieśće pośauđ oklepać, i to kopa budze hotovaŭ.

okołatać: niech, maślo je iuž zbite; nny se ieśće trochu okołace.

okrutni: džíš je okrutné cépľo.

okšáci: na nedželu dume ho okšáci.

okuník: džeći rady chytaju okuńiky, co skačćum po polu i po luce.

olepac se: był na šinku i to se olepoľ.

oľovani: stojĩ jak oľovani.

oli: pšyńiś mĩ oli, až mašynu namažu.

olmarika: zavži olmariku, až muchy nie puĩdum na smetunku.

olša: pšy žice stojum tši velke olše.

opadunka: na zymĩ leži pylno opadunek; chned všycky sum chrobačyve.

opak: všycko na opak robiš; bo nie dauvauš pozur.

opantać: ledvach tam vlezła, to na mĩ skočyła; čechmun mĩ opantoľ, ižech vcale do nĩ šła.

opatrovać: maũ šumne bydľo; bo ho opatruje.

opluskać: jaũ mu opluskała; bo dycky mĩ nazdaũvoľ.

opracć: jak ci operu, to budžeš dućeć.

oprata: vejž opratu do ruky a vyjėdž z dvora.

opratni: zapšeĩhĩ strakulu ku opracće; bo to je opratnaũ krava.

opuchnuć: gaba mu opuchła, tak až nie poradzi žuńdzić.

opusta: mynaũž spuĩsci zajtra opustu, to budže maľo vody v žice.

oračka: takaũ oračka je na nĩc.

orandovać: jak je duma, to mu dycky oranduje.

osa: osa ho ušćypyła, i to mu palec puchnie.

oselka: nie zapumĩ vzać oselku na brušyĩ.

osmolić: jaũ všycko osmolim i puĩdu.

osnaũžyć: stšėvĩky juž sum osnaũžyne.

ostrožyna: ostrožyny rosnum v lesach i zehradach.

ostuda: jak ti pšidžeš, to yny ostudu robiš.

ošklivec: tyn ošklivec ošklivi nĩ maũ žaũdneho požaũdku.

oškubańec: jak će chyćim za ľeb, ti oškubańcu, to ci ju oškubu.

otka: vejž otku a zeškraũb zymu s pľužyce.

otruć se: oba źle žyĩum ze sebum; raũz se chćeľ juž otruć.

ovada: a. bydľo, co zdechľo, mynuje se ovada. b. ti ovado, budžeš mĩ tu vyneĩdovać; stareĩ se oĩšebe.

ovejži: kup kusek ovejžeho masa na obĩd.

ozdžali (oždžali): ovoc juž je ozdžali.

ožrać: ti ožralcu ožrati, všycky penĩzeejš pšesnaũžyľ, a teraz nie styknie num aĩ na chlib.

P

- paca: pyrvaĭ budovali chaľupy s cehľy i pace.
- pačka: vejź pačku a zaniś ĩu na počtu.
- padać: niebo ĩe całe zatahnute mračnaŕni; chned budże padać.
- paduľ; v tim padole se dycky voda dyrźi.
- pacholek: poŕydz pacholkoŕi, ĩź maŕ kuňa zapšeĭhnuć do bričky.
- pajać se: un v koĭśćele nie žikaŕ, yny se pajaŕ.
- pajančyna: v chliŕe ŕiśi pylno pajančyn.
- paiśati: una maŕ paiśati tuch.
- paiść: nie leć tak skok; bo padnieś.
- paiść: ludźe chytaĭum tchoże do paiśći.
- paiśŕisko: pyrvaĭ byľo pśy Dźeloŕe velke paiśŕisko; tam paiśli śŕiŕe, kravy i bai kuŕe.
- paiťaś: tyn synek litaŕ po hulici aŕi paiťaś.
- paiŕuk: ĩak paiŕuk rano vyleĭže, to ĩe na staroĭść; ĩak na večur vyleĭže, to ĩe na peŕize.
- paiźdzeźi: ĩak povypoćyrali lyn, zostaľo paiźdzeźi; tim topyli chlib.
- palica: un maŕ dobru palicu, ĩe nejlepűi ve škole.
- paluch: ĩedyn paluch na rukavići ĩe styrhani.
- palyr: un ĩe za palyra, to moc zaraľbaŕ.
- pampek: zakryĭ se; bo ći pampek ŕidać.
- pampyŕec: kaj će velkaŕ mucha uűypi, tam dostaŕeś pampyŕec.
- paŕpuch: mamu, upećće num paŕpuchy na ostatŕe dŕi.
- paŕiŕka: v ŕedźelu popoľeidŕnu taŕćaŕ se po hulici pylno paŕiŕek.
- papać: tak yny papać i leźeć, to ći se podaŕbaŕ.
- papyr: pśyŕiś ŕni dva ĩarchy papyru; bo muĭűim piśać.
- paradni: kuŕe sum paradne, ĩak ĩedum ze ŕyŕiŕichym i ŕeŕestum, a smutne, ĩak ĩedum z umŕyťim.
- paradźić se: una dostaľa novi kľobuk; to se paradźi, ta paradŕica.
- parchy: ĩak maŕű parchy, to muĭűiű vliź do horkeho pekaraľka.
- parizol: vejź parizol ze sebum; bo budże padać.
- parűyvi: ti parűyvcu parűyvi, nie chudź ŕni tu; bo ŕni ĩeűe dźeći zapaskudźiű.
- paskudy: ti byĭű yny paskudy id, ale masa to se nie ruűiű.
- paskudŕiŕ: vyleĭžeű s kraĭűikuŕu, ti paskudŕiŕiku!
- pastyrŕaŕuk: do ŕilijovej maŕűky kraje se teĭŕ pastyrŕaŕuk.
- pataŕuk: poĭjechaľa ku pataŕuku na traŕvnu.
- pataŕuk: ŕeű pataŕukuv to ĩe patnaűű feŕiŕukuv.

paterek: novi paterek maĵum ŝumne kaŭzaĵa.

paŭcerky: ĵaŭ ĉi daĵa paŭcerky do kapsy, aŝby ĉi dobŝe ŝlo.

paŭd: leĉi padym a niĝdzi se ĉe obhlidaŭ.

paŭlić: sluńce tak paŭli, to isto pŝidŝe deĵŝ.

paŭra: a. vĉeraech kuĵyĵ dŵe paŭry hoĵubeĵt, a dŵiŝ mĵ iedna
paŭra ućekĵa. b. urvĵ mĵ paŭra ĵablek a ŝćepnĵ mĵ ich na duĵ.

paŭsek: vćkŝe myŝe maĵum ćerne paŭsky i mynuĵum se ŝtŝihy;
bo rady ŝlamu ŝtŝihaĵum.

paŭstva: a. dŵiŝ ĵe na dvoŝe velkaŭ paŭstva; ŝnehym vali, a vćter
haŭzuĵe. b. ti mĵ nym paŭstvu robiŝ i ostudu.

paŭstvić: ti mĵ tu paŭstviŝ, a ĵaŭ mum nym zaŝirku.

paŭŝa: poŝynćŝ kravy popoleĵdnĵu na paŭŝu, to pŝestanum ryćeć.

paŭŝyć se: hoĵuby se paŭŝum; chned budum vaĵca nĵić.

pavlać: chĵoĵi stoĵum v koĵŝćele pod pavlaćym.

pazur: nedaŭvnocŝ se pazur pŝetŝasnul; ĵe cali ćerni i zaćinaŭ ŝlizać.

paŝa: A. co to smyćiŝ pod paŝum? B. to ĵe mĵŝek z mukum na chlib.

paŝyć: sluńce dŵiŝ paŝi; to ĉe vydyrŝi.

pec: pŝyĵuŝ trochu vanglaŭ do peca, aŝ ohyń ĉe vyhajŝie.

pecynek: pŝynĵiŝ pecynek ŝvĵŝezŝeho chleba.

pećivo: pekaŭŝ maĵ rano moc pećiva.

pećka: letoĵŝ mume moc ŝliv, to zroĵime ŝ nĵich pećky.

pećuńka: na mali kermaŝ hotuĵum dobre pećuńky.

peĵro: to peĵro ĵe zle, poŝli po nove.

peĵŝyć se: ĵak se kury po ŝnĵivach peĵŝum, to pŝestanum nĵić.

pekarauk: zatoĵ v pekarauku.

pekarćik: pekarćik idŝe ze ŝymĵama.

pekelńik: to ĵe pekelńik ze synka; kaĵ ćechmun ĉe vleĵŝe, to tyn.

pelucha: vyŝusteĵ peluchy a poŵeĵŝ ich na ŝnuru, aŝ uschnum do
većera.

peluŝka: pyrvaj ŝeĵli moc peluŝky.

penziĵa: un ĵuŝ ĵe dwacet leĵt na penziĵi; maĵ pćkne ćasy.

perĵuvka: perĵuvky roĵum velki vŝesk; skŝećum ańi potvory.

petruŝka: uŝnĵi kusek petruŝky do polivky.

peŝyna: do peŝyny muĵŝiŝ mćeć osym funtuv peĵŝaŭ.

pchać: ĵaŭ se puĵdu lehnuc; bo mće barzo pchaŭ v bŝuchu.

pĵać se: ĉe pĵeĵ se ho; bo ĉi tak a tak ĉe poŵi.

pĵaćky: to mu tak blizko idŝe, aŝ pĵaćky mu v oćach stoĵum.

pĵachetka: spraŭv pĵachetku v kolibce.

pĵachta: umŝŝyti ĵe zakryti pĵachtum.

- plat: dostaŕvau maŕo pŕatu; to aŕi ňe stykau na idŕo.
 pŕaukač: mume moc pŕauau; tšeba zajtra pŕaukač.
 pŕavič: kury i huiši baŕ pŕavum vajca, ěak ich gdo pižŕne.
 pŕuni: pŕune ěabka ňe sum aŕi ſŕadke aŕi kvaišne.
 pŕuŕka: u Kužidima ěeli na ěednej ěabŕuŕi pŕuŕky; ŕauŕdyn ich
 ňe chčel ěejšć.
 pŕuŕyca: kartaŕfle oboruĕ se pŕuŕycum.
 pŕytki: kosa ěe pŕytkau abo hŕubokau.
 planskyŕ: v tich stševikachech se palce oćis, aŕ mum dva planskyŕe.
 plaskač: synek plaskau kiiym po vodŕe; ěešće ěi vleći do ŕiky.
 plaskati: un mau plaskati nos, to ěe od malutkoěiši.
 plauga: letoě ěe moc chŕustuv, to ěe velkau plauga.
 pleca: ti mauš ŕyroke pleca, to muěiš być mocni.
 pleěačka: ěuŕ pleěyme ŕtyrnaust dŕi v ěvikli; to se num ta ple-
 ěačka studŕi.
 plevy: tšeba plevy schŕuŕić na huru.
 pluć: ňe pluě na deliny.
 plugastvo: a. mauće ŕvaŕby, rusy i blechy; pylno tu ěe teho plu-
 gastva. b. dycky ěi budŕe pšecćepovač; ěau veznu to plu-
 gastvo i vyćepnu.
 plugavec: ti plugavcu plugavi, napluěeš ěi pylnu izbu.
 pluntać se: una se pluntau po deěšću, aŕ ěe caŕau ucuntanau.
 plusk: a. lećel za ěim a plusk ho do gaby. b. na dvoŕe ěe dŕiš
 velki plusk.
 pluskač: a. ňe pluskeě tam ve vodŕe; bo našpluchceš na caŕu
 kuchyŕu. b. co to ěi dycky syŕka po gaŕe pluskaŕš? deě
 se yny pozor!
 pluskařica: pšed Badum ěe velkau pluskařica; ňe idŕ tam, bo na-
 bereš pylne stševiky.
 plusnuć: ěak ěe plusnu v pysk, to budŕeš ěeć doěšć.
 pluta: ňe chudŕ po teě pluće; bo stševiky stauplaŕš.
 pnuć se: ňe pŕi se tam po ploće; bo ěešće spadŕieš.
 pŕauk: tyn pŕauk tu stoi na darymno; vytŕi ho.
 po: ěau ěi daŕa vajec ŕtyry razy po tši, to ěe dvanaust.
 poćungel: tahŕi za poćungel, to ěi stševik na nohu vleěe.
 poćyrač: ěak lyn byl suchi, začŕy ho baby poćyrač.
 poćyrka: baby snaŕŕyŕy lyn na poćyrce.
 podešva: zaniš stševiky do ševca, aŕ ěi podešvy spravi.
 podežnuć: podežnuŕa kuŕe gordŕel i daŕa i vykvařić.

podhырli: podhырli juž je uvažyne, možeće jejšć.

podkladek: dej kuže vajco na podkladek.

podkłaud: pšyšy kusek podkłaudu do suknie.

podmėjtko: vrojž podmėjtko do rury, až sadze vylecum.

podpińka: zapni kraće podpińku pod bžuchym.

podruzgać: pšyńis koluška v kapše; všycky byly podruzgane.

podsytać: idž podsytać do kuńina pod maso, až se uvańdzi.

podvaŭzek: pańčochy nie chcum mi šedžeć; mujšim se podvaŭzky kupić.

podvela: podvela ojcove žyju, možum se všycy do kupy zejść; skoro se stracum, to se všycko kuńči.

podzim: chłaudni veter juž veje po styrnisku; chned budže podzim.

podžubać: tu mujšely być kury; bo chlib je całi podžubani.

podžižńać: to nie je šumnie tak podžižńać starim ludžum.

podžyc: tyn synek je kusek víkodłaka; džaŭše podžyl cału gabu.

pohańka: teraz pohańky juž nie šeju, a pohańske krupy sum židko v sklepach.

pohraŭka: šedziće na pohraŭdce, a dejšč padaŭ; ješće zmokńeće.

pohšib: ludže idum s pohšeba.

pochybić: jak ve svati Duch padaŭ, to pochybi reŭ.

poiščel: lužka laŭ ćebe ny mume; to mujšiš na poiščelu ležeć.

poiščić: na víliju pošćum całi džiń.

poiščać: gdo by mu chćeł peńize poiščać a ich potim straćić!

poiščyky: chćeł méeć dvěsta marek na poiščyky; teraz mu ŭaŭdyn nie poiščać.

pokos: ječmyń šećum na pokosy.

pokšyva: idž, natyrhej trochu pokšyv laŭ huišeit.

połowica: jaŭ najmuł velku parcelu traŭvy; jak chceš, to ci pšedum połowicu.

połowićni: to obili je połowićne; ješće malo vela idže.

pole: ve žńiva idum všycy do pola.

policist: na tyrhu chodži policist i daŭvaŭ pozur, až ŭaŭdyn nie ukradže.

pońeŭyrać: nie pońeŭyrej tak tim synkym; bo to nie je tvuj.

poosnažovać: poosnažuj stševiky a opucuj ich.

popajść: popaŭd nuž i ućik.

popravić: jaŭ ci popravim na myjće, jak tu budžeš puł roku.

popšedać: popšedoł rolu i vytahnul do mēsta.

poradzić: a. to małe już poradzi litać. b. un ve škole nie poradzył vela. c. nie rub se taki mocni; bo jaŕ ōi poradźim.

porka: kupim ieście samca i to budu mieć dwie porky.

posauđ: na posauđ idze dwanaśt oóipek pšy mlaŕcyńu.

posipka: upečyme dwie blachy kołaŕca s posipkum.

poskludzać: jak poskludzume obili do studoły, začniŕe zaraŕz mlaŕcić.

posłać: a. pošli do kupca po sul. b. pšyńiś słamu a poiścel huiśum. poslechlivi: ta dzaŕcha je barzo poslechlivaŕ.

poslechnuć: yny mu źekni śłowo, to će zaraŕz poslechnie.

posłuchać: to je dobri synek, co mamu dycky posłuchaŕ.

postśedek (poštśedek): na postśedku cesty nie je taki velki maras.

postśednica (poštśednica): una je ve statku za postśednicu.

posypać: poli chlib vodum a posyp ho cukrym.

poščuć: jaŕ vum psym poščuŕu huiśi.

poškrobek: a. zrořim ći placek s poškrobka. b. tyn synek to je yny taki poškrobek; niŕma vela ś nieho.

poštšoľ: s poštšaŕla vylizajum koiści i hnuŕ.

potknuć se: potknuľ se o kamyń i utśas se palec.

potłukować se: Hanes se tak potłukuje; ŕaŕdyn se o nieho nie staraŕ.

potraćić se: kaŕćeta se num potraćyły; ny moŕzyme ich nejść.

potśeskać: krupy num obili potśeskały.

potulni: choćbyiś mu nazdoľ, to ći nie nie ŕeknie; un je barzo potulni.

potvora: budŕeś tu yny pyskować, ti potvoro; rub, aŕ se schruńiś. poumacku: juŕ je ćma, a poumacku nie zneiđu.

povaŕlać: kaŕejś to był, iŕ maŕś galaŕty tak povaŕlane?

povyŕinać: vŕyceck ŕalaŕt powyŕinoľ a niechoľ ho leŕeć.

povidla: kupime povidla do kołaŕca.

pořichlać: reŕ je całaŕ pořichłanaŕ; muiśime ju kosum zeŕśikać.

pozadek: to zyrni je yny pozadek laŕ bydla.

pozajťsku: pozajťsku poŕedu do Raćiboŕa.

pozotŕyrać: niechoľ vŕycecko pozotŕyrane i ućik.

poŕehnańi: u naŕs niŕma poŕehnańaŕ; nie se nie zdaŕi.

poŕwać: poŕwała grisek i dała ho dŕeću.

prać: nie per syřka dycky; bo mu ieście co zrořiś.

praiśe: staraŕ řvińa se v tich dńach opraiśi; aŕby praiśeta yny nie były myrtve!

praŕcni: ta baba je barzo praŕcnaŕ.

praudlo: synek stojí na praudle; ješče vum do žiky vleci.
 prauh: šliž s prahu; bo yny zavaudzauš.
 prauzni: štyry mechy juž sum prauzne; dluho nie styknime.
 pravda: Mariko, pravda, to tak bylo, jak iau povedžela.
 pravnauk: v Sulkoŕe majum šesnaust pravnaukuv.
 pravić: un mu pravył, iž ni mau ku žice chodzić.
 presuvka: niekeži chłopi kužum yny presuvku; ta smyrdzi jak od
 cyganuv.

procesija: na svateho Urbana idze procesija do pola.
 proiřcić: un tam proiřci gvoždze.
 provaŕzek: gdo ni mau provižel, bere bai provaŕzky do obilaŕ.
 provižlo: našykuj provižla; pojedzime iečmyń vaŕzac.
 pruć: pańčoča mu se pruje, zaštepuj iu.
 prucić: ludze robum kořiky s prucaŕ.
 prušć: jak mařynum mlaŕcum, to barzo prui.
 prut: stoiř ani prut.
 prutek: uźni mi tyn prutek, ař mu vystřižu.
 psota: vrany vřeřcum v leće na psotu.
 pšaŕk: u Kuřiřa majum małe pšaŕky; jedneho mořeće dostać.
 přikać: řiř přemyrnuł, iř yny přikauš?
 přinco: a přinco, to nie je pravda.
 přinec: mau teiř tam přinec; ani mu na idlo nie stykaŕ.
 přinka: přinka to je zlaŕ nimoc; pyřvai tu pod farum moc ludi
 na přinku umyřalo.
 přaŕć: oicove přaŕum svojim dzećum.
 přaŕćel: vy mauće moc přaŕćeli, a do řaŕdneho nie idzeće: přaŕ-
 ćel kapsa a svaŕk řiřek.
 přaŕćelski: Kupka i Kuchta sum po přaŕćelsku.
 přaŕćelstvo: deŕ mi pokuŕ s takim přaŕćelstvym, to lepři řic.
 přebuiřć: jak je zařrani, to moře vzać nuř i će přebuiřć.
 přecem: to přecem nie je pravda.
 přećnica: přećnica to je cesta na hraići.
 před: una řesto stoi před řalaŕpum a baŕiaŕ.
 předeŕ: mume dře ćeleŕtka; jedno je na předeŕ a druhe na chovańi.
 předek: idř na předek a nie stui tu.
 předluńskim: předluńskim nie bylo vela jablek.
 předvčerym: předvčerym jeřče sy mnum řuńdřyl, a dřiř juř ho
 řima.
 předza: baby předly předzu na kołovratkach.

pšedži: pšedži jaŋ a potim ti.
 pšejsć: ludže na vsi teraz juž nie pšedum.
 pšejslica: na pšejslici — to był dluhi ki — był vrazyni kružel.
 pšekalić: un zaiš nuž pšekalył; ańi iaki handlyž.
 pšekleti: to pšeklete babsko yny chodži a vyvžeskuje.
 pšekludzić se: un se pšekludži na drahy.
 pšepurka: pšepurka vołaŋ putpulut.
 pšerubel: žika je zamyrnutaŋ; vejž sekyru a zrub pšerubel pšy
 praŋdle.
 pšetak: v žimu chytaŋum syncy baj vražble pod pšetak.
 pšetvýrać se: synek pšetvýraŋ se z jednej izby do drugej.
 pšetyrmańić: všycky penize pšetyrmańyl.
 pšik: połuž balek po pšiky.
 pšy: stoi pšy nimu a nie vídži ho.
 pšycisnuć: a. dej pozur; bo mu palce pšycisnieš. b. jak ei pšycisnu,
 to će džepro budže boleć.
 pšykri: nejhorši pod tyn pšykri vyrech jechać, potim juž idže.
 pšykryvka: pšykryj hyrńec pšykryvkum.
 pšylejhnuc se: do našeho chliwa pšylejhlý se ščury.
 pšymžyc: pšymži ocy, i to ujšnieš.
 pšyncka: letojš je moc pšyncky ve rži.
 pšypumńec: pšypumńi mńi, ižech chćel vlić do školy.
 pšypur: chodžiš s pšyporym; zavaŋž se choć fortuch.
 pšysmyčyc: pšysmyčyla tši ocipy żyta; to i stykńe na kołaŋć.
 pšystruĵka: ta džaŋcha chodži ańi pšystruĵka.
 pšyvžyc: pšyvži vrata, aŋ kury nie vlezum do studoły.
 puć: ludže chodzum na puć do svatej Any.
 puchažyna: nadńi puchažynu i povejš ju ku pecu, aŋ vyschnie.
 puchli: jak daŋš moc masła do kołaŋća, to je puchli.
 pukać: nie pukej bičym; bo iešće koho tšajšnieš.
 puket: tu maŋš šumni puket; zaniš ho mańe.
 pułka: pod dachym víšum tši pułky, ale hołuby tam nie chcum ližć.
 pułtoraŋk: jedyn pułtoraŋk to jest patnaŋst pasmuv; s pułtoraŋ-
 kuv tkaŋće vyaŋbali plaŋtno.
 Pumbuček: ve velki paŋtek idum džeći Pumbučka lubkać.
 punev: vli tam vody do punve.
 pupek: v marcu vylizaŋ huiši pupek na łuce.
 pypeć: jak je horko a huiš se ny moŋe napić, to dostańe pypeć
 i zdechnie.

pypla: s něho to tež majster pypla; do vŝykeho se styrkaŋ a nic
nie rozumi.

pyplać: dyrži tyn kusek masa v gaŋe a pyple ho, tyn pyplaŋk;
ny moŝe to ho zaraŋz zjejšć?

pyrdula: a. zadyrŝ trochu tu pyrdulu a nie sreŝ dycky. b. to yny
taki pyrdula, nic poŝaŋdneho nie uŋi.

pyrnaŝtka: to je dojšć prajŝejt od pyrnaŝtky.

pyrŝkać: a. nie pyrŝkej tak gabum; bo se poŝlintaŝ jak kaŋec.

b. vangli pyrŝkaŋ v pecu.

pyrŝcin: vroŝ pyrŝcin na koŝisko.

pyrŝcinek: sejmi pyrŝcinek s palca.

pyrtać: stuŝ ćicho a nie pyrtej me, ti pyrtaću.

pyskati: ti pyskaću pyskati, nie robiŝ nic, yny pyskujeŝ.

pyŝcek: mlade hlaŝtaŝicky otŝyrajum pyŝcky; bo chcum ŝrać.

pytluvka: od cyntnaŋra plaći se ŝeŝekich pytluvky.

P'

pegy: una maŋ na całej gaŋe pegy; je pegataŋ.

pejšć: un ho ŝasnul pejšćum v zuby, aŝ mu jedyn vybył.

pejšnička: zaiŝpiveŝ tu ŝumnu pejšničku; jaŋ se ju chcu naućyć.

peŝtovać: take velke dŝećo, a ieŝće ho peŝtujeŝ!

peŝtunka: Ana budŝe u naŝ za peŝtunku.

peŝky: un dycky s Hlubčyc peŝky pŝychodŝi.

pichnuć: pichnul ho ieŝłum v ruku, aŝ mu krev vyskoćyla.

pijaŋvka: pijaŋvky vycyckujum złu krev.

pila: vídŝiŝ, pŝle idum s pola; dume im se napić a potim ich
zavŝyeme do kyrŝnika.

piŋdŝalek: na piŋdŝalek puiŝŝime do ŝniŝ.

piŋkava: piŋkavy piŋkaŋum piŋk, piŋk, piŋk.

pipka: letoŝ ŝima vela s huiŝi; sum to yny pipky.

pirol: jak pirol gviŝdŝe, to je na deŝŝ.

piŝkać: dostol piŝcołku a teraz yny piŝkaŋ, tyn piŝkała.

piŝkuŝ: pyrvi były teŝ piŝkoŝe v kamplach.

piŝceć: kuŝeta piŝćum, jak im je ŝima.

piŝcek: kuŝyl se u hadyrlauka piŝcek i to piŝkaŋ.

piŝcołka: pyrvaj ŝyncy uŝinali prući z vyrby i robyli se piŝcołky.

piťvać: una budŝe ryby piťvać.

piťvaŋk: s tim piťvaŋkym ny moŝu chleba ukrać.

pívniica: deĵ maslo do pívniice; bo tam je chłaudno.
 piznuć: ĵak će piznu v ľeb, to se zaraųz vyvraųćíš.
 púntka: tu maųš púntku (50 feńikuv); pšýńíš puł funta cukru.
 pyntro: ĵećmyń vłóžime na pyntro a to druge obili za humyńice.

R

raųyųž: tyn synek budųe raųz kusek raųyųža; ĵuų teraz se daųvaų
 z noųym na ludųi.

radovać se: nie radų se tak; bo nie vší, co na ćebe ĵeśće pšídųe.

radųie: ĵaų ći radųim íś po daųchtoru; bo ĵuų maųš vysoku
 gorunćku.

rachetla: syncy baĵ puśćali rachetle na većur.

rajfa: zaniś koło do kovaųla; bo rajfa ślituje.

rajźni: tiś ĵe taki ślabi ĵak hųśeto; dobųe, ĵų choć ĵaų ĵest rajźnaų
 i poradųim co zroćić.

rak: pyrvaj było tu moc rakuv, to ich rukama chytali.

ranaų: ludųe idum z raneĵ; maųš ćas se oblikać.

raśka: a. v kśaųkach pśý moĵśće dyrųi se moc raśkuv. b. maųš
 raśku na noĵśe.

raųd: muĵ synek raųd chodųi do śkoły.

raųz: a. un maų raųz tela ĵak ti, to se mu nų moųś rovnac.

b. vší, lepši ĵuų nie budųe, yny co raųz to horši.

rećtur: naś novi rećtur ĵe zli; pere, kaĵ moųe.

reĵ: o kaųdu bųdųinu reĵ robi.

rete: vołoł na rete: byda, reta, pumuųće.

reų: reų ĵest ozdųalaų, źńiva ĵuų sum na kyrku.

rićla: niech śedųe se na rićlu i śedųi.

rima: z nosa mu rima ćeće.

rinski: za ogurkyech dostała dva rinske.

rių: na poľeĵdnie budųime ĵeĵś rių v polivce.

robotni: tyn cug nie ĵedųe v robotni dųiń, yny v nędźelu.

roĵśivka: naber obili z mćecha do roĵśivky i śi.

rok: rok za rokym ućekaų, a my se staųime i traćime.

rovnąk: un ĵe tak stari ĵak ĵaų; my sum rovnąųcy.

rozehnac: vćeter rozehnoł mraćna; ĵuų ĵe vybrane.

rozchrastać: ruky sum od źimy rozchrastane.

rozkosmani: ani se nie ćeśe, ĵak rano staųe; całi dųiń chodųi roz-
 kosmanaų.

rozmaňti: sum rozmaňci ludže, i tacy, co ěi oka v hľave nie žyčum.
roznamovać: na velkej roznamovali, iž ve štyrtek budže ve sva-
tim Ľuzafku.

rozňimuc se: synek mňi se rozňimuh; gdo vňi, ěi mu budže lepši.

rozpuk: jak to sľyšľ, šľmľ se do rozpuku.

rozpustni: ta džaucha je barzo rozpustna; iuž nie vňi, co ma
vyhrauwać.

rozšarpać: tyn rozšarpańec se zaraųz rozšarpe, jak mu gdo co
žekńe.

roztopýžać se: Ana se teraz roztopýžaų v cudzim; sama nie vňi,
jak do teho pšyšla.

rozuměć: tyn dudraųk ničymu nie rozumňi.

rozvalić: kopnuľ o hyrńec i rozvalyl ho.

rozvora: rozvora dyrži vuz do kupy.

rožnuć: rožňi švětľo v kuchynňi; bo iuž nie vídać.

ručka: zľumoľ ručku od ľiěa a ľiě stracyľ.

rukaųv: na iupe maų dľuhe rukaųvy a na košuli kraųtke rukaųvky.

rukavica: jak pujdžeš do studoly, to vejž rukavice; bo džišej
barzo uįžibaų.

rumovisko: poćepňi stšeskanu šolku na rumovisko.

rumraj: u Marjany je dycky velki rumraj; tam požaųdku nima.

rumynek: rumynek to je dobraų zelina.

rus: v kanaže dyržum se rusy i kozy; to ich džeći do kořika
chytajum.

ryć: kret ryje v žejdkach, puchli zymu.

ryľ: vejž ryl a poryľ zehradku.

ryndlik: usmaųž vajca v ryndliku.

rypać: obezdži, jak ho rypaų pějšćum po hľave.

rypnuć: rypnuľ ho v bok i ućik.

ryšaųk: tyn ryšaųk maų ěervyne vľasy.

ryšavi: Hanes maų ryšavi funs.

ryvľik: urvľi mňi paųra ryvľikov vľiňňi a šćepňi mňi ich na zymu.

rzać se: rzaųš se aňňi kuň, ti rzochu urzani.

ržani: pšyňiň trochu ržaneį muky s hury.

ržisko: huiři nie žerum tak rady na ržisku jak na jeěmyňisku.

S

sadze: prave sadze vyľbraų, a ty furgajum vřudy.

sak: rybaųže chytajum ryby do saka.

- sakva: nakopej trochu kartaufli do sakvy, to num styknie.
 sam: kaj to yny chodžiš? raŕz sam, raŕz tam.
 samec: sarńica šedži na vaicach, a samec pšynojsi i žrańi.
 sarńa: v lejše šedžeła sarńa, ale sornika nie było vídać.
 scać: kaj to tam ściš? idž ku hnoju.
 scale: tu na pohraŕdce sum scale; gdo to tu zaiš nacedžyl?
 scoch: a. yny budže scała do lužka, tyn scoch. b. scoch rojšnie
 v óvikli; ludže ho bai zžyrajum laŕ kraŕv.
 scupnuć: obeždži tam na zehradže, eli jake jabka scuply.
 seblejc se: sebleć se a začńi pochruńać.
 sebuć: sebuŕ stševiky, jак sum mokre.
 sedlaŕk: sedlaŕk maŕ statek, rolu (50—180 ĵuter) a robi na polu
 kuńma.
 sejmuć: sejńi klobuk, jак idžeš kole kšiza.
 selka: pyrvaj selky nojšyly drahe šaty, ale nie chodžyly po pańsku.
 servać: puł dńaech smykoł mechy; terazech je cali servani.
 servaŕtka: napi se servaŕtky, je švízaŕ.
 shńyluch: po caľich dńach šedži duma a ěic nie roŕi, tyn shńyluch.
 sip: peŕži je v sipach i sipkach; na sipy oblikajum cejchy a na
 sipky cejšky.
 sipki: jак ty hrušky sum oždžale, to sum sipke.
 skała: ty skiby nie idum rozvlaŕčyć; bo sum tvyrde jак skała.
 skapnuć: zaiš jedno huišeto skaplo.
 skaŕzac: jaŕ im dum skaŕzac, iž maŕum zajtra do me pšić.
 skažyć se: ti se skažiš na inšich a sum nie daŕvaŕš žaŕdnymu
 pokuŕ.
 sklaŕdać: un sklaŕdaŕ obili ve studole.
 sklep: v sklepe dostańeš, co chceš, yny peńize meć.
 skludzić: zajtra skludžime ostatek obilaŕ do studoly.
 skok: idž skok do kupca a pšyniš mi funt cukru.
 skovać: skovej chlib do olmariky.
 skrepnuć: pes mu skrepnuł.
 skruńka: una rada skruńku i; dej i ju.
 skšaŕtek: jак ni maŕš ěic, to ói skšaŕtek nasraŕ.
 skšećeć: tyn synek skšeći cali džiń, choćby mu se co stało.
 skšećek: s teho syńka je kusek skšećka.
 skšńa: idž do skšńe po zyrńi laŕ kužeŕ.
 skšńka: nažež huišum futro na skšńe.
 skšńpka: un hraŕ šumnie na skšńpce.

skura: tyn strumek num slińe; bo kozy obhryzły śńeho cału skuru.

skurčýc: sedźi v broiždze skurčyni; bo mu je žima.

skurka: a. pšedej mńi skurku s krulika; dum ći pečeskich. b. muj-
šiś tež skurky ziejść ańe yny štsidku.

skužica: jak dauš do bańi trochu skužice a cukru, to lepši šma-
kujum.

skyrz: įau yny skyrzńeho dostał hńby.

skiba:ńe rub take velke skiby, ty se źle vławćum.

skibka: ukrej dźećum yny małe skibky; bo vćecińe zjedzum.

skipac: obeždźi, polivka ći na blaše skipe.

skisnuć: mliko įuź skisło.

slabikaų: jak puidźeš do školy, to ći kupim slabikaų.

slać:ńeįśćel tak moc słamy; bońy mume vela.

słama: śćeplńi dźe oćipky słamy na duł.

słamani: na leto ći kupim słamani klobuk.

słani: polivka je słanaų.

słepac: chłope, ćamu to yny słepeš? kaźduńedźelu jesteįs osle-
pani;ńy moźeš se trochu dyrzeć?

słozýc: a. jedna fura įuź je słozynaų; b. słuź ohyn, įuź se ćmńi.

słup: zaiś lejzeš po słupe, aź yny spadńeś!

słušni: ta dźaųcha je barzo słuśnaų, moc se myįśli.

smand: v kuchyni maųs pylno smandu.

smańdźić se: od ćeho se to smańdźi? to vńińze umasta ućekła.

smejść: smeć odroblńky ze stola, aź budźe snaųźni.

smok: idźe zamraćyni įak smok.

smoźýc: įau zańesła dvacetńechuv na huru; terazech je calaų
smoźynaų.

smraųd: zavři okna, aź tu smraųdńe tahńe.

smuńić se: ći dva se įakoiś smuńum do kupy, choć unańe uńri
pońymecku.

smyįślać: ta dźaųchańe vńi, co smyįślać; raųs chce to a raųs to.
smykać se: to dźaųśysko smykaų se po calich nocach; to je ku-
sek smyka.

sńetky: toįs z młina pśyvejz same sńetky.

śnadno: una śnadno vlejźe do naųs.

śnopl: a. utři se śnopl z nosa. b. ti śnopl śnoplaci, deį se yny
pozur, aź ćeńe chyćim.

sosna: v įarovńovskim lejše įe moc sosnuv.

- soška: každi vuz maŕ dvě klanice i dvě sošky.
 spaŕi: idž mŕ s tvojim spaŕim, ti špiku.
 spodnŕica: jaŕ ěi dvŕhnu spodnŕicu i vytšeskum ěi.
 spokopŕie: tela raziech ěi žunžyl, a ieščejs nŕe spokopyla.
 społym: podž, puďžime społym do lesa.
 spoŕedelnŕica: pun farauž šedzum v spoŕedelnŕici; idž tam ku nŕim do spoŕedži.
 sprajšni: staraŕ švŕna ie sprajšnaŕ; za tidžiŕ se opraiši.
 spraviě: a. sprauv mu galaŕty; bo chodži obervani ani ľach. b. idž ľuška spraviě. c. ěak budžeš deli u naŕs, to ěi teŕž chvantky spravime.
 sprojšěie: veŕž mľotek a spruišě tyn gvuižď.
 spruchnŕeli: nohy od šraŕku sum spruchnŕele.
 spuchlina: un ěuž nŕe budže dľuho žyc; ieš caľi spuchnuti ěak spuchlina.
 spujsěie: a. spujsě bisagy na duľ, aŕ ěi paŕŕuch nŕe vŕdaě. b. opusta ie spuščynaŕ; bo budum bahno ěepaě. c. to plaŕtno ie drahe; to mujsěie trochu spujsěie. d. vŕdžiš, un se o nŕic nŕe staraŕ; bo se na ěebe spuščau.
 spurni: to Ľozef zajš spurue, co chvŕla ie spurni; jaŕ mu to spurvani vyžynu.
 spŕinka: pšyši spŕinku ku pasu.
 sračka: mujsim co chvŕlu litaě na dvur; mum sračku.
 srumota: aŕ srumota mŕe bere.
 stanuě: stuŕŕ, obleě se a idž do školy.
 starula: ta starula yny chodži z maľimi a kvoěi.
 statek: Zyman maŕ velki statek, ale od roku tam idže vŕycko na opak.
 staŕuě: krava ěuž mŕejšunc stoi; nŕe dauvaŕ ŕaŕdnŕeho mlika.
 staŕvka: syncy chodžyli pyrvai na staŕvku do Ketša; ěak ich zaŕpisali do vojska, to styřyli se vuŕŕačky na kľobuky i špivali.
 stavynŕi: nŕe tša byľo budovaě take velke stavynŕi; teraz se nŕy moŕžeš vykopaě.
 staŕiěek: staŕiěek sum ze staŕyŕkum na vycugu; maľum svoju izbetku i kuchynu.
 stiskaě se: ěak tak ělověk ie sum, to mu se stiskaŕ.
 stolek: zaniš stolek na zehradu, aŕ se moŕžu šednuě.
 stoľvka: vyěimi ze stoľvky ľeŕky, noŕe i vŕidelky.
 stolik: deĽ tam dŕeěum idľo na stolik; nŕech tam ěedzum.

stopa: tu je pylno stopuv na zaišeitim; gdo to mi zaiš namaraišyľ? strašmo: staži ludže baj věžum v strašma.

strašni: ta isnaŷ strašnie vyhlidaŷ aňi pšystruika; nie i nie pasuje.

strik: strik sum tatuv brat a strynaŷ jejich baba.

struči: peluška, vyka a hrach majum struči.

struh: vejž struh a ostruž mi tu desku.

struhać: idž kartaufle struhać a potim služ ohyń.

struhaŷvka: iaŷ juž až chori vyhlidum od struhaŷvky, nny muĩ-šim litać.

strup: a. na hławe maŷ pylno strupuv. b. ti strupe strupati, deĩ se nny pozur, jak će chyćim.

stšala (štšala): Ian zarobyľ moc na stšale.

stšampec (štšampec): stšampce višum mu z galaŷt.

stšelić (štšelić): jak će stšelim v pysk, to se zaraŷz vyvraŷćiš.

stšeskać (štšeskać): deĩ pozur, až mi hyrnkuv nie stšeskaŷš.

stšic (štšic): a. tyn synek nie nie chce sľuchać; iaŷ ho tak budu stšic, až dľuho budže pańetać. b. jak to voda stšize ze zyme.

stšidka (štšidka): zĩydz teĩž skurky a nie nny stšidku.

stšiha (štšiha): a. stšihy majum tuplovane zuby; jak žyĩum, to ich nie poznać, jak sum umžyte, to hryzum sumšeda. b. ti stšiho, kaj to lećiš?

stšilać (štšilać): myĩšlivce stšilaĩum na zajunce.

studnia: teraz juž chned nigdzi ny majum studnie, nny plumpy.

studžynka: pšy hućnici je studžynka: idž po trochu vody.

stuchlina: tu sľamu juž ćuć stuchlinum.

stukać: dzećo nny stukau; obezdzi, co mu tam jest.

stupa: pyrvai sypali šinińec do stupuv i tľukli ho tam, až se š nieho muka zrobyľa.

stupel: nejšedž na stuplach; bo žauďyn ny može pšelić.

styknuć: kraĩsikuń num dziš nie styknie; tšeba ješće jechać po trauvu.

styrkać se: Iozef se do všyckeho styrkau, choć nićymu nie rozumi.

styrpnuć: ruky i styrpły, a do nuh i kurće pšyšły; to ny može nie robić.

suchoty: jak dzeći męly suchoty, to chodžyły pyrvai do Mendy; šły tam včas rano, miž sľunećko vyšlo. Menda trochu po-žikoľ z jednej kńižky i zažehnoľ suchoty, a ty se straćyły.

suchać: to je taki suchać; nie nie i, nny paskudzi.

sukňa: dej se požaudnu sukňu ušýc; bo to budže do kojšcéla.
 sužovač: dyć jaŋ nic nie zrobyła; co mé tak sužuješ?
 svačyna: vejž na svačynu chlib z masłym a kafej do žbunka.
 svada: u vaŋs dycky muji byc svada.
 svaliô: svalyl ho na zabitu.
 svaŋk: svaŋk majum tatovu sestru, a jejich baba to sum najši
 ôetka.

sve: černaŋ, kaj to stojiš? idž na sve.
 svoŋovač: džiš ju pyrši raŋz svoŋovali.
 svoŋuvka: v kojšcéle sum tši svoŋuvky.
 svora: vrojž svoru do voza, až se nie rozjedže.
 svyrbič: skura ôe zaji svyrbi; dluhoejš juž nie dostôl.
 synčora: to je ale synčora; kaj yny synka vídzi, tam za nim leci.
 synek: ôi dva syncy ny možum se vystauć; yny se perum.
 sypac: letojš obili nie sype vela; bylo za maŋo dejšča.
 sypani: žyto pšidže teraz na sypani a požiŋme na pšedej.
 syseł: ti syisle, yny mé dugauš; ny možeš čekać, až dostaŋeš?

Ś

šarka: nie ľum šarky ze štrachelci.
 šeckli: tyn pes je šeckli; možno dostôl horke futro.
 šekaŋč: poišekej ôviklu šekaŋčym.
 šici: v kamplach pšy žice rojšnie moc šicaŋ.
 šidač: dycky mi šidaŋ v ľavce na moje mjesce.
 šikaŋvka: tu mauš šikaŋvku z blachy; idž džaŋchy šikać.
 šiniŋec: zejšiniŋca robum oli; tyn oli je dobri ľaŋ ľudži i ľaŋ
 bydla.

šini: obezdži, gdo tam lejže doišini.
 šitko: Marta mau šitko na pšecedzaŋi muky.
 šiv: kole M'ichała je nejľepši šiv.
 šivi: Anton je cali šivi; kaj to tak zejšivnuł?
 šlepaŋk: mau brele a ješce nic nie vídzi, tyn šlepaŋk.
 šligrac: nejšligrej mi tak vodum.
 šlimaŋk: šlimaŋky šedzum rady v zelu a obhryzajum ľišci.
 šlintac se: šlintaŋ se ľak mali džeć.
 šliny: pylno šlin mauš v gaŋe; vypluj ich.
 šliniô se: yny se šliniš, ti šlintaŋku.
 šliva: budžime šlivy tyrhać, juž sum ozdžale.

šlízó: vľiz na haľuľž a teraz nie poradži šlízó.
 šľížka: zrobyľaech trochu šľížek ľaľ hujši.
 šmiedi: naľ chľib je barzo šmiedi; to zaiľ muka nie byľa dobraľ.
 šnigac: kuňe šnigajum svojim ogunym, aby ich muchy nie ščipaľy.
 šniglavi: ľaľ mum šniglavi ki; ľak če pšeaľcnu, to budžeľ mēc černu duhu.
 šnich: tam byľo šnichu do rozpuku.
 šnaľž: idž, idž, ti šnaľžu, dycky či se co spuminaľ.
 šneć: v oľľu je letojš šneć; to je tak ľak ruda.
 šneći: zameć šneći a vyćepni ho na dvur.
 šnice: šnice sum zľumane; napraľv ich.
 šnić se: v noce mi se šnyľo o veľkej vodže; to je na nimoc.
 šnidaňi: Hanes dycky druhe šnidaňi robi.
 šník: džiľech mēľ strašni šník: vľiz do naľs zbuňik i zaľyľ mamu.
 šoknuć: vzol bić i šoknuľ ho bez gabu.
 špik: vľiac, iž je zdravi; maľ dobrí špik.
 špivać: staraľ Viška znaľa moc špivek; ľak my robyľy v évikľi, dycky ich špivaľa.
 šunćeć: začinaľ šunćeć, vínže se nazľyraľ na deľšč.
 švećić: vľi švecynu vodu do kaľfľika.
 švedžik: pšyniľ švedžik a vytahni froper.
 švetľo: rožni švetľo; bo ľuž je čma.
 švićić: vejž švetľo a švić mu.
 švićnik: vrojž švićku dojšvićnika a postaľv ľu na stuľ; bo je sobota.
 švidrati: ľak džeći često zahľidaľum pšez škaľby, to budum švi-drate.
 švidraľk: ti švidraľku švidrati, nauć se dobže zahľidać.
 švidžyć: tyn synek švidži; chned budže švidrati.
 šviňa: ti šviňo šviňskaľ, zakryjeľ se!
 švitać: kuňe švitaľum po placu.
 švitek: ľak lyn byľ odrošyni, robyľo se švitky.
 švýrček: na ľuce ľitaľum švýrčky.
 švýrk: ľedž pod švýrkama; bo cesta je dobraľ.

Š

šak: nie je takaa gľupaľ; šak vi, co maľ robić.
 šaket: obleć šaket a idž do kojšćela.

šandara: jak nie budzeš meć latarnie pšy kole, to će šandara zapiše.
 šaniec: za mostym navejeło vysoke šance śnieha; ani se nie idze vy-
 kopać.

šarapatka: Antońiček s Pavloviček raŭd gozołku pije, a ta matka
 šarapatka rada dzeći bije.

šarpać: a. nie šarpei tak kravama. b. nie šarp tak chlebym; bo
 num do zajtška nie styknie.

šaseja: na šaseji sadzum nowe strumky.

šasnuc: s teho synka je kusek vydary: vzoł važechu, šasnuł num
 i ucik.

šastać: šastaŭ peńizama, choćby meł nie vím vela.

šaty: v šranku maŭ drahe šaty ležeć.

šatka: zavaŭž se šatku na gławe, aŭ nie chodziš takaŭ kosmataŭ.

šaŭlić: nie ví, co robi; chodzi jak šaŭlyni.

ščejb: na łuce rojsnie moc ščejb; dzeći ho rady cycakaŭ.

ščejsi: vínšujmye ščejsi, zdрави tyn novi rok.

ščetka: pšyniś ščetku z izby a osnaŭ mni galaŭty.

šćipa: tyn synek je chudi jak šćipa.

šćipać: muchy džiś hryzum i šćipum; to je na psotu.

šćipka: a. našćip šćipky na ohyń do peca. b. dej trochu soli do
 uši, aŭby šćipky do nich nie vlezły.

šćiplavi: do ogurek se daŭvaŭ šćiplave koŭyni.

ščuc: a. Valek ščuje psa na me. b. nie ščuŭ na inšich.

ščuka: v žice było pyrvaj moc ščukuv.

ščukać: džiś mi se yny ščukaŭ; mujsi me gdo spuńinać.

ščur: v starich chlivach dyržum se rady ščury.

ščymrać: to dzećo vela nie i, yny tak trochu ščymže od paskud-
 nojsi.

ščypić: Ana puńdze ojspice ščypić.

ščyrbati: a. tela zubuvejs juŭ straćyl; caliejs je šchyrbati. b. jak
 reŭ kvitnie a pśidze velki veter, to serve kvici; potim je
 reŭ šchyrbataŭ.

ščyrbauk: tyn šchyrbauk šchyrbati jest juŭ chned bez zubuv.

ščyrkać: małe dzeći ščyrkaŭ ze ščyrkotkama, aŭ se zabaŭum
 a nie plaćum.

ščyrkańi: co to tam robiś za ščyrkańi, ti zbytećniku? dej tymu
 pokuj.

šekulada: teraz ludze sum naućyni paskudzić; kupujum bumbumy
 i šekulady.

šeredzić: to babsko každého šeredži; žaŕdnymu nie daŕ pokuj.
 šerha: šerha kuŕe dŕe.
 šerhovŕa: u Gabryša byla šerhovŕa.
 ševecki: Hanka šedŕi caŕi dŕiŕ na ševeckim stolku a ŕyŕe ŕtševiky.
 šindŕel: dach svateho Juzafka je zakryti šindŕelama.
 šinkyŕ: co zaraŕbaŕ, to šinkyŕoŕi zanoŕŕi.
 ŕkarboŕ: ty ŕkarbaŕly sum juŕ na nie; včepŕi ich do peca.
 ŕkaredni: ti maŕŕ ŕkaredne galaŕty; sum caŕe potyrhane.
 ŕkartka: nie vyriveŕ ŕkartek s kniŕky; bo ju zŕiŕŕiŕ.
 ŕklo: nie depŕi do ŕkla; bo se nohu rozeŕneŕ.
 ŕklani: nie kupuj ŕklane veca; bo se chned ŕtšeskajum.
 ŕklić: ti yny ŕkliŕ inŕich.
 ŕklunka: deŕ mŕ ŕklunku vody; bo mŕ se chce pić.
 ŕkobla: vroŕŕ kneblik do ŕkoble.
 ŕkop: tyn synek je ćeŕki jak ŕkop.
 ŕkopyrdnuć: ŕel i ŕkopyrdnuŕ pŕeŕ kamyŕ.
 ŕkorupa: muŕŕime dać novu ŕkorupu na dach; bo juŕ pŕećikaŕ.
 ŕkovrunek: jak rano idŕeŕ na pole, to ŕkovrunky ŕpivaŕum.
 ŕkrabać: Antoŕija nie poradŕi piŕać, yny tak ŕkrabe.
 ŕkrobać: ŕkrobeŕ kartaŕfle na večeŕu.
 ŕkrobaćka: v ŕiŕi je moc marasu; veŕŕ ŕkrobaćku a vymeć ho.
 ŕkrubek: pŕyŕiŕ mŕ ŕkrubek na chlib.
 ŕkryŕati: ćamuŕŕ to kupaŕla ŕkryŕati ancug?
 ŕkubać: huiŕŕ ŕkubaŕum traŕvu.
 ŕkućina: a. tu sum ŕkućiny z braŕvka; vyćepŕi ich. b. synek je
 aŕi ŕkućina; nie nie roŕŕŕe, yny u zyme ŕedŕi.
 ŕkvara: s teho synka ŕima vela, to je taki ŕkvara.
 ŕkvarka: a. pokraŕlach sadŕo i vyŕkvaŕyla ho, tu maŕće ŕkvarky.
 b. na licach maŕ pylno ŕkvarek; to ich faraŕŕoŕi ukraŕd.
 ŕkvor: teho ŕkvora aŕi ŕy moŕeŕ dopaiŕć.
 ŕkyrpać se: tyn ćŕŕvek nie poradŕi chodŕić, yny tak ŕkyrpe se.
 ŕkyrtać: nie ŕkyrteŕ ŕtševikym po delinach.
 ŕkyrtaćka: pŕeŕkyrtnŕi plac ŕkyrtaćkum, aŕ tam ŕlama nie leŕi.
 ŕlapa: krava vdepla mŕ ŕlapum na nohu.
 ŕnupać: niekeŕi chŕŕpi ŕnupum tabaku.
 ŕolka: v robotni dŕiŕ piŕum kafeŕ s hyrnkuv a v ŕedŕelu ze ŕolek.
 ŕpaŕelka: ŕtaŕi ludŕe chodzum pod ŕpaŕelkum do koŕŕćela.
 ŕpatni: ti dycky inŕich ŕeredŕiŕ; to je ŕpatnaŕ moda.
 ŕpaŕk: ŕpaŕk to je ćŕŕvek, co se ŕtaŕaŕ gŕŕpi a ŕvoje dokazuje.

špluchtać: nie špluchtej ve vodže; bo mni naišligrauš do kuchynie.
špotavi: mauš krumfleky špotave; dej se ich spravić.

špulka: na špulce košovratka ovijało se nići.

špyndlik: pšypni bluzu špyndlikym.

špyndzer: pyrvaĩ noišyły baby špyndzry; to były vunzke ĵupy
ze šyrokiimi rukavama.

špica: gdojš ułumoł špicu od vídeł.

špicauk: na polu je barzo tvyrdo; tšeba vzać špicauk z motykum
i trochu pokopać.

špilka: a. zapumnielech špilky na ĵelitka; niech mni gdo zaskoći po
nie. b. tiš je ćivki ani špilka.

šrank: vyimni mni kłaky ze šranku; bo se cheu oblikać.

šrić: kuřyłech ći nove šriće; teraz mořeš na lodže ĵejździć.

štar: ĵak se leto zaćinau, pšylituĵum štary.

štebel: to je za maław drařina, mau yny osym štebluv.

štrich: kravy i kozy mauum na vyneĵćku štrichy.

študovać se: dycky se študuĵeće, choćbyĵeće bez svady ny mohły řyć.

štvyré: štvyré funta num teĵř styknie.

štvyrtka: ve štvyrťce na olmarice je zyrni; dej trochu s nieho kuřetum.

šufan: sy zyrni šufanym do mařyny.

šuchvant: ći šuchvańci yny ći na złoĵe robum.

šumni: to je šumnau dzaucha; s tum se mořeš pokauzać.

šurgać: nie šurgeĩ tam kłoišau; bo to škoda zyrnek.

šus: ta baba to je kusek šusa.

šustać: mama sum pšy řice, prańi šustajum.

švandrać: tej baře ani dobře nie rozumieć, tak švandže.

švarni: dzeći były švarne; to dostanum koluška i ořechy.

švaŵćka: idź do švaŵćky a dej se ĵupu uřyć.

švestka: na zehradže mume dva strumy švestek.

šydźiboł: ti umiř šydźić ani šydźiboł, ale rauz se sum ořydźiř.

šykovni: to je šykovni synek; un je do vřyckeho.

šynka: vyimni šynku s peca a vroĵ ĵu do řeleĵzka.

šyrka: pšyprauv řyrku do vuzka a ĵedź na pole.

šyřka: urvi paŵra řyřek zeĵřvyrkuv.

T

tabaka: pšyńiř mni šnupavu tabaku; bo od ĵakeho řasu šnupu.

tabula: utři tabulu, aź budže snaĵnau.

tabulka: a. džeći pišum pšedzi na tabulce. b. pšynisech či tabulku šekulady.

taćik: vaš taćik by se muh věci o vaus starać.

talar: dostolech dwacet talaruv zaišwiu, to je za mało.

taliia: obleč se taliu a nie litej pułnaga.

taučać se: juž ma pod myckum; bo se chćeje i tauča.

taučka: planter wojzi maras na taučce.

tauplać: ta džaucha šedzi pšy wodže a taupla wlasj.

taupul: najizimu obrubyme dwa taupole, to budzime mječ dževo na topyni.

tela: a. tela lej mu služyla, a teraz by ju wyćep. b. budz čiho; bo za telajš dostol.

telki: tyn strumek rojšnie, juž je telki.

terajzni: terajzni ludže nie sum tak twyrdzi jak pyrwotni.

terazki: terazki nie potšebuješ iść; bo juž je nieskoro.

teskno: jestech tu sum; to me je teskno.

tesknice: tesknice ho berum; bo žaudento ni ma.

tchuž: a. tchuž idže raud na kužeta. b. všudže se bojš, ti tchožu.

tidziń: kuń se mujši ohšebić za tidziń.

tinuć: widziš, juž tińe; skoč za nim, bo se utopi.

tkać: tka dojšebe, jakby juž tidziń nie id.

tluček: pyrwaj byli maslo tłučkym w majšniće.

tluk: kaj se tam tłučeš po hulici, ti tłuku?

tleć: chałupa mi vyhoral; dževo tam ješće tle.

tnuć: jak raž tnu do teho strumka, to se zaražz wyvraći.

toć: toć, dyby gdo za tebom schruńol; porozstać to umiš.

toćyć se: kaj se to tam toćiš?

topić: a. idu pec topić, za hodzinu budže utopyni. b. śniń se topi na słuńcu.

traupić: we fabrice se traupyl po nocach, až nima nic ś něho.

traupyrka: to žyći je yny traupyrka.

trauvnik: nie depe mi po trauvniku; bo mi všycku trauvu zmarajšiš.

trauvić: kymne huiš dobže trauvum šližky.

troček: obeždzi, tročky sum z mēchuky urwane; gdo to zrobył?

troky: brauvek leži załiti w trokach.

truba: a. un ma trubu; na večur dycky na ni hra. b. Iozef je velki truba; kaj ho postaviš, tam stoi.

trubati: ti tubo trubati, vela razi či to mum žuńdzić!

truć: letojš je moc myši; ludže chodzum ich truć.

tručina: nie pi tak moc teho; bo to je tručina.
 truhlica: a. juž vezum truhlicu z umžytim. b. zaňis tvoje chvantky
 do truhlice, až se tu nie poňevyrajum.
 truiška: jak ty truišky šedzum éicho v chliviku!
 tša: nie tša tam chodzić, jak ni mauš po co.
 tšejšć: džiš budzime hrušky tšejšć.
 tšejšňa: ľuňi bylo moc tšejšni.
 tšešćeć: a. balky tšeščum. b. bylo žima, až tšešćeło.
 tševa: jest za malo tšeiv na jelitka, tšeba ješće kupić.
 tšiska: našcip mi trochu tšisek, až možu ohyň složyc.
 tuhi: kvas je tuhi.
 tuleja: a. vrojž tuleju na koło, až ho nie straćime. b. ti tulejo, do
 ničeho se nie šykuješ.
 tupi: tvui nuž je tupi, tša ho nabrujić.
 tuplym: jak ni mauš tela peňiz, to tim tuplym se muišis učyc.
 tutać: un raud tutaų gožoľku.
 tvaruh: postaųv kišku na blachu, zrobime s ni tvaruh.
 tyčka: tu mauš tyčku; pšeskoč bez žiku.
 tyło: obezdzi, jak mu tyło schrubło.
 tylec: dyrž tylec, až éi vidly z ruk nie vylecum.
 tyrhać: a. zajtra pujdzime éviklu tyrhać. b. zuby me tyrhajum.
 tyrło: natši zauzvur na tyrle; bo ho potšebuju do koľauča.
 tyrnka: jak tyrnky sum oždžale, to dobže šmakujum.
 tyrtać: chodži a tyrtaų; iže se to nie stydži, ta tyrtula.
 tytlać: yny tytle to maso a nie i ho.

U

ubližyc: více, mamó, to všycko nie je pravda; un mi barzo ubližyl.
 udežyc: včera udežyló v Staňikovu studoľu, ale nič nie zrobyło.
 uchšampnuć: tu mi gdojš uchšampnul kusek jabka.
 uječynaų: uječynaų jechali na tyrh z ogurkama.
 ujec: pekaųž Košík sum muj brat a vajši ujec.
 uklauđać: vliž na pyntro a uklauđeј snopy.
 umasta: deј kravum umasty do pićaų.
 unačyc: co tam pšy pecu unačiš? deј tymu pokuј.
 upypłani: ta džaųcha chodži dycky upypłanaų.
 urgać: hoľuby urgajum; nasyp im trochu zyrňaų.
 uroda: jak na svateho Marka idum kole pola, to prošum o urodu.

urok: un maŕ moc dľuhu; co zarobi, to mu nie styknie ani na urok.

urva: kaj yny moŕe, to ci na urvu stoji; to je sapermyncki urvalec.

urvać: jak kumu moŕe urvać, to zaraŕz to robi.

urvalec: ti urvalcu, zaiš i na zľoišć robiš?

urvis: kaj moŕe, to ci urve, tyn urvis.

uskipańec: zaiš chodziš neumyti, ti uskipańcu uskipani.

usmyrkani: tyn synek je dycky usmyrkani; snople višum mu až do gaby.

uščypić: ta zľau huiš ho uščypyla, až maŕ modri flek.

utiskać: synek i umŕyl; to cali dŕiń plaće o niego i utiskaŕ.

utrata: zaplaćim deset marek daŕvky; to na utratu mum štyry česke.

utšyć: utši stuľ hadrum; bo dŕeći tam pynno najšligraľy.

uzdŕeć (uŕdŕeć): šľiŕ ze struma; jak će gdo uzdŕi, to štraŕfu zaplaćiš.

V

vadžić se: ta baba nič nie robi, yny se vadŕi.

vajco: jedno vajco koštuje šest feńikuv.

valić: a. čamu to tak vališ teho synka? ješće mu co zrobiš. b. tu mi gdoiš na zehradu vali; jak ľau yny dopadnu teho švińaŕŕa!

vantroba: Łopata mľ vantrobu ohńecynu; to muĩseľ umŕyć.

vanzelek: maľ dŕeći dostaŕvajiũ vanzelek na pańeĩtku.

vańdŕić se: zaiťra poĩeĩšim maso do kumĩna, až se budŕe vańdŕić.

vargovać se: budŕ juŕŕŕ to čicho a nie varguĩ se dycky.

varmuľa: tyn synek ci nič nie vyrichtuje; to je taki varmuľa varmulati.

varovać: ta ľaľvka zaiš nie je šćelnaŕ; tšeba ĵu varovać.

varvajić se: o paŕra bumbumuv se varvašum; ĵedyn druhymu zoĩišći.

vasyrmun: vasyrmuĩ to sum ci, co se utoŕyli.

vauha: pšynĩš vauhu s hury na duľ; budŕime obili vauŕŕyć.

vauľać: to ješće chľib vauľaŕš! kedy to maŕš być hotovaŕ?

vaŕauk: tiš je kusek vaŕauka; dycky ci se na blaše co spaŕli.

vaŕyć: una nie uĩĩ dobŕe vaŕyć.

včaišni: včaišne kartaŕfle sum doĩšć drahe; tša ich vėci sadŕić.

- včera: včera byl svautek, džíš zajš tšeba robić.
 vela: jak mało vela možeš obstać, to zostuń tam.
 vele: Hanes byl na velkej; jaŋ stoł vele něho.
 velebni: velebni paterku, pšyńeslach im na svatumšu.
 vert: tyn obrażek ni maŋ żaŋdneho vertu.
 vesta: obleć se vestu i kitel, jak chceš vliźć do školy.
 veš: džaŋcha maŋ vse na hłave, to i mujšiś ich vyiskać.
 vlašćka: gdo to vlašćyl? taku vlašćka je na nič.
 vlašni: ta izba je vlašna; vşycky obrażky tu plejšnum.
 vodźunka: na polejdńe budźime jejšć vodźunku s haleček.
 vognol: vrojż vognol do obartla, aź se rozvora dyrži.
 vojański: Anton chodźi raŋd ve vojańskim kaškeće.
 vojaŋk: un służył za vojaŋka v Kojźlu.
 volek: vymlašcyne obili hyrńe se na volek.
 volaŋż: un je ve fabrice za volaŋża, dycky z vołańi jejździ.
 vole: kużeta sum naźrane, maŋum pylne vola.
 volik: upečyme paŋra krepli a volik; to num stykńe na ostatńe dńi.
 vosk: ta velkaŋ švićka je z vosku zrobyna.
 vrac: polivka vre.
 vrana: vrany litajum a kvakajum; budźe chned žima.
 vraŋbel: vraŋble sum tu bez cału žimu; syncy ich baj chytajum
 pod pšetaky.
 všudze: ti tejż všudze mujšiś być, kaŋ yny co je.
 všynaŋk: ta džaŋcha maŋ pylno všynaŋkuv na hłave; vyčes ich,
 bo to aź hańba.
 vuńac: tu maŋće pylno kvitek; jak to vuńajum!
 vuńačka: pyrvaj rajtovali v Dželoće kole svateho M'ikolaŋška; to
 kuńe meły vuńačky a kičky na chumutach.
 vybačovać: dycky mi to vybačujeś; teraz mi se juź myrźńe.
 vybliśćyć: tyn synek nie je zdravi; całe ocy maŋ vybliśćyne.
 vybrać se: deŋ pozur, džíš se jeśće vybere; o desaŋtej budźime
 mohli isć na pole.
 vycug: Valek odebroł statek, Kośik sum na vycugu.
 vycupać: zajš mi tam naśkvażył; idź a vycupeŋ mu dobże, aź se
 budźe pańetać.
 vycuźnik: mum vycuźnika i dwe vycuźńičky, to me moc koştuje.
 vyčunka: ścepńi jednu vyčunku laŋ kuńi.
 vydara: tyn synek je kusek vydary; żaŋdnymu nie daŋ pokuj.
 vydej: Vitek maŋ dwe džaŋchy na vydej, a żyńichuv nima.

vyforovač: jak nie budzeš słuchać, to će vyforuju, a beż, kaj chceš.

vyhlidač: vyhlidauš čmavi jak zbuńnik; či či gdo co zrobył?

vyhoda: tyn dzeć ni maų żądnej vyhody.

vyhorač: Červynka vyhorol; vşycko stračył, tyn boraųk.

vyhraųvač: ti ale vyhraųvauš mańe, aų płačum.

vyjscač: űel se vyjscać a poişcol se całe galaųty.

vyjšidovač: Katażina vyjšiduje u Roterky i zanojši tam vşycky klebety.

vyjšokač: vyjšokol mu bičym, aų duhy nad kolanym.

vyka: z vyky letojš vela nie budze.

vykludzić se: Beruv vykludzi se na drahy.

vykoćić se: po obedże dycky matleş v kuchyni; nigdy se ńy mo-
żeş vykoćić.

vykopka: na chałupie je dłuų, do tego peććero dzeći; to budze
ńeć vykopku.

vyłhać se: vyłhol se, ių puđże do kojişćela, a nie űel.

vyłuskač: jak će chycim, to či vyłuskum, jak se patši.

vyłitać se: dziş se vylitoł; to teių idże zaraųz spać.

vylulać se: Antonku, idz se vylulać na dvur.

vymynko: cele ių maų űykovne vymynko.

wymignuć: doł pozur, eli gdo ho řidzi, i potim wymignuł z dvorka.

vynejdovač: to babsko kaųdymu vynejduje.

vynuchtać: synek vynuchtoł bumbumy na űranku.

vyńiś se: huiş se ių vyńeşla; tşeba ių posadzić na vaica.

vyplizać (vyplazovać): un raųd iazik vyplizaų (vyplazuje); zakaųz
mu to.

vypluć: maųş iehłu v gańe; vyplui ių.

vyplyńić: mume űvaųby i rusy v kuchyni; tşeba to plugastvo
vyplyńić.

vypnuć: Alojs vypnuł żić i ućik.

vyprojšićić se: čłowek ńy może yny na bżuchu leżeć, ale muişi se
od času do času vyprojšićić.

vypyrać se: choćbaų bych to řidzeł, to se ieşće budzeş wypyrać.

vyrba: nad żikum stoių pylno vyrbuv i taųpoli.

vyrčauųk: tyn vyrčauųk vyrtaų se jak vyrtołhlavec.

vyrřeć: pes vyrři v budże, jak gdo idże.

vyrch: a. na iarovńovskich vyrchach nie roişńe vela; bo vyrcho-
vate role sum za suche. b. jak z vyrchu spadńe, to se zańije.

vyrchovísko: jak će veznu za vyrchovísko (kudły), to či tela vle-
pim, vela do ćebe vleje.

vyrkoč: ta džaucha maų dluhe vyrkoče.

vyrkoček: Pańynky Marije vyrkočky to je dobraų zelina.

vyrtac: ćejšla vyrtau dzury v balku.

vyrtel (šest merek): pyrvaj mēzyli obili nejēci na vyrtel.

vyrtelik: vyrtelik to je chned tela co mērka.

vyrtohľavec: małe dzeći baj chytały vyrtohľavce; myjšleły, iż to
sum rybky.

vyskumać: un je mudri, ale to nie uńeł vyskumać.

vyslužka: zaniś vyslužku do Škalnaŭka; za tidziń budze veseli.

vysmolić se: dudžeš barzo dluho, nie uńiš se vysmolić.

vysokucni: to je vysokucnaų drašina.

vystaŭc: jak obili je vystaŭte, to ho yny brać do studoły.

vyščyrbić: maų hrabky vyščyrbyne.

vyščyžać: nie vyščyžej tak zubuv, jak se rzaŭš.

vyškańtovać: jak pšychodzi du dum, to nie nie robi, yny vy-
škańtuje.

vyšklić: niech yny do naŭs vleje, to i vyšklim.

vyšnupać: Antonek iuž vyšnupoł, kajech šekuladu położyła.

vyššišky: jak dzeći šły na vyššišky, dostały po roŭzku abo chlib
z ŭutim tvarohym.

vyštvać: tyn karlus je vyštvani na vŭšky strany.

vytľuc: Karlik vytľuk mu i ućik.

vytrubovać: vľuŭ kravum trochu krajšikuńu; bo caļi čas vytrubujum.

vytyrtac: ta baba nie nie udyrzi, vŭycko zaraŭz vytyrtau.

vyvalić: jak će dopadnu, to či vyvalim, aŭ budzeš mēc dojšć.

vyvėtšeć: pivo vyvėtšeło; iuž nie šmakuje.

vyzgerni: ta džaucha je barzo vyzgernaų; nie vi, na čim i žić stoi.

vyžezać: un mu pasym tak vyžezoł, aŭ nie uńi šedzeć.

vzećyno: vzećyno to był okruhli ki, na dole chrubši a na vyrchu ćinši.

vyžgać: vyžgej mu žglaŭk s palca.

vyžigać: vŭycko, co zid, to vyžigoł.

vyžvać: vyžvoł maso i doł ho koće.

V

vec: rozmańte veca maŭš a nie do poŭańdku.

vecheć: v pekaraŭkach dycky zapalovali vechēym, potim paŭyli
rapśinum, pajǰdzeŭim i kartaŭflovum naćum.

véjačka: syp zyrní do mašyny véjačkum a nie mērkum.
 vékšo: robi mī vŕycko z vékša; to je robota na nie.
 véra: Ana žyje s chłopym na véru.
 véttrauk: ostatní véttrauk stoł pŕy maŕce na počatku Baborova.
 vétšik: chłagdni vétšik dme z rana.
 vídelka: vyjmi vídelky a nože na stuł.
 vídly: vejž vídly ze sebum; bo budzime hnuj kidać.
 víja: v noce byla velkaŕ víja; dŕe chrube hałujzi num złumało.
 víkodłak: ti víkodłaku, nigdy nie sedziš duma.
 vínohrada: letojś je moc vínohrad.
 vískać: veselnicy vískajum, jak sum pŕy stole a muzyka im hraŕ.
 vítka: zrub mī vítku s tej hałuzky.
 vívuz: najmuł traŕvu ve vívoŕze.

Z

zababulać: v žimie chodzi zababulanaŕ, aŕby se nie pŕeŕŕeŕbyła.
 zabaŕali: ruky maŕ od vody i žimy zabaŕałe.
 zabaŕić se: zabaŕv se tu trochu, aŕ vraćim.
 zaboćyniec: tam stoi zaboćyni, tyn zaboćyniec.
 zabiti: jak ho dostaŕe do pazuruv, to bije ho na zabitu.
 zaćerneć: palec mu zaćerneł; daŕchtur ho mujsi užnuć.
 zadek: letojś mume ćviklu na zadku; to je velki kus cesty.
 zadłauŕić: pes zadłauŕył kuŕetko.
 zadni: obezdzi, zadŕe koła se rozlitujum; leŕely za dłuho na słuŕcu.
 zaduiśić: ta oćip će ieśće zaduiśi.
 zadŕyc se: zadŕył se na gvoŕždzu.
 zaŕiŕdzić: rola je całaŕ zaŕiŕdŕynaŕ.
 zahnać: zaŕyn huiśi do žiky, aŕ se wykupum.
 zahrabovać: jaŕ budu na furu kłaiść, a ti moŕeš zahrabovać.
 zahŕebać: zahŕeb zdechnutu śvinu pod jabłunum.
 zachćeć se: co se mu zachce, to mu daŕvaŕ.
 zachmulić: niebo je zachmulyne.
 zajanknuć se: nie zajankni se, jak budześ ŕuŕdzić.
 zajmuc: huiśi byly ve ŕkodŕe, a to ich zajmuli.
 zaiśivo: dva mēchy ŕyta sum na zaiśivo.
 zaiťsek: zostuŕ tu do zaiťska.
 zaknuć: nie oddaŕvej se ś nim, un će ieśće zakłŕe.
 zakiśić: letojś je moc ogurek, to dva hyrnce zakiśime.

założyć: a. vejž zavijajuk a zaľuž kravum, až nie ryčum. b. založime se o marku.

zamarajšíc: ta staraŋ huiš nie daŋvaŋ pozur; zaiš mī zamarajšyla jedno huišetko.

zamatlać: zamatlolech šnuru a teraz nie poradžim ju odmatlać.

zamračyc: nebo ie caľe zamračyne; za isto budže padać.

zamžyc: zamži ocy, to chned ujšnieš.

zamulić: na dole šla voda i to zamulyla kusek obilaŋ.

zapluntać se: zapluntaš se ledzykaŋ a o stavyni se nie staraš.

zapovedać: každi mujši zaišebe zapovedać.

zapšyc: zapši dvorek, až tu žaŋdyn nie vlejže.

zaruišćali: vliž do gvojždza zaruišćaleho i zrobyľ se velku džuru v nodze.

zastupić: jak iechali s kojšćela, to dva chľopi im zastupyli cestu.

zatim: iaj puđu na riek; vliž zatim do stažynky.

zatraŋpīć: a. traŋpyľ to kuže, až ho zatraŋpyľ. b. maŋ paŋra marek, ale ty se ćežko zatraŋpyľ.

zatykać: zatykaŋ ušy, ažby nie sľyšeľ.

zaŋdanek: pacholek odebroľ zaŋdanek, to tejš pšidže.

zaŋkalec: v chlebe ie zaŋkalec.

zaŋkaliti: mume zaiš zaŋkaliti chlib; pekaŋž ho dycky zepsuje.

zaŋlity: Hanes chodži na zaŋlity; chned budže veseli.

zaŋplata: každi dostaŋe svoju zaŋplatu.

zaŋzvur: zaŋzvur ie žulti i ćukati.

zavadzić: zavadžyl vozym o vrata.

zavžyc: zavži dvejža; bo ie žima.

zaŋverucha: pšyšla velkaŋ zaŋverucha; to vyrvaľa strum s kožynym.

zaŋverušyc: ny možu zneiš važechy; mujšel ju gdojš zaŋverušyc.

zavijajuk: vćepni kravum zavijajuk do žloba.

zazrak: Hanes meľ zazrak, iž budže za kšyndza.

zažinać se: zyma ie pšemoknutaŋ; na polu se zažinaš až pod kostky.

zažirać: un mī nasvol nohu podstaŋyl; bo me chce zažirać.

zažirka: ta džaucha mī yny zažirku robi.

zbabrać: umy synka; bo maŋ caľu gabu zbabranu.

zbestvić: syncy ho zbestyli, a un ich sľuchoľ.

zbliskać: stoj na boku a zbliskaŋ tu.

zbohatnuć: pšed vojnum nie ni meľ a ve vojne vražz zbohatnuľ.

zbućneć: nohy od šranku juž zbućneľy.

zbuňik: pyrvaj se dyrželi zbuńicy v jarovńovskich lesach, tam
meli jamy; jak gdo šel mino, to ho chyćyli i zabyli.

zbužýc: deĵ yny pozur, ažbyś mu vžeda ne zbužýł.

zbytečńik: ti zbytečńiku, juž ne víš, co maŷš robić.

zbytek: za Ptaŷskym sum zbytky; to sum kusky role laŷ chu-
dobnich ludźi.

zbytkovać: tyn synek ańi chvihu ne šedźi ćicho, yny zbytkuje,
tyn zbytečńik zbytečni.

zdać se: a. Zymanovim džaŷchum se moc zdaŷ; bo sum šumne
i bohate. b. mni se zdaŷ, iž cug juž iechoł.

zdechlina: ti zdechlino zdechlińskaŷ, zaĵš ne chceš tahnuc!

zdruzgać: nīs perńiky v kořiku; jak paŷd, to vřycky zdruzgoł.

zdžadło (ždžadło): ne zahlideĵ dycky do zdžadła; bo ći se djaŷbuł
ukaŷže.

zehrada: huiři sum na zehradže; deĵ pozur, až ne puĵdum do řiky.

zehradka: poli řalaŷt v zehradce; bo je barzo sucho.

zeli: na polu mume šumne hlaŷvky zelaŷ.

zelina: přyniř trochu zeliny s hury; uvařime mu tej.

zelńica: zelńica to je kusek role, kaĵ je zeli sadzynie.

zežnuć: jaŷ mu to zežnu, tam chodźic na mak.

zgizdźic: kury mni na zehradže prańi zgizdžyly; to možu ieře
raŷz plaŷkać.

zigor: to je stari zigor, ale dobže idže.

złodźi: tři kury brachuĵum; to muiřel tu być złodźi.

zmuda: s tej džaŷchy to je zmuda; kaĵ ju postaĵiř, tam stoi.

zmudźic: puł dńacch zmudžyła kuli tvoĵej řhńyłoty.

zmyrzli: ta džaŷcha je zmyrzlaŷ do zařirky.

zmyrzluch: to je kusek zmyrzlucha.

zmitrańdźic: ti yny dźiń zmitrańdźiř a nīc ne zrobiř.

značky: tam leži značky v ćvikli.

zniřcyć: Mařiana nī mēla ŷaŷdneho poŷaŷdku, a to tak zniřcyła.

zoft: dzeći rady cyckajuĵ zoft ze řeĵbu, co na łukach roĵiřne.

zohlavek: deĵ mu zohlavek pod hlaŷvu, až ne leži tak nizko.

zořřcerka: veřž se choć zořřcerku a ne chudž tak s přyporym.

zopaŷska: zrub zopaŷsku do polivky.

zorobek: maŷ małi zorobek, ledva styknie na idło.

zoĵisni: tyn synek je zoĵisni, nīc by ne doł.

zoĵiřic: jak co maŷ, to mu zoĵiřiř.

zoĵiřńik: ti zoĵiřńiku, yny laŷ řebe harmeř, a druhymu nīc ne řyćiř.

zradzić: jaŋ će zradžim, ižejs ptaŋkum vajca vybroł.
 zub: kusek zuba mǐ se ułumało.
 zubol: tyn zubol maŋ zuby jak vǐlk.
 zvula: nie deĵ džećum vŝyckeĵ zvule.
 zvyk: to był pyrvaj taki zvyk, teraz juŝ ho nie znajum.
 zvednuć: jak je velki hie, to zvednum kartaŋfle i óvikla; vŝycko
 jest jak opaŝyne.
 zyrni: budŝime sypać zyrni do mēchuv.

Ž

ždžebło: deĵ mu tam jeŝče ždžebło masa, aŝ budŝe mēć doĵść.
 žima: a. łuiń była velkaŋ žima; moc strumuv vymyrzło. b. žima
 ho bere, niech se połoŝi do łuzka.

Ž

žaudyn: A. był tu gdo? B. ni, žaudyn tu nie był.
 žaŝa: tam od rana je žaŝa; to budŝe pēknie.
 žber: ve žbeŝe noĵsi se voda laŋ kraŋv do chliva; pŝez ucha vraŝuje
 se cebernik a na bokach vēsaŋ se noĵsidła.
 žbet: una nieŝe bŝyrne na žbeće.
 žbetočina: masaŋŝ odŝinaŋ žbetočinu od masa.
 žbunek: duma dycky potŝebuiēŝ žbunek; to se kup ĵedyn, aŝ maŋŝ.
 žebraŋčka: doĵšini vlezła žebraŋčka; deĵ i kusek chleba.
 žebraŋk: tam je žebraŋk; chce trochu poĵeĵść.
 žeć: to je darymnaŋ žeć; ŝuńdziŝ a nie vīŝ co.
 žeĵdek: jeŝče deset žeĵdkuv, a óvikla budŝe opletaŋ.
 želudek: gdo maŋ želudek zepsuti, pĵije goŝolku z bylīm koŝynīm;
 to mu ho vysnaŝi.
 želeĵnáŋk: postaŝime do izby želeĵnáŋk, to ci budŝe hŝeĵć.
 žeŝać: tŝeba iŝć ŝekańi žeŝać; bo juŝ nima.
 žgać: a. nie žgaŋ će styрни, jak tak bosky litaŋŝ? b. vaŝe kravy
 se yny bodum a žgaĵum.
 žglaŋk: ŝelech bez plac, a to mǐ žglaŋk do nohy vliz.
 žglavi: oĵsci je žglave.
 žgmot: je tak duŝno a niebo aŝ černe, to pŝidŝe velki žgmot; juŝ
 se začinaŋ bliskać.
 žić: gdo chce vŝycko vēdŝeć, muĵsi tŝi dńi v žići ŝedŝeć.

- žigać: tojš id skok, a teraz ći se chce žigać.
 žikać: žikej ku Panu Bohu, a un ći pumože.
 žikačka: každi dźin chodźi do kojšćeļa ańi staraŋ žikačka.
 žikańi: co to je za žikańi, ĵak se yny obhlidaŋš.
 žnuć: ĵak će žnu kamyńym, budžeš meć zaraŋz gruću.
 žńivovać: Barun ĵuź žńivuje.
 žułtko: v každim vajcu je žułtko i byłtko.
 žuńdźić: žuńdźi, žuńdźi, a nie ví co.
 žrać: krava mu nie žere, co i zaiś jest?
 žur: pyrvaj ludže jedli moc žuru, to byli mocńi i zdrańi.
 žvać: yny žveš tyn kusek žymły a ny možeš ho požvać.
 žvakać: małe psy žvakajum.
 žvunek: deĵ psoví žvunek chleba; bo ješće nie nie dostol.
 žyd: ti nie umiš dobže bylić; narobyłaiś pylno žydov najšćanie.
 žyła: ĵak je zli, to pere bai žyłum.
 žymła: teraz yny žymły idajum ĵak v państvie.
 žynich: un budže za nejbliźšeho družbu u žynicha.
 žynskaj: popolejdnju je kaŋzańi laŋ žynskich.
 žyntni: žyntnaŋ muka je na kołauć.
 żyto: ludže šejum moc żyta; bo to im nejvěci pšynoĵi.
 żyv: možeš žuńdźić, co chceš; tak ĵak żyv nie je pravda.
 żyvnoĵś: maŋće żyvnoĵści aź nadto; co věci chceće?

LITERATURA

I

- Leskien, Grammatik der albulgarischen Sprache. Heidelberg 1909.
 Gebauer, Historická mluvnické jazyka českého. Díl I. Hlaskosloví. V Praze 1894.
 Loriš, Rozbor podřečí hornoostravského ve Slezsku. V Praze 1898.
 Nitsch, Dialekty polskie Śląska. Materiały i Prace Komisji Językowej Akademii Umiejętności. IV. Kraków 1909.
 Kryński, Gramatyka języka polskiego. Warszawa 1919.
 Łoś, Gramatyka polska. Lwów 1922.

II

- Steuer, Dialekt sulkowski. Kraków 1934.
 Vyhlídal, Naše Slezsko. V Praze 1903.

Vyhliďal, Z hlučínského a hlubčického kraje. V Brně 1927.

Bystroň, Pieśni ludowe z polskiego Śląska. Tom I, zeszyt II. Kraków 1934.

III

Berneker, Slavisches etymologisches Wörterbuch. Erster Band. Heidelberg 1924.

Bartoš, Dialektický slovník moravský. V Praze 1906.

Brückner, Słownik etymologiczny języka polskiego. Kraków 1927.

Karłowicz - Kryński - Niedźwiedzki, Słownik języka polskiego. Warszawa 1900—27.

Objaśnienia

1. Ostatnie nabożeństwo morawskie odbyło się w Baborowie dnia 19 marca 1921 r. Do roku 1922 jednak czasem jeszcze czytano ewangelię i wygłaszano część kazania po morawsku.

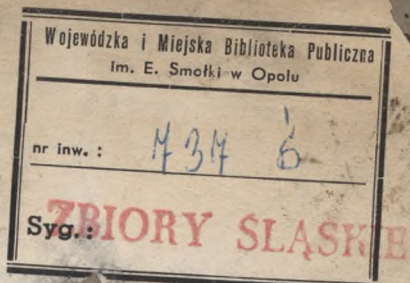
2. Narzecze morawskie Baborowa-Jarowniowa wykazuje znaczne wpływy gwar polskich, np. funs, gordźel, kojścuł, kolano, pyntro, sorńik, sunky, vangli, žulti. Istnieją także oboczne wyrazy, np. kšepelka | pšepurka, pupek | pampek. Wpływy te przenikały je szczególnie w ostatnich 50 latach; starzy Morawcy mówili np. noha, odějc, obějc, dziś natomiast słyhać noga, čec, šec i nawet čyc, šyc. Tłumaczy się to tym, że z jednej strony usuwano morawszczyznę coraz to więcej z kościoła, a z drugiej strony ludność morawska stykała się w większym stopniu z ludnością polską, np. podczas pracy w śląskim okręgu przemysłowym, wskutek zawierania małżeństw morawskopolskich, wskutek osiedlania się tam rodzin polskich.

Poprawki

				zamiast	ma być
Str. 4	wiersz 35	z góry		Dražďžynski	Drzažďžynski
» 12	» 21	»		šekać	šćikać
» 35	» 9	»		poišćeles	poišćeleş
» 41	» 19	»		ščypky	ščipky
» 56	» 4	»		vlaŋz	vliz
» 64	» 4	»		žrobyła	zrobyła.

Prace Komisji Językowej. Nry 1, 2, 3, 4, 5 i 6 wyczerpane.

Nr 7. Kleczkowski, Dialekt Wilamowic, I. 1920	2—
Nr 8. Wędkiewicz, Przyczynki do charakterystyki narzeczy południowo-włoskich. I. 1920	1·80
Nr 9. Hande gramatycznego. 1921	1—
Nr 10. Gaert fragmenta	1—
Nr 11. Zalew German	1—
Nr 12. Klecz menfrag-	2—
Nr 13. Erdm nej. 1925	1—
Nr 14. Małec ch (1 ma-	1·50
Nr 15. Otrę ykach in-	1—
Nr 16. Toma północnej	1—
Nr 17. Mał (6 map). 1930	3—
Nr 18. Mojmir i Kleczkowski, Wörterbuch der deutschen Mundart von Wilamowice. Część I. 1930	10—
Mojmir, Kleczkowski i Anders, t. s., cz. II. 1936.	10—
Nr 19. Ziłyński, Opis fonetyczny języka ukraińskiego. 1932	3—
Nr 20. Dłuska, Rytm spółgłoskowy polskich grup akcentowych. 1932	2—
Nr 21. Kuryłowicz, Etudes indoeuropéennes. I. 1935	5—
Nr 22. Obrębska, Studia nad słowiańskimi przysłówkami. I. Polskie dopiero i formacje pokrewne (2 mapy). 1934	1·50
Nr 23. Stopa, Die Schnalze, ihre Natur, Entwicklung und Ursprung. 1935	12—
Nr 24. Makowiecki, Słownik botaniczny łacińsko-małoruski, 1936	12—

Monografie polskich cech gwarowych. (Z mapkami).

Nr 1 i 2. Nitsch, Fonetyka międzywyrazowa. Małopolskie ch. 1916	3—
Nr 3. Nitsch, Prastowiańskie l'. 1916	1·50
Nr 4. Małecki, Archaizm podhalański. 1927	1·50
Nr 5. Obrębska, Stryj, wuj, swak w dialektach i historii języka polskiego (3 mapy). 1929	2·50
Nr 6. Stieber, Izoglosy na obszarze dawnych województw łęczyckiego i sieradzkiego (8 map). 1933	6—

F. Lorentz, Teksty pomorskie. 1913—25. Zesz. III. 1925 4—

Język Polski, dwumiesięcznik popularno-naukowy. Rocznik IX—XXI. 1924—36

Dziennik Wydziału Filologicznego Polskiej Akademii Umiejętności

ZI

Tom LXI,	nr 1: J. Rostafiński: Wpływ przeżyć chłopięcych Mickiewicza na obrazy ostatnich dwu ksiąg Pana Tadeusza oraz O święceniu ziół na Matkę Boską Zielną. 1922	0-50
" "	nr 2: S. Windakiewicz: Teatr kolegów jezuickich w dawnej Polsce. 1922	1—
" "	nr 3: E. Kucharski: Chronologia komedyj i niektórych pomniejszych utworów Fredry. 1923	1-50
" "	nr 4: J. Reiss: Przyczynki do dziejów muzyki w Polsce. 1923	1-50
" "	nr 5: W. Taszycki: Imiesłowy czynne, teraźniejszy i przeszły I w języku polskim. 1924	2—
" "	nr 6: H. Oesterreicher: Imiesłów bierny w języku polskim. 1926	2—
" "	nr 7: H. Windakiewiczowa: Wzory ludowej muzyki polskiej w mazurkach Fryd. Chopina. 1926	2—
Tom LXII,	nr 1: W. Folkierski: Fredro a Francja. 1925	1-20
" "	nr 2: K. Moszyński: Badania nad pochodzeniem i pierwotną kulturą Słowian. Część I. 1925	3—
" "	nr 3: W. Taszycki: Najdawniejsze polskie imiona osobowe. 1926	3—
" "	nr 4: J. Reinhold: Ze studiów nad starofrancuskimi rękopisami. Część II. Nowoodkryty rękopis poematu „Floire et Blancheflor“. 1928	1—
" "	nr 5: J. Reichenowski: O zapowiadaniu przyszłych zdarzeń u Homera. 1928	2—
" "	nr 6: W. Klinger: Ze studiów nad liryką grecką. 1928	1—
" "	nr 7: S. Witkowski: De s. Basilii Magni codicibus Hispaniensibus. 1929	1-20
Tom LXIII,	nr 1: J. Kowalski: De Didone Graeca et Latina. 1929	1-20
" "	nr 2: M. Brahmer: Włochy w literaturze francuskiej okresu romantycznego. Część I. 1930	2—
" "	nr 3: W. Kuraszkiewicz: Studia nad polskimi samogłoskami nosowymi. 1932	3—
" "	nr 4: G. Reicher-Thonowa: Ironia Juliusza Słowackiego w świetle badań estetyczno-porównawczych. 1933	2—
Tom LXIV,	nr 1: J. Kowalski: Quaestiones hydrographicae. 1934	6—
" "	nr 2: A. Brückner: O nazwach miejscowych. 1935	2—
" "	nr 3: T. Mańkowski: Sztuka islamu w Polsce w XVII i XVIII wieku. 1935	5—
" "	nr 4: Z. Niemojewska-Gruszczyńska: Walka Szatana z Bogiem w polskim dramacie romantycznym. 1935	6—
Tom LXV,	nr 1: S. Urbańczyk: Wyparcie staropolskiego względnie <i>jen, jenże</i> przez pierwotne pytańne <i>który</i> . 1935	1—
" "	nr 2: L. Strzelecki: De Naeviano Belli Punici carmine. 1935	2—
" "	nr 3: L. Strzelecki: De Flavio Capro Nonii auctore. 1936	2—

Wojewódzka Biblioteka
Publiczna w Opolu

737 Ś

001-000737-00-0